

అం తె గ్

కర్త.

విక్టర్ హమింగ్స్

శ్రీ వేమన గ్రంథాలయము
తెలపాళె (పి.కె.)

1941

అనువాదన :

వి. దుర్గాప్రసాదరావు.

Rights Reserved.]

[RS. 0-8-0

మ్యములు:
శకులవి.

ప్రథమ ముద్రణ
1,000 ప్రతులు.

సుప్రసిద్ధ
పాశ్చాత్య నవలా రచయిత
విక్టరు హూగో
Les Misérables
అనే నవలకు
సంక్షిప్తానువాదము.

ప్రకాశకులు :

వి. దుర్గాప్రసాదరావు యమ్.ఎస్.సి.,
గొడుగుపేట-బందరు.

౧ వ ప్రకరణము

1815 వ సం॥లో, మి. | ఛార్లెస్ ఫ్రాంకో బీన్ వేను మిరియల్ ,
డే— పురంబిషప్పగా ఉండేవాడు. 1806వ సం॥నుంచీ అత
నక్కడ అధికారంలో ఉన్నాడు. ఈక్రింది వివరణాలు చరి
త్రపు ఏవన్నే తేలేకున్నా, అనుప యుక్తాలు కావు. ఏమంటే
ఒక వ్యక్తినిగూర్చి, ఆనాటి జనపథంలో ఉన్న వదంతులు
నిజమైనా కాకున్నా, ఆవ్యక్తి జీవితానికి పురోగమనానికి
చాలా సంబంధం కలిగిఉంటాయి. మిరియల్ తండ్రి ఐక్కు
పార్లమెంటులో కొన్నింటిని. తనతోవనే కుమారుని పోసి
డలచి, తండ్రి, అతని కిరువది దాటకుండానే వివాహాన్ని
చేశాడు. వివాహానంతరంకూడా మిరియల్ లో యశావనపు
చిలిపితనం పోయినట్లు తోచదు. పొట్టిమనిషైనా, మిరియల్
దృఢకాయుడు, స్థిరదూఢి, విలాసమూర్తి, పలుకునేర్పరి.
యశావనంలో అతను ఘక్తు శృంగారపురుషుడు.

ఫ్రెంచివిప్లవం వచ్చింది. పార్లమెంటరీ కుటుంబాలు విచ్చిన్నమై మాన ప్రాణ రక్షణకోసం పారిపోయాయి. ఆ రోజుల్లో మిరియల్ ఇటలీపారిపోయాడు. అతనిభార్య గుండె జబ్బుతో అక్కడ చనిపోయింది. మిరియల్ భవిష్యత్తు నైంది? తన పురాతన ఫ్రెంచి సంఘవిచ్చిన్నం, తనకుటుంబ వినాశనం, కన్నవాళ్ళకన్న విన్నవాళ్ళకెక్కువ భయంకర ములైన 1793 దురంతములు, అన్నీకలిసి అతణ్ణి విరాగి గాను ఏకాంతవాసిగానూ చేసివేశాయి. సామాన్య భౌతికా వస్థలను లెక్కచేయని వాళ్ళనిగూడా, హృదయాల్లో దారుణాఘాత మొనర్చి చిత్తుచేసే ఒక అగమ్యమూ భీకరమైనశక్తి అతణ్ణి డీకొన్నదేమా? ఇటలీనుండి పురలివచ్చేనాటి కత నొక పీఠ్ట.

ఒక సన్నివేశంలో. నెపోలియన్ చక్రవర్తి అతనితో పీఠ్ట డయ్యాడు. అనతికాలంలో, మిరియల్ బిషప్ప పదవినంది విస్మితుడయ్యాడు.

*

*

*

మిరియల్ పూర్వచారిణి మెవ్వరికీ సరిగా తెలియదు. చిన్న పట్టణాల్లో చాలామందికి తలబరువుకన్న, నాలికజోరెక్కువ. ఆట్లాంటిచోట్ల, ప్రతి ఆగంతకుడు పడవలసిన పాట్లన్నీ మిరియల్ పడ్డాడు. అందులో బిషప్ప. అతను పదంతులబారి పడకెళ్లా! పదినంవత్సరాల్లో బిషప్పనుగూర్చి చెప్పుకున్న విషయాలన్నీ, కథలుగా కట్టుకథలుగా, వదంతులుగా, నట్టి

మాటలుగా, నామమాత్రావ శిష్టాలుగా, అవశిష్టరహితా
లుగా అయిపోయాయి. ఆతరువాత ఆవిషమాల నెత్తనాహ
సించిన వారుగాని జ్ఞప్తిపెట్టుకున్న వారుగానిలేరు.

మిరియల్, డే— వచ్చేటప్పటి కతనితో అసని చెల్లెలు,
మిల్లీబ్యాపిస్ట్ అతనితో వచ్చింది. ఆమె అతనికన్న పదేళ్ళు
చిన్న. బ్రహ్మచారిణి. వాల్కింగ్టో దాసీపనికి మేగ్లోయిర్
అనే స్త్రీ ఉండేది. అతని చెల్లెలికి చెలికత్తెగా ఉంటూ
మేగ్లోయిర్ గృహకృత్యాలన్నీ నివర్తించేది.

ఆవూరురాగానే మిరియల్ కు బిషప్పులుండే పెద్దమందిరంలో
నివాసమేర్పరిచారు. మేయర్ మొదలైన ఊరి పెద్దలు వారి
దర్శనానికి వచ్చారు. ఈ పరామర్శలై బిషప్పుగారి స్థావ
రం చిక్కినతర్వాత, ఈ కొత్త బిషప్పుగారేమి చేయగలరో
చూద్దామని ఊరువారు ఎదురుచూశారు.

బిషప్పు మందిరము ప్రక్కనే ఒకచిన్న ఆస్పత్రి వుండేది.
చాలా చిన్నదిగా ఉండటంవల్ల రోగులకు స్తలంచాలక
అక్కడ చాలా యిబ్బందిగా వుండేది. ఒకనాడు బిషప్పు ఆ
ఆస్పత్రికి వెళ్ళాడు. మరునాటికి బిషప్పుగారి పెద్దమందిరం
ఆస్పత్రిగాను ఆస్పత్రి బిషప్పుగారి యిల్లుగాను మారినాయి.
మిరియల్ కు వేరే ఆస్తి ఏమీలేదు. చెల్లెలికి సాలీనా 500 ఫ్రాం
కులు వచ్చేవి. అతనికి బిషప్పుగా సాలుకు 15 వేల ఫ్రాం
కులు సర్కారుజీతము. ఆనాడే ఆతను తనజీతం యీ
క్రిందిపద్ధతిగా ఖర్చుపెట్టటానికి ఏర్పరుక్కున్నాడు.

మతసంస్థలకు	2150 ఫ్రాంకులు
శిశుమాతృ సంరక్షణ సంస్థలకు	350
జై శ్మ అభివృద్ధికి	400
ఫ్రైదీలవిముక్తికి, సహాయానికి	500
అప్పలపాలై జై శ్మపడ్డ సంసారులవిముక్తికి	1000
జిల్లాలో బీదఉపాధ్యాయుల వేతనాభివృద్ధికి	2000
కొండజిల్లాలలో ధాన్యపువిత్తులకు	100
బీదబాలికల ఉచిత విద్యాలయాలు	1500
బీదలకు	6000
స్వంతభిక్షు	1000

మొత్తం 15000 /

మిరియల్ జే—లో వున్నంతకాలం ఈపట్టిలో ఏమార్పు కలుగలేదు. యీపద్ధతిని ఆత్మశిక్షణగా భావించుకొని అతను తనపై విధించుకున్నాడు. అతణ్ణి గురునిగాను, జ్యేష్ఠునిగాను చూచుకొనే అతని చెల్లెలు యీమార్పును చిరునవ్వుతో స్వీకరించింది. దానీ మేగ్లొయర్ కొంతగొణిగిందేమో?

*

*

*

తన పర్యటనంలో బిషప్పు చాలానాధుత్వం, విశాలహృదయం చూపేవాడు. అతను బోధకునిలా బోధచేయక ఎక్కువ యిష్టాగోష్టిలో హితవు గరపేవాడు. మనసుకు నచ్చేటట్లు తండ్రిలాగ నెమ్మదిగా వాళ్ళకు చెప్పేవాడు. అశనిమాట తిరు మతప్రవక్తల కుంటుందేమో! అతను నాటినవిత్తు ఊరికేపోలేదు.

బిషప్పుమాటలు మృదువుగా జీవం ఉట్టిపడుతూ. ఉండేవి. అతనినవ్వుకు పసిపిల్లల నవ్వేసాటి. ఒక్కొక్కప్పుడు అతను చల్లచల్లగా మందలిస్తూండేవాడు. ఆఊళ్ళో ఒకనానొక చిన్నప్రీస్తు దాతృత్వాన్ని గురించి అతిఉద్రేకంతో ఒక ఉపన్యాసమిచ్చి స్వర్గరకాలను చెంటినీ వాళ్ళకళ్ళముందు కట్టాడు. దానితోజనంలో దాతృత్వబుద్ధి ఒక్కసారిగా మిన్నంటిపోయింది. పిల్లికబిచ్చంపెట్టని ఒకకోటీశ్వరుడు ఈ ఉపన్యాసంవిని దోవలో ఒకబిచ్చగాడిచోలిలో ఒక కానీ వేశాడు. బిషప్పునవ్వుతూ “గెబొరాండ్ ఒక కానీ స్వర్గంకొంటున్నాడు. చూడు” అని చెల్లెలికి చూపించాడు.

ఆయా ఊళ్ళు తిరుగుతూన్నప్పుడు అతనా ఊళ్ళజనంతో వాళ్ళమాటయాన అలవరచుకొని వాళ్ళల్లోవాడిలాగే మాటలాడేవాడు. అందువల్ల తేలికగా అతను వాళ్ళ హృదయాల్లో స్థానం ఆక్రమించుకో కలిగేవాడు. పెద్దకుపెద్ద చిన్నకుచిన్న, ధనికుడికి బీదకు సమంగానర్తించి, అతనందరి మన్ననకు పాతృడయేవాడు.

తొందరపడి అతనెవర్ని నేరంకట్టేవాడుకాదు. పరిస్థితులన్నీ పరిశీలించనిదే అతనెవర్ని ఖండించలేదు. ఎందుచేత అతడా పాపంచేశాడోచూద్దాం! నేనుమాత్రంపూర్వం అమితపాపిని కాదా.....

మానవుడిదేహం కోరికలపుట్ట. అతనితలపై బరువు. ఈదేహాన్ని మోసుకుపోతూ, అతనిదేహానికి లొంగిపోతాడు. తుదిదాకా అతను దేహానికి లొంగకూడదు. అలా లొంగిపోవటం

తప్పే అవవచ్చును. కాని ఆపాపందైహికం. అతనిలో పతనం ఉండవచ్చు. కాని ఆపతనంలో అతను మోకరిస్తాడు. తుది ప్రార్థనలో ఆపాపం పరిహారమవుతుంది. మహాయోగి అవటం అగుదే. కాని ధర్మాచరణం సామాన్యమవాలి. పొరపడు, తప్పుచెయ్యి, పాపంచెయ్యి, కాని న్యాయంగా ఉండటానికి ప్రయత్నించు. సాధ్యమైనంతవరకు 'పాపం' తగ్గించుకోటం మనుష్యన్యాయం. అఘరాహిత్యం దేవతల కేస్వప్నం. భౌతికమైన దానికల్లా పాపాచరణం తప్పదు. భూమికిలాగే పాపానికూడా ఆకర్షణశక్తివుంది.

సంఘబలంవల్ల క్రుంగిపోయిన స్త్రీలను, బీదలను, అతను లాలించేవాడు. "స్త్రీ, శిశు, దాసీ, అశక్త, పేద, మూఢ, జనులు చేసే పాపాలు వారివికావు. భర్తృ, పితృ, యజమాన బలవద్ధనిక, విద్వజ్జనాలు వరుసగా వారిపాపాలకు బాధ్యులు. అదీకాక సాధ్యమైనంతవరకు అజ్ఞానులను జ్ఞానవంతుల్నిగా చేయండి. ఉచితప్రబోధ మొనర్చనందుకూ, అందుపైగలిగే అజ్ఞాన తీమిరానికి సంఘమే బాధ్యురాలు. ఆత్మను చీకటులలుముకున్నాయి. అందుచేతనే పాపము కలుగుతూంది. అందువలన పాపఫలం పాపంచేసే అజ్ఞానిదికాదు. అతనికే ప్రబోధ మొనర్చక ఆచీకటులు కమ్మనిచ్చిన జ్ఞానిది."

ప్రతివిషయంలోను అతనిదృష్టి వింతగాఉండేది. కొందరు పెద్దలు ఆరోజులలో జరిగిన ఒక నేరాన్నిగురించి చెప్పుకొంటూండగా అతనక్కడఉన్నాడు. భార్యా బిడ్డలకోసం ఒక దరిదుర్ది, చేసేదిలేక — దొంగనాణాలు సృష్టించాడు. ఆ

రోజుల్లో ఆ నేరానికి మరణశిక్ష. అతనిభార్య మొదటి నాశం
 మాదుస్తుండగానే పోలీసులు పట్టుకున్నారు. కాని ఆమెమీద
 నేరం ఋజువుకాదు ఆమె ఒప్పుకుంటేతప్ప. ఆమె ప్రియుడి
 మీద నేరంలేదు. ఆవిడ యేమీ ఎరగనంది. మేజిస్ట్రేటు
 తెలివైనవాడు. ఒకఉపాయం కనిపెట్టాడు. ఆమెప్రియుడు
 వేరొకస్త్రీకి ఉత్తరాలు వ్రాసినట్లుగా లేఖలుసృష్టించి భర్త
 ఆమెను మోసం జేస్తున్నట్లు నచ్చదెప్పాడు. అసూయవల్ల
 ఆమెకు ఒళ్ళు తెలియలేదు. చివరకంతా ఒప్పుకొంది. ఈన
 ప్రియుడిదే నేరమని నిందించింది ఈకథవిని అక్కడఅందరూ
 మేజిస్ట్రేటు తెలివికి సంతోషించారు. బిషప్పు కథంతా నిశ్చ
 ఙ్గాగావిని “ఆభార్యాభర్తల నెక్కడవిచారస్తారు.” అని అడి
 గాడు.

“*ఎస్సెజ్స్ లో”

“మేజిస్ట్రేటుగారి నెక్కడ” విచారిస్తారు?

ఒక్కసారి డె...లో హత్యానేరంపై ఒకడికి ఉరిశిక్ష విధిం
 చారు. ఉరికి పూర్వం ప్రీస్తు నేరస్థుడి పక్కనుండి అతని తుది
 సంధ్యలో, అతన్ని దైవసాన్నిధ్యాన్ని చేర్చటానికి మతబోధ
 చెయ్యాలి. జైలుప్రీస్తుకు జబ్బుచేసింది. క్యూరీని వెళ్లమంటే
 “అది నాపనిగా” దన్నాడు.

*Assizes అంటే సెషన్సులాంటిది.

† క్యూరీ అంటే బిషప్పుకింది అధికారి, ప్రిస్తుకు పైఅధికారి.

ఆమాటపిని బిషప్పువెంటనే ఖైదీదగ్గరకు వెళ్ళాడు. ఆ పగలు రాత్రి అతనితోగడిపాడు. అతిసులభంగా మహాసత్యాలు అతనికిచెప్పాడు. అతనికి పశమనమిస్తూ ప్రతివిషయం అతనికి నేర్పాడు. అతను నిస్సహాయో, నిరాశతో మహాభీతుడైనాడు. మృతిఅంటే అగాధమైన లోయగా కనపడింది. ఆగోతి అంచులనిలబడి అతను ఒణికిపోతున్నాడు. జీవితానికి మృతికి ఉన్న అడ్డు పగుళ్లలోనుంచి చూశాడు. కటికచీకటి. ఆ అగమ్యంలో బిషప్పతనికొక వెలుగుచూపించాడు. అంతవరకూ కుములుతూన్న ఆ నేరస్థుడు సంతోషంతో ఉరికంబమెక్కాడు. బిషప్పతన్ని కాగలించుకొని కత్తికంతంమీద పడబోయే ముందు అతనితో ఆన్నాడు. “తమ్ముడా ఏమానవునితోడి మానవులు చంపుతారో దైవమతన్ని పునరుద్ధరిస్తాడు. సోదరులచే తరిమివేయబడతాడు—తండ్రి పంచను చేరుకుంటాడు. అడుగో తండ్రి! తమ్ముడా! నవజీవనితంలో ప్రవేశించు”

బిషప్ప కిరిందికి దిగివచ్చినపు డతని కళ్ళల్లో ఏదోచూసి జనం అతనికి తొలిగా తొలిగారు. అతనిముఖంలో పాండురమో, ప్రశాంతమో ఏది అద్భుతంగాఉందో చెప్పటం కష్టం. ఇదంతా నటనన్నవారు లేక పోలేదు. కాని అల్లాటివాళ్ళు ధనికప్రపంచంలోనే.

రోగుల దగ్గరకు, మృత్యుముఖానున్న వాళ్ళదగ్గరకు మిరియల్ కబురక్కర లేకుండా తక్కిన పనులన్నీ అవతలబెట్టి వచ్చే శేవాడు. భార్యాను గోల్పోయిన భర్తనద్ద, బిడ్డను గోల్పోయిన తల్లివద్ద గంటలకొద్దీ నిశ్శబ్దంగా కూర్చోటంలో

అతను నేర్పరి. ఎప్పుడు మాట్లాడకూడదో ఎప్పుడు పలకాలో అతనికి బాగా తెలుసును. అతని ఓదార్పుపద్ధతి — దుఃఖాన్ని మరచిపోమ్మని అతనేనాడు చెప్పలేదు. కాని జీవితంలో ఆశనుచూపించి, ఈకష్టాని కాన్నత్యం ఇచ్చేవాడు. మృతుల విషయంలో నశ్వరమైన దాన్నిగూర్చి తలవద్దు దీక్షగా చూడు. నీ ప్రేమమూర్తి ఆత్మజ్యోతి ఎదురుగా స్వర్గంలో నీకు కనబడుతుంది.

నమ్మకంలో శక్తి, ఆరోగ్యము — ఉన్నాయని అతనికి తెలుసు దుఃఖంతో నిరాశుడైనవానికి కష్టాలో తలగడిగిన కర్మయోగిని చూపించేవాడు. శ్మశానం చూడగానచ్చిన విచారాన్ని నక్షత్ర దర్శనంలోఉన్న విషాదంతో తిప్పేసేవాడు.

మిరియల్ జీవనం చాలా నిరాడంబరంగా ఉండేది. అతను తనకుగాతాను అనుభవించే దారిద్ర్యంచూస్తే ఎవరైనా విస్మయంతో ముగ్ధులైపోతారు. అతను అందరు మేధావుల లాగే కొద్దికాలమే నిద్రపోయేవాడు. ప్రొద్దున్న ఒకగంట సేపు సమాధిలోఉండి, తర్వాత ఇంటిదగ్గరైనా, దేవాలయంలోనైనా గీతాపఠనం చేసేవాడు. ఆతరువాత జొన్నకొట్టి, తనఇంటి ఆవుపాలు పుచ్చుకునేవాడు.

బిషప్పకు సర్వసాధారణంగా పనులు చాలాఉంటాయి. అతనికి క్రిందిజిల్లాలో మతసంస్థలు చాలాఉంటాయి. అవన్నీ తని ఖాలు చెయ్యాలి. ఇటు మతవిషయాలు అటు రాజకీయాలు కూడా జాగ్రత్తగా సమర్థించుకొంటూ రావాలి. ఇన్నిపను

లకు సైగా అతను నీచసాదల దగ్గరకు రోగులవద్దగలకు నిత్యము
నెడుతూండేవాడు. నాయత్రింపూట తోటలో పనిచేసేవాడు.
లేకుంటే చదువుకొనేవాడు రెండుకూలూ ఒక టేబుని అతని
ఊహ. ఒకటి నేల పడుచుచేయటం ఒకటి మనస్సు పడుచుకు
లేవటం.

బిషప్పుగారి బండి దానధర్మాలకు మారిపోయింది. కాబట్టి
కాలినడకచే బిషప్పు జిల్లాఅంతా తిరిగేవాడు.

మధ్యాహ్నాహస్పదం, ఎండబాగాడంటే దగ్గరకు ఉళ్ళకు
పోయి, ఇల్లుచెరి వాళ్ళను పరామర్శించుతూ కులాసాగాకబుర్లు
చెప్పేవాడు. అతనువెళ్ళినచోటల్లా ఆనందం తాండవమాడు
నూండేది. సర్వమంగళాలు అతనిచేతుల నడిచి వస్తున్నట్లుం
డేది. తోవలో చిన్నపల్లెలు కనబడితే అతనికి వాళ్ళకీకూడా
పండుగ. పైసలతో నిండుగాబయలుదేరిన జేబులు అతనింటి
కొచ్చేటప్పటికి 'సండు' కొనేవి. లోపల చినిగినచొక్కాలు
కనబడుకుండా పేసవిలోపనా ఆకోటలాగే తొడుక్కునేవాడు.
ఏ విషయాన్నిగూర్చి చదువుతూన్నా అతనిబుద్ధి వేదాంత
ంగా పోయేది. ఒక రాజకీయ గ్రంథంచదువుతూ అందులో
అతసలా వ్యాఖ్యవ్రాసుకొన్నాడు.

“ఓప్రభూ! నిన్నెవరవని అనాలి? కొందరునిన్ను సర్వాంత
ర్యామిఅంటారు. కొందరు సృష్టికర్తవని—ఇంకొందరు స్వాతంత్ర్య
త్ర్యమూర్తివని సంపూర్ణుడవని — సత్యముజ్ఞానమనని—
జ్యోతివని — ఇంకొకరు “విధి”వని- ఒకచో సుచిమూర్తివని.

వేరొకరు ధర్మమని - సృష్టినిన్ను దేవమని - మానవులు
తండ్రియని - చాళామన్ నిన్ను దయానిధి అన్నాడు. ఆ పలు
కన్నిటికన్నా సమంజసము."

అతని యింటితలుపులకు తాళాలులేవు. గడియ:న్న నిమిషపు
తీయించినాడు. జైతులుపు చెడుచుకోగానే పోయిపోగరి.
ఆకెవక నడకగరి. మొనటిరోజుల్లో ఆడంగులు భయపడ్డారు.
తరువాత తరువాత అతనినిచూసి ధర్మం చెప్పుకున్నారు.
శ్రీనిలులో అతనిని వ్రాసుకున్నాడు. "వైద్యుడు, గురువు,
క్షీరబ్రహ్మ, వీ యింటితలుపులేప్పుడూ నేయకూడదు" "ని ఆశ్రీ
యం అడిగినచాని పేరడగరు. ఎవని పెరువానికి బదులో వాడికే
ఆశ్రయముభ్యం."

బిచ్చపుకు భయపడనేలేదు. అతనొకనాడు, కొండలో నవ
సిస్టా భయపడకుడని చేరువడ ఒక బందిపోతువొంగ నివాసం
సరిపాడనుంచి పోవాల్సినచ్చింది. ఆదొంగపరిపగా అతని
గుంపువాల్సివచ్చి, ఒక ధనపుపెట్టె అతనికి కాసుకగావచ్చి
పేరుచెప్పగండా వెళ్లిపోయాడు. అతనినామం అంత జనసన్ని
హితమై పోయింది.

దగ్గర కొండల్లో ఒక కన్వెన్షనలిస్టు (Conventionalist) ఒంట
రిగా నివాసం చేస్తున్నాడు. అతనికేరు చెప్పటానికే జనం
భయపడే నాడు ఫ్రీంచి నిష్టనయో అతనొకముఖ్యుడనే
వారు. రాజమరణానికి మూత్రం ఓటీయ్యనందు కతణ్ణి ఫ్రాం
సునుంచి వెళ్ళగొట్టకుండా ఉంచారు. రోడ్లకు పల్లెలకు

మూడుమైళ్ళ దూరాన రాబందులా నివసిస్తున్న అతని కుటీరం దూరంనుంచి చూసి బిషప్స్ “నే నక్కడి కొకసారి వెళ్ళవలసిన విధి ఉన్నది” అనుకొంటూండేవాడు. కాని నిద్రచెప్పాలిస్తే అతనికి ఎందుకో అక్కడికి వెళ్ళటానికి మనస్సుకు కష్టంగావుండేది. తక్కిన జనంతో పాటుగా ఈ కన్వెన్షన్లు అతను ఎందుకో తెలియని స్వేచ్ఛతో చూసేవాడు.

ఒకనాడు ఆ కన్వెన్షన్లను పక్షవాతంతో చనిపోటానికి సిద్ధంగా ఉన్నాడని ఊహించుకుంటూ కబురు తెలిసింది. బిషప్స్ ఆలస్యం చేయకూడ దనుకొని బయలుదేరి అపరాధానికి అతని గుడిసె చేరుకున్నాడు. అలముగ్గిన వృద్ధుడొకడు ఒక వాలుకుర్చీలో కూచున్నాడు. సూర్యరశ్మిలో కాగుతున్నాడు. చిన్న కుక్కదొక డతనికి గ్లాసులో పాలందిస్తున్నాడు. వృద్ధుని మొగంలో మందహాసం చిందుకూర్చింది. “చాలునాన్నా” అని కుక్కవాణ్ణి లోపలకు పంపాడు. బిషప్స్ ముందుకు సాగి అతని దృష్టి పథంలోకివచ్చాడు.

వృద్ధు డాశ్చర్యంతో అతనివంకతిరిగి నేనిక్కడకు వచ్చిన తర్వాత మీరే మొదటిఅతిథులు. అయ్యా! తమనామధేయం!” అన్నాడు.

“గీస్ వేను మిరియాల్ ”

“తమనైనా జనమిత్రులని కొనియాడుతారు ”

“నన్నే ”

నృద్ధుడు చిరునవ్వుతో “అయితేమీరు నాబిషప్పులన్న
మాట” అన్నాడు.

“ఒకమాదిరిగా”

“అయ్యా దయచేయండి:”

అతను చేయందీయగా బిషప్పు స్వీకరించక “మీకెక్కువ
జబ్బుగాలేనందుకు మిక్కిలిసంతోషం” అన్నాడు.

“నాజబ్బు త్వరలోనే కుదురుతుంది” అని కొంతఆగి “ఇక
మూడు గంటలలోగా నేను మరణిస్తాను. నాకుకొద్దిగా
వైద్యముతెలుసును. నిన్న నాపాదాలు చల్లబడ్డాయి.
ప్రాణాన్న మోకాళ్ళవరకు కొయ్యబొడిచింది. ఇప్పుడు నడుం
చల్లబడుతోంది. తుదిసారి ప్రసవం చూడటానికి వైద్యుని
వచ్చాను. నేనుపోతే సమయానికి చీకటిపడుతుంది. మృతి
పగలేనని నియామకంలేదు. చుక్కమినుకై నాచాలు” అంటూ
బాలుణ్ణి లోపలకు పంపేశాడు, “నాడు సుఖనిద్ర పోతోంటే
నేను దీర్ఘనిద్రపోతాను. ఒకనిద్రకొకనిద్ర తోడు.”

బిషప్పుకి ఈఅంశ్యం అంత మహత్తరంగా కనుపడలేదు.
ఎందుకో వచ్చినప్పటినుంచీ అతనిలో ఒకమారి చికాకు
బయలుదేరింది. బిరుదాలకాసించని అతనికి, తనకిక్కడ తగిన
గౌరవం జరగడంలేదని తోచింది. మొట్టమొదటిసారిగా
అతనిలో కొంతకాఠిన్యం ప్రవేశించింది.

కన్వెననలిస్టులో (నృద్ధుడు) మృతివాకిట నిలబడ్డవానినినయం
కనబడుతుంది. సామాన్య చట్టాలకు సామాన్యమైన ధర్మా

లకూ అతీతుడైన ఈవ్యక్తినిచూసి బిషప్పు విస్తుపోయాడు. దగ్గిరగా ఒక రాత్రిపెగూర్చుని కనీసం రాజహత్యకు మీ ఓటయ్యనందుకు మిమ్మభి నందిస్తున్నాను, అన్నాడు బిషప్పు. మందలిస్తాన్న స్వరంతో. చిరునవ్వులేకుండా అతను...

“నన్నభినందించ కండయ్యా! నేనా రాక్షసుడిమృతికి వోటిచ్చాను.”

“మీభావం నాకు తెలియలేదు.”

“ఆనరుడిలో రాచరిక గర్భితంగాఉన్న అజ్ఞానంతనే రాక్షసుడి అంతానికి నేను ఓటిచ్చాను. జ్ఞానమే వాలించేశక్తి. మానవుడు జ్ఞానంచేతనే వాలింపబడాలి”

“అంతర్వాణి వల్లనున్నా—” అని బిషప్పుచేర్చాడు.

“రెండూఒకటే, మనలో స్వతహాఉన్న జ్ఞానసంచయమే అంతర్వాణి.”

బిషప్పుకీభావ వింత. ఆశ్చర్యంగా వింటున్నాడు.

లూయీ XVIని చంపడానికి నేనుకాదన్నాను. నాటి మానవుణ్ణి చంపడానికి నాకుహక్కున్నదని నేనునమ్మను. కాని ఒక రాక్షసుణ్ణి నిర్మూలించటం నాధర్మమని నేభావిస్తాను. అందుచేతనే నాఓటిచ్చాను. నాఓటంటే పడుపువృత్తికంతము. మానవదాస్యానికి తుదిమూట. చిన్నలకు ప్రభాతము. ప్రజాస్వామ్యానికి నాఓటిచ్చినపుడు పేటన్నోడికీ నాఓట. సంఘ

భార్యత్వానికి, సంఘ ఏక్యానికి, నవయుగోదయానికి, నా ఓటిచ్చాను. తప్పులను, మూఢనమ్మకాలను, తొలగించటంలో, నేను సాయంచేశాను. అనిర్ములం నూతనజ్యోతిని ప్రసరింప చేస్తుంది. పాతప్రపంచాన్ని నన్ను ధోలో కాలకు దొర్లించి పారే శాము. విషపూరితమైన ఆపాత్ర మానవజాతిపై ఒలికి అమృత మయంగా మారింది. ”

“మిశ్రిత సంతోషం. ”

“ఆసంతోషాన్ని మీరు మిశ్రితమన్నాసరే 1814లో తిరుగబడ్డ ఈ పాపకాలాల్లో క్షణికమన్నాసరే. పుచ్చ! మాకార్యం అసంపూర్ణమన్న మాటనిజమే. పూర్వ సామ్రాజ్యాన్ని కృత్యాల్లో పడగొట్టాము. కాని పురాణభావ సముదయాన్ని అణచలేకపోయాము. దుష్కృత్యాలని నాశనం చేస్తే చాలాను. దుర్నితున్నిగూడా మార్చాలి.”

“విలయం ఉపయోగకరమవచ్చు. కాని ఉద్రేకంతో కూడుకొన్న నిర్మూలాల్ని నేను నమ్మను.

“బిషిష్టగానూ, న్యాయానికి ఉద్రేకిమున్నది. ఆ ఉద్రేకమే పురోగమనానికి చిహ్నం. ఎవరేమన్నాసరే! కీర్తిస్తు వెళ్ళిం తర్వాతకల్లా, ఖేించివిస్సవం మానవ జాత్యుద్ధరణలో గొప్ప అంగ. ఆవిష్టవం అసంపూర్తి కావచ్చును. కాని అది మహా త్రేజితం. హృదయాలని మార్దవమొనర్చి శాంతి, తృప్తి, ఇచ్చి, విజ్ఞానవంతులుగా చేసింది. ప్రపంచంలో నాగరికత

వ్యాపింపచేసింది. ఈవిప్లవం ఉత్తమోత్తమం. ఎందుకంటే
అవిజాతి కు పాకర్మ.”

బిషప్ గొణగకుండా ఆగలేకపోయాడు. “ఉహూ!.....
179కి డో?”

అతను లేవగలిగినంత ముందుకు లేచి, చనిపోయేవాడి కొక్క
డికే రాగల శక్తితో అరిచాడు.

“ఆ! నచ్చారూ! ఆ మాటకోసమే ఇందాకటినుంచి చూస్తు
న్నా. పదిహేనువందల సంవత్సరాలుగా కాలమేఘం ఆవరిం
చుకొని పెరిగిపెద్దదై, ఫెళపెళామని విరిగికురిసింది. ఉరుముల
నా ఖండిస్తున్నారు?”

ఈసారి బిషప్ మునసుకు నాటింది. కాని బింకతో సాగిం
చాడు.

“నేనుగిన ఉత్తమన్యాయం, కరుణ” అని కన్నెన్ననలిప్టువంక
తీవ్రంగా చూస్తూ...

“లూయీ XVII మాటేమిటి” అన్నాడు.

“లూయీ XVII... సరిగ్గా ఆలోచిద్దాం. ఎవరికోసం
మీ విచారం? అమాయకుడైన బాలుడి కోసమా? నేను
కూడా మీతో కన్నీరు కారుస్తాను. రాజపుత్రుడనా?
అక్కడమాత్రం సన్నోదిలివేయండి. నాకు, కార్టూషీ తమ్ము
డై సంత మాత్రంగీచేత, చంకలకు తాళ్ళుకట్టబడి, చచ్చేవాక

వేల్డడతీయబడ్డ కాన్ఫ్రాన్సీ తమ్ముడి మరణం, లూయీ XV మనుమడైనంత మాత్రాన్ని చంపబడ్డ లూయీ XVII మరణంకంటె, క్రూరత్వంలో ఏమాత్రం తక్కువనిపించదు.”

“ఆ పేర్ల సమ్మేళనం నాకు నచ్చదు.”

“ఎవరి పేర్లు?— లూయీపదిహేడా? కాన్ఫ్రాన్సీ? ఎవరి పక్షాన్ని బాబూ మీ అభ్యంతరం?”

నిమిష కాలం నిశ్శబ్దం. బిషప్పు ఎందుకు వచ్చానా అనుకొన్నాడు. కాని అతనిలో వింతపరివర్తన కలుగుతూంది. నృద్ధుడు మళ్ళీ సాగించాడు.

“బిషప్పుగారూ, కఠినసత్యాలు మీరొప్పుకోరు. కాని మీ ఏసుక్రీస్తు? దేవాలయాన్ని కొరడాలతో తుడిచేశాడే! అతని ఆమెరుపుల చెళుకు మహాకష్టంతోచే నిజాల్ని ఒలిచి పెట్టిందే! పసిపిల్లల్ని నాదగ్గిరకు రానియ్యండన్నప్పు డాయన యెట్టిభేదం చూపించలేదే! బానిసకొడుక్కి ప్రభుకుమారుడికీ తేడాయెరుగడే! అమాయకత్వం దానికదే కిరీటం. అదిధరించటానికి జన్మాత్సుక్య మక్కరలేదు.”

‘నిజమే’ అన్నాడు బిషప్పు హీనస్వరంతో.

“లూయీ 17 పేరెత్తాడు. ఒకళ్ళనొకళ్ళు బాగా అర్థంజేసుకుందాం. వర్గ వివక్షతలేకుండా అమాయకంగా ఉరిబడ్డ పెద్దలు, పాపలు ఆందరికోసం కన్నీరు పెడదామా? ఊ! కానీండి నేనూమీతోపాటే. ప్రజలబిడ్డలకోసం నాతోపాటుగా కన్నీరు

కాశ్చండి ప్రభుల నిసువులకోసం మీతో పాటు విచారిస్తాను.”
 “నా కన్నీరు అందరికోసం ”

“ సమత్వంగా—తాను మొగ్గితే ప్రజలవై పే మొగ్గనీయండి.
 ఎక్కువ అనుభవించింది ప్రజ !”

మరల నిశ్శబ్దం. ప్రజావాది మల్లీ మొదలుపెట్టాడు. ఆరిపోయే
 బ్యోతిలాగా అతనిశక్తంతా అతనిలో తాండవిస్తోంది.

బొనండి ప్రజలెక్కువకాలం దుఃఖము, కష్టమూ అనుభవిం
 చారు. కాని లూయీ పదిహేడునుగూర్చి అడిగేటందుకు
 యెందుకుబాబూ మీరిక్కడికొచ్చారు. నేనిక్కడ నివాసం
 వచ్చినతర్వాత ఒక్కపురుగునా — ఈ కుష్టాదుతప్ప —
 నావాకిట్లో కాలుపెట్టలేదు ... మీపేరు నేనిన్నాను ... జనం
 మిమ్మల్ని ప్రేమతో చెప్పుకుంటారు. కాని తెల్లవైచవాళ్ళకి
 జనవశీకరణశక్తులు చాలాఉంటాయి. మీబండిచప్పుడు నేవిన
 లేదు. దూరాన దిగవిడిచి వచ్చిఉంటారు... మిమ్మల్ని నేనెరగ
 నని చెబుతున్నాను. బిషప్పులన్నంతమాత్రాన మీనడత
 యెల్లాంటిదో నాకు తెలియదు. కానీ మల్లీ అడుగుతున్నా!
 ఎవరుమీరు?... బిషప్పులు. అంటే మతంలో సామ్రాజ్యం.
 సాలీనా 15,000 ఫ్రాంకులు నికరం, పైన 10,000, మొత్తం
 పాతిక వేలురాబడి. వంటశాలలు, నౌకర్లు, చాకర్లు, ముందూ
 వెనుకా వేత్రధారులు, ఛత్రచామరాలు, కలిమి, సౌఖ్యం,
 అధికారం... సర్వం. బిషప్పుంటే ఇది తెలియవచ్చు. కాని మీ
 నైతికాచరణం, మీహృదయ వైశాల్యం, ఏమన్నా తెలు

స్తాయా? నాకు జ్ఞానోపదేశానికి వచ్చారే... యెవరుమీరు? ”

బిషప్పు తలవాలాడు. “ నేనొక ట్యుడక్రీటకాన్ని ”

“అందలంలో ట్యుడక్రీటకం” వృద్ధుడు కసిరాడు. అతనివంతు బిషప్పు వినయందాలాడు.

“ సరే, కానీండి. కానీ, నాబండి, నాసౌఖ్యం, నానైభవం, కలిమి, అధికారాలు, — కరుణ సద్గుణంకాదని, శ్రమ ధర్మంకాదని, 98 చర్యలు అవిధాయకం కావనీ ఎల్లా నిరూపిస్తాయి? ”

రిపబ్లికన్ నుదురు చేతితో నిమిరుకున్నాడు.

“ నే జవాబుచెప్పక పూర్వం మీక్షమార్పణ కోరుతున్నాను. నాకుమీరు అతిథులు. మీవాదన నే ఖండించవచ్చును. మీ ఐశ్వర్యాదులవల్ల మీరు నాకులోకువే. కాని అతిథి ధర్మాన్న నేనవి వాదనలో వాడనూడదు. క్షమించండి. ఈ పొరపాటు మళ్ళీజరుగదు.

“ కృతజ్ఞుణి. ”

“ మనవాదనలోకి వద్దాం ఎక్కడున్నాం. 98 ఎందుచేత తప్పదన్నారుకాదూ ... ”

“ ఔను 98 ఎల్లా విధాయకం? మీరట్ వధ్యశిలదగ్గర కరతాళాలు చేశాడే? ”

‘ బాస్సుయే డ్రాగొనాడ్స్ మరణానికి సంగీతంతీశాడే? ’

తువాకి గుండుకన్న తీవ్రంగా తగిలిందిదెబ్బ, బిషప్పుకు.
బొన్నా పేరీవిధంగా అతనెప్పుడూ తలచలేదు. ఈ పేరీకి
తోడు కనపడలేదు.

హేతువాదానికి కరుణలేదు. మన మనస్సులలోని స్వర్ణ విగ్ర
హాలను తునకలు తునకలుగా కొట్టేస్తుంది.

కన్యోన్మేషలిప్తుకు ఆయాసం హెచ్చయింది. అతని తుదిశ్వాస
లతో వగడ్పు మిళితమయింది. కాని కళ్ళల్లో తేజం హెచ్చు
తోంది.

ఈ విషయంలో ఇంకాకొంచెం చెప్పుకుందాం ఫ్రెంచి రివ
ల్యూషనుకు పూర్వపు చరిత్రానికంతకూ 97 ఒకజవాబు.
ఆవిషయానికొస్తే మహారాజుల రాజ్యమంతా ఏమిటి? కారి
యల్ దొంగే. కాని మాంట్రీవిల్ కేం పేరెట్టగలవు? జోర్జ్
గాక్షసుడే గాని మార్క్సిస్ డీ లూచాయ్ కి లొచ్చేనే? మేరీ
అంటియో నెట్ మహారాజుకై నేనుదుఃఖిస్తాను. కాని 1685లో
బీద క. గోనానిని బిడ్డకు పాలిస్తాంటే స్తంభానికికట్టేసి
నడుండాకా వలువలొలచి బిడ్డనుదూరాన్న పట్టుకుసిలబడ్డా రే.
పాలతో రొమ్ములు, ఆవేదనతో గుండెలు ఉబికిపోతున్నా
యి—బిడ్డఆకలితో శోషిల్లి, పాలరొమ్ము కనబడి, ఏడుపా
గక గుక్కపెడుతుంది. ఆ యిల్లాలితో, ఆ బిడ్డతల్లితో
“ఒప్పుకో” అంటాడు తలా! అంటే, ఆత్మనన్నా చం
పుకో, నీక బిడ్డనన్నా చంపుకో అంటాడు. అయ్యా! ఈ
చిత్రవధ కేమంటారు? బాబూ! ఒక్కవిషయం మాత్రం
పదిలంగా జ్ఞప్తికి పెట్టుకోండి. ఫ్రెంచిరివల్యూషనుకు కాగ

జాలున్నాయి. దాని తీవ్రతకు అది తెచ్చిన భవిష్యత్తే పరిహారం. ఒక శ్రేష్టతరప్రపంచం, దానిఫలితం. దానిదారుణాఘాతాలలోనే మానవజాతికి ఉశశమనం మిళితమయి ఉంది. ఇంతటితో ఆగుతాను. జయంనాపక్షాన్న ఉన్నప్పుడు వాదించటం వాగ్దాయం. అదీగాక నేను చనిపోతున్నాను.”

బిషప్పవంక చూడకుండా ఆవృద్ధుడు శాంతంగా తన భావాలన్నీ ఇల్లాపూర్తి చేశాడు. “జాతి అభివృద్ధికై జరిగేదాగుణాలనే విప్లవాలంటారు. ఆ విప్లవం అయిపోయాక కాని, జాతి విశిష్టమయినట్లూ, ముందుకు సాగినట్లూ కనబడదు.”

బిషప్ప మనస్సులోని భావాలన్నీ పింజపింజగా ఏకబద్ధట్టు రిపబ్లిక నేరుగడు. బిషప్ప కొక్క సందేహం మాత్రం బాధిస్తోంది.

“అభివృద్ధి దైవంలో నమ్మాలి. ధర్మాని కథక్కులు సేవకులుగా ఉండతగను. చార్వకులుజాతిని వక్రమార్గంలో పెడతాను.”

వృద్ధుడు కొంతసేపు జవాబీయలేదు. అతను వణికి పోతున్నాడు. అతని కనుతుడ నొక బాష్పకణం నిండి ఫాలిన చెక్కులమీద జారింది. తనలో తనకుగా రుద్ధకంరంతో —

“ఓప్రభూ ! లయానికతీతుడవు నీవైక్కడవే —”

బిషప్పకులోపల ఏదో కలచినైచింది.

‘ — అంతములేని దొకటుండితీరింది. దానికి “నా” త్వము చేసుంటే “నేను” దానికన్నది అవతూన్నది. ఇంక అది అనంతము కాజాలదు. కాని అది అనంతము. అందుచేతనే దానికి “అహ” మున్నది. ఈ “అనంతము” యొక్క అహమే దైవము.’

అతను ఆవేగంతో ఒక మహిమాదృశ్యం వీక్షించిన ఆనందంతో ఈమాటలని, కళ్ళుమూశాడు. ఆవాక్కులు అతని శక్తంతా లాగేశాయి. తనకుమిగిలిన గంటల ఆయువు అతను నిముషాల్లో జీవించేస్తున్నాడు. ఉత్కృష్ట సమయం. బిషప్ప తనికి ప్రార్థనసిద్ధామని వచ్చాడు. కాని, తనే ఉద్రేకపూరితుడయిపోయినాడు. అతనిచేయి తనచేతిలో పెట్టుకొని “దైవముహూర్తమిది. మనసంఘటన వృధాఅయితే చింతించరా” అన్నాడు.

వృగుడు ఆత్మగా భీర్వంవల్ల కలిగిన మందస్వరంతో —

“బిషప్పగారూ! నాజీవితం జ్ఞానతృప్తిలోనూ, తదభ్యాసంలోనూ గడిచాను. నాదేశం నన్నుపిలిచేటప్పటికి నాకరవై యేళ్ళు. తలొగ్గినెళ్ళాను. అత్యాచారాలతో పోరాడాను. రాక్షసత్వం నిర్మూలించాను. ధర్మాన్ని, నీతిని బహిరపరచి దానికి. కట్టుబడ్డాను. రాజ్యంపైకి దండవచ్చింది. ఫ్రాంసుకు హాని కలుగబోయింది. నారొమ్ము అర్పించాను. నాకుడబ్బు లేదు. బీదను. కాని రాజ్యాంగముఖ్యులలో ఒకడను. కోశాగారాలు బంగారపుబరువుకు పగిలిపోతున్నాయి. కాని నేను

బీదచూటళ్ళలో అనాకన్న తక్కువకు భోజనంచేసేవాణ్ణి. పీడితునకు నాయంచేయటానికి పాలుపడ్డాను. బాధ నివారించాను. దేవీవిగ్రహం చీరచించానా! నిజమే చించాను. కాని దేశం గాయాలకు కట్టుకట్టడానికి చించాను. వీలు కలిగినప్పుడల్లా శత్రువుల్ని, మీకొలంవాళ్ళని రక్షించాను. '93లో ఒక చర్చి నాశనమవకుండా కాపాడాను. నాశక్తికొద్దీ నాధర్మం నెరవేర్చాను. ఇదంతా అయినతర్వాత నన్ను వెళ్ళగొట్టారు, తరిమారు. వెక్కిరించారు. హింసపెట్టారు. నన్ను గురించి అపవాదులు వేశారు. నాపై రాళ్ళురువ్వారు. నాకష్టాతం విధించారు. చాలాకాలం నన్ను నిరసించటానికి వాళ్ళకి హక్కుందనినమ్మాను. అమాయకప్రజ నేను ఘాతకుడని నమ్మారు. ఈనైషమ్యం విధాయకమనుకుంటూ స్వీకరించాను. ఈనాడు నాకెసబై ఆరేళ్ళు. మృతివాకిటనున్నాను. అయ్యా మీకునా వల్ల ఏంకావాలి?"

“మీ అశీర్వచనం” అంటూ బిషపు మోకరించాడు.

బిషపుమరల తలెత్తేటప్పటికి వృద్ధనివదనం శాంతితో నిండుకొంది.

బిషపు తీవ్రమైన ఆలోచనతో ఇంటికి చేరుకొన్నాడు. ఆ రాత్రంతా ధ్యానంలో గడిపాడు. మరునాడు కన్వెన్షనలిష్టును గురించి అతనినడిగారు. అశనుమానంతో వేలు పైకిచూపించాడు. ఆనాటినుంచి అతనిలో మార్దనం, కరుణ ఎక్కువయ్యాయి.

బిషప్పునుగూర్చి తుదిమాటాక్కటిచెప్పి నదిలేదాం. అతనిని వేదాంతిగా తలచవద్దు. అతని, సంపూర్ణము, విశాలము ఐన హృదయంలోనుంచి వచ్చినవెలుగులే అతనిజ్ఞానం. తనొనర్చే నిత్యకృత్యాలే అతనికి సంహితలు.

“ చింతన ” కవధిలేదు. అందువల్లకల్లే సాలిసూడులోనే అది చిక్కిపోతూంటుంది. ప్రతిభాశాలుర కెవరికో ఆ వ్యూహపు టంచులు దోవయిస్తాయిట. వాళ్ళు దైవంతో సంభాషిస్తారట. బిషప్పు అల్లాంటి ప్రతిభాశాలికాడు. ఆ ఉత్తుంగ వీచీలహారు లలో అతను ప్రయాణం చేయలేదు. అబీదమానవుడికి ప్రేమించటం ఒకటే తెలుసును. అంతే. ప్రపంచం కష్ట భూయిష్టంగా కనబడేది. అతనందరి కోసం విచారించేవాడు. అందరికోసం ప్రార్థించేవాడు. జీవితసమస్యలను విడదీయటానికి ప్రయత్నించకుండా, బాధోపశమనం చేయటానికి ప్రయత్నించేవాడు. ఈ సత్పురుషుడుకి మానవజీవితం దుఃఖభూయిష్టం. దుఃఖోపశమనం అతని జీవిత పరమావధి.

బిషప్పు మానవజీవితంలో తెగని క్లిష్టసమస్యలకోసం, మనస్సు కలచుకోకుండా స్వీకరించి, వాటికవ్వల ఉన్న ఒక ఛాయను పూజస్తూ జీవితం గడుపుకొన్న ఒక సామాన్య మానవుడు.

౨ వ ప్రకరణము

1815 సం॥ అక్టోబరు మొదట్లో ఒకనాడు సాయంత్రం, ఘడియ పొద్దున్నదనగా ఒక పాంథుడు డే-పురం చేరాడు. సామాన్యపు పొడగరి, కండలుతీరిన ధృవకాయుడు. నలువదిఆరు-ఎనిమిదేండ్ల వయస్సు, చెమటలుకారు తూన్న మొగాన్ని కొంత నెత్తిపై టోపీ కప్పివేశింది. సచ్చని కాలికో చొక్కా-లోనుంచి రోమాచ్చాదితమైన వక్షస్థలం కనబడుతూంది. ఒక మోకాలు చిరిగి, ఒక మోకాలు వద్ద అరిగిన నీలిషరాయి. నీపుమీద ఒక పెద్దనిండునంచి. చేతిలో బలమైనముళ్ళకట్ట. పెరిగినగడ్డం. తల అంటకత్తిరవేసి ఉంది. కాలికి మొద్దుతోడు. చెమట. సూర్యాతపము, బాట ధూళి, మట్టి, ఇన్నీకలసి అతనిరూపాన్ని మరింతవికృతమొనర్చాయి. జుట్టు అంటకత్తిర వేయబట్టి బిరుసుగామొలిచి భయంకరంగా ఉంది.

ఎవ్వరతర్నెరుగరు. ఏడోరు? దక్షణమేమో! అటువైపు నుంచి వస్తున్నాడు. దినమంతా నడిచిఉంటాడు. బాగా అలసి పొయ్యాడు. దోవలో ప్రతిపంపుదగ్గర ఆగి, మంచినీళ్ళు తాగుతున్నాడు. తీన్నగా మేయరుకారి కచేరీకినోయి ఒక పావుగంట సేపటికి బైటికివచ్చాడు. పోలీసుకనబడితే టోక్లివత్తి సలాంచేశాడు. పోలీసతనివంక తీవ్రంగా చూసి లోపలికి పోయాడు.

పాంథుడు తిరిగితిరిగి ఒక హోటల్ చేరుకున్నాడు. హోటల్ మేనేజరు తలెత్తించూసి “ఏంకావాలయ్యా!” అన్నాడు.

“రాత్రికిభోజనం, పడక.”

“శుభ్రంగావుండొచ్చు. డబ్బువుతుంది.”

పాంథుడు జేబులోనుంచి పర్సుతీసి “నాదగ్గర డబ్బుండు.” అన్నాడు.

“తమచిత్తం.”

“ఎంతసేపటిలో వడ్డిస్తారు?”

“ఇదిగో ఇప్పుడే”

పాంథుడు చలికాచుకొంటూండగా మేనేజర్ కాగితంపై ఏదోరాసి, ఒకకుట్టవాణ్ణి బైటికిపంపించాడు. పిల్లవాడు కాగితం లో తిరిగివచ్చాడు.

పాంథుడుసుఖంగా చలికాగుతున్నాడు.

“నీకిక్కడ జాగాలేదు”

పాంథుడు వెనుదిరిగి మేనేజరు కేసిచూశాడు.

“ అదేమిటి డబ్బియ్యననిభయమా! ఇదుగోముందుగా సైన్ లిచ్చేస్తాను ”

“ అది కాదు ”

‘ మరి ’

‘ మాకు గదులులేవు ’

‘ పోనీ గుడ్డపుశాలలో పడుకొంటాను. ’

“ గుడ్డాలాకమించుకొన్నాయి. ”

“ అక్కడే ఒకమూల గడ్డిలో పడుకోవచ్చు. అయినా ఆసంగతి భోజనానంతరం చూసుకోవచ్చు. ”

“ నేను భోజనం పెట్టడానికి వీలులేదు ”

“ టట్ ... నేనాకలితో మాడిపోతున్నాను. తెల్లవారగట్ట నుంచీ నడుస్తూనే ఉన్నాను. ముప్పై మైళ్ళు నడిచాను. డబ్బిస్తా నుకాదా తిండిపెట్టడానికేం? ”

“ ఇక్కడ తిండిలేదు. ”

పాంథుడు విద్మూరంగానవ్వి “ యిదంతా యేమిటి? ” అన్నాడు. పాంథుడు కూలబడ్డాడు. “ నేనాకలితో ఉన్నాను. డబ్బిస్తాను. ఇదిహోటలు నేవదలను. ”

మేనేజర్ అతనికేసివంగి “ పో! అవతలికిపో! నీసంగతి నాకు తెలుసు. నీపేరు జీన్ వాల్జియన్ కాదూ! నీవురాగానే అనుమానించి, మాకుజ్జవాణ్ణి మేయరుదగ్గరకుపంపాను. ఇదిగో చీటీ — అల్లరిచేయకుండా పో. ”

శ్రీ నేమన గ్రంథాలయము
శ్రీ లక్ష్మణ (కృష్ణ)

పాంథుడు తనమూట నెత్తుకొని, కజ్జబట్టుకొని, దిగాలుపడి, బైటికవచ్చాడు. దోవపొడుగుతా జనం అతనివంక కళ్ళెట్టుకు చూస్తున్నారు. అతనెవరిని గమనించలేదు. వెనుదిరిగి చూడలేదు. ఓడితుడెప్పుడూ వెనుదిరిగిచూడడు. దురదృష్టము ఈమనుషెన్నాడి వస్తూనేఉందని వాళ్ళకు తెలుసు. బాగా తెలుసు.

అతని కాక లెక్కవైంది. బాగా చీకటిపడుతూంది. తలదాచుకొనేందు కెక్కడైనా చోటు దొరుకుతుందేమోనని చుట్టూ కలయినా శాడు. ఒకచిన్నపాక కనబడింది. దొడ్డితోవను ప్రవేశించి “ఇక్కడరాత్రికి తిండి పడకా దొరుకుతాయా?” అని అడిగాడు.

‘ఆ!’ — అక్కడ నిప్పుచుట్టూ చాలామంది చలికాచుకొంటున్నారు. నిప్పుమీద వంట పచనంఅవుతూంది.

నీరసపడి, బొబ్బలెత్తినపాదాలు సాచుకొంటూ, అతనక్కడ కూలబడ్డాడు. వంటకములవాసన కతనిమొగం కొద్దిగా వికసించింది. టోపీలోంచి కనపడే అతనిమొగంలో కొద్దివికాసం, అతనిరూపంలోని దౌర్భాగ్యం వింతగా మిళితమయ్యాయి. పసయంతో మొదలిడి అతనివదనం కగుకుతేలింది. కనుబొమ్మలక్రింద నిప్పుకణాల్లాగు కళ్ళు మెరుస్తున్నాయి.

అక్కడ కూర్చున్నవాళ్ళలో ఒకడతన్ని ఇందాకటి మనిషిగా గుర్తించాడు. గుసగుసలు బైలుదేరాయి. యజమానిచెవిలో రహస్యంపడింది. అతనివగ్గరకునచ్చి కఠినంగా—

“ ఇక్కడనుంచిపో అన్నాడు. ”

పాంథుడుదీనంగా “మీకు తెలుసునా!”

“ ఆ ! ”

“ ఆహోటలులో నన్ను వెడలగొట్టారు ”

“ ఇక్కడా అంతే ”

“ ఎక్కడికి పొమ్మంటారు ? ”

“ ఎక్కడికై నా సరే ”

ఆన్యక్తి తనమూటా కట్టాపుచ్చుకొని మళ్ళీ బయలుదేరాడు. సందుచివర కాచిడిన్న కొందరు దుండగీశ్వతనివీడ రాళ్ళు గువ్వసాగారు. దుడ్డుకర్ర చూపించగా పారిపోయాడు. తిన్నగా జైలుకుపోయి దీనంగా “ జైలర్ ఈరాత్రికి నాకు దులో చోటియ్యయ్యా! ” అని అడిగాడు.

కఠినస్వరం — “ జైలుఅంటే సత్యంకాదు. అరెస్టవు. జైలులో పెడతా. ”

పాంథుడొక చిన్నసందున పడిపోయాడు. చిన్నచిన్నతోటల్లో ఇళ్ళదీపాలు కనబడుతూన్నాయి. ఒకయింట్లో నల్లభేయేళ్ళ గృహస్థు భోజనానికి టేబిలువద్ద కూర్చుని మోకాలిపై బిడ్డను కూర్చోపెట్టుకొని ఆడిస్తూన్నాడు. ప్రక్కనే ఒకయశావని బిడ్డకు పాలిస్తుంది. పిల్లలు కేరింతలు కొట్టుతున్నారు. తల్లి నివృత్తాంది. తండ్రి సంతోషిస్తున్నాడు. పాంథు డీ దృ

శ్యాన్ని పీఠమంతో చూసి, “ఇంత ఆనందం ఉన్నచోట ఆమాత్రం ఆతిథ్యం, దయ ఉండవా!” అనుకొని పోయి, తలుపు తట్టాడు. లాంత రుచ్చుకొని యజమాని బైటికి వచ్చాడు.

“ఆయ్యా క్షమించండి. డబ్బిస్తాను. కాస్త తిండిపెట్టి ఒక మూల పడుకొనేందుకు చోటిస్తారా?”

“ఎవరునువ్వు?”

“నేను ముప్పైమైళ్ళదూరంనుంచి వస్తున్నాను. పొద్దుటి నుంచీ నడుస్తున్నాను. తిండిపెడతారా? నిజంగా డబ్బిస్తాను.”

“నాకేం అభ్యంతరము లేదు, గాని హోటళ్ళ కెందుకుపోవు?”

“అక్కడ చోటు లేదన్నాను.”

“చోటు లేకపోవటమేమిటి? ఇవాళ్ళ సంత యేమిలేదే! అన్ని చోట్లకు వెళ్ళావా?”

“ఓ”

“ఎక్కడా చోటు లేదా?”

‘లేదన్నారు’

యజమానికొక సందేహంతోచి నఖశిఖి పర్యంతం ఆగంతకు కుణ్ణి పారచూచాడు.

‘ఆమసిపివి నువ్వేనా ఏమిటి?’ మొగు డామాట అనేటప్పటికి భార్య బిడ్డల నిద్దరిని కాగలించుకొని భర్త చాటుకుచేరి—

‘అమ్మో! అమ్మో! దుర్మార్గుడు’ అంది. అంతా ఒక్క
క్షణంలో జరిగింది. భర్త తలుపు లేస్తూ—

‘పో! అనతిలి’ కన్నాడు.

‘కరుణించండి, చెంబెడు మంచినీ ప్రియండి.’

‘ఇక నిలిస్తే తువాకీ గుండే.’

తలుపులు మూసికొన్నాయి. అప్పటి కప్పుడే చలిపాత్రం
భించింది. దగ్గర, టంకో కాంపౌండులో పాక ఒకటుంటే పాం
ఘడు గోడదూకి, ఆ పాకలో గడ్డిపసుచుకొని పడుకో బో
యాడు. ఇంతలో అక్క దున్న కుక్క- ‘బొంబ్బి’ మని అతని
పై బడింది. కట్టతో దాన్నదలిస్తూ అతను రోడ్డుమీదకి
వచ్చేశాడు.

“కుక్కనైనా కాక పోయానే అని గొణుగుకుంటూ తలవంచు
కుపోతూన్నాడు. చంద్రోదయం ఇంకా కావలేదు. కొద్దికాలం
ఎక్కడిదో మిగిలింది. ఆ కాశంకన్న నేలమీద శక్కువ వెలుగు
ఉండటంచేత దృశ్యం భీభత్సంగా, నీచంగా, శ్మశానంలా ఉంది.
ఈనిరామయాన్ని, ఈనిరాశా పూరితాన్ని చూచితలవా
ల్పాడు. పక్కతికూడా అల్లంటప్పడు శత్రువువౌతుంది. కాసేపు
తలవంచి ఆలోచించి అతను వెనుదిరిగాడు. తోవలో ఒక రాతి
పలకమీద కూలపడ్డాడు.

ఒక ముసలమ్మ ఆ తోవను పోతూ ‘ఏంచేస్తున్నావు నాయనా’
అని అడిగింది.

“నిద్రపోతూన్నాను. కళ్ళులేవా?” అన్నాడు కఠినంగా

“ఇక్కడనా?”

“ 19 ఏండ్లు కొయ్యబల్లమీద పడుకొన్నాను. ఇవాళ ఈరొతి పలకమీద. ”

“ నువ్వు సోల్జరువా బాబూ? ”

“ ఊ! ”

“ హోటలుకు పోరాదా? ”

“ డబ్బులేదు ”

‘అయ్యోపాపం! నాదగ్గర రెండుడబ్బులే ఉన్నాయి. ’

‘ ఇల్లాఇయ్యో’ అనిపుచ్చుకొన్నాడు.

‘ రెండు డబ్బులకు తిండెనరు పెడతారు. పాపం ఆకలేస్తోంది కాబోలు. నవరూ అండయివ్వాలా ’

‘ ప్రతిభాగా అడిగాను. ’

‘ ఆ ఎదురింట్లో అడిగావా ’

‘ లేదు. ’

‘ అక్కటికి వెళ్ళు నాయనా! ’

2

బిషప్పు పొద్దుపోయేదాకా ఏదో వాసికొంటూ చెల్లెలి కా
లస్యమవుతుందని భోజనానికి లేచాడు. భోజనశాల తలుపు
పీఠిలోనికి తెరుచుకొంటుంది. బిషప్పు మేజావద్ద కూర్చు
న్నాడు.

అతని చెల్లెలు “ అన్నా ! మేగ్లొయిర్ చెప్పేది విన్నారా ! ”
అన్నది.

‘ కొద్దిగా విన్నాను. ’ అని వారివంక తిరిగి ‘ ఏమన్నా అపాయం
వచ్చిందా ? ’ అన్నాడు.

మేగ్లొయిర్ తన కథ మళ్ళీ చెప్పింది. ఎవడో బంసిపోయి
దొంగ ఊళ్ళో రోడ్డుమీద పోతున్నాడట. నోటాల్లో
వెళ్ళగొట్టారట. చీకటి పడ్డప్పుడు ఇళ్ళచుట్టూ తారాక్షతున్నా
డట. మొహంచూస్తే నే భయమేస్తుందట. ఖానీలు చేసే
వాడి లాగుంటాడట.

‘ అల్లాగేం ’ అన్నాడు బిషప్పు సావధానంగా.

మేగ్లొయిర్ పురాణం విప్పింది. ‘ అవునండీ ! ఈ రాత్రేనో ఘా
తుకం జరుగుతుందనే అంటున్నారు. ఈ కొండఉన్నో
పీఠుల్లో దీపాలన్నా లేవు. నే చెప్పేది, అమ్మగారు చెప్పేది
ఏమంటే— ’

‘ నే నేం చెప్పటంలేదు. నే మా అన్నాతో ఏకీభవిస్తున్నాను. ’
మేగ్లొయిర్ ధోరణి ఆగలేదు.

‘ ఈ యింటి కింకా కొంచెం రక్షణ ఉండాలి. బాబుగారు
తలుపు చప్పడవటం తడవుగా లోపలికి దయచేయం
డంటారు. ఇంతకన్నా— ’

వాకిటి తలుపుకొట్టిన చప్పుడైంది.

‘లోనికి దయచేయండి.’

3

ఎవరో బలంగా తోస్తున్నట్లుగా తలుపు తెరుచుకొంది. మనకు పరిచితుడైన పాంథుడు తలుపు తెరచి, గుమ్మంలో నిలబడ్డాడు. బుజంపై మూట, చేతిలో కట్టి, మొగంలో మోటుతనం, ఆయాసం, కళ్ళలో క్రొర్యం. చలిమంట వెలుగు అతనిమీద పడి మరింత భయంకరుణ్ణి జేసింది. మానవుడేనా?—

మేగ్లొయిక్ లో అరచేందుకూడా శక్తి లేక, నోరు తెరుచుకొని వసుకుతో నిలబడ్డది. బాప్టిస్ట్ భయంతో సగంలేచి, మరల అన్నగారినొక చూసి ధైర్యం తెచ్చుకొని శాంతంగా కూర్చుంది. ఆగంతుకుడు రెండుచేతులతో కట్టనానుకొని నిలబడి, ఆ యిద్దర ముసలమ్మలవంక, ఈ పండిన వృద్ధునివంక చూస్తూ, బిషప్పు మాట్లాడటానికి పూర్వమే గట్టిగా అన్నాడు.

‘నా పేరు జేన్ వాల్జ్ బియ్ పాతఫైదీని. పందొమ్మిదేళ్ళు జైలు పడ్డాను. నాలుగురోజుల క్రితం విడుదల అయ్యాను. ‘ఫాంటర్లె’కి పోతున్నాను. టూల్ వదిలించాదిగా, కాలి నడకనే ఉన్నాను. ప్రొద్దున్నించి ముప్పై మైళ్ళు నడిచాను. హోటళ్ళలో నన్ను వెళ్ళిగొట్టారు. జైలుకెళ్ళాను. మళ్ళీ నన్ను జేర్చుకోలే. ఒకపక్షపుల పాకలో పడుకొందామంటే కుక్క తరిమే శింది. పొలాల్లో పడుకొందామని పోయాను. వర్షము వస్తుం

దనిపించింది. ఆపే దేవుడున్నాడు గనకనా? ఏ గుమ్మంలో అన్నా పడుకొందామని మళ్ళీ ఊళ్ళోకి వచ్చాను. ఒకరాతి మీద పడుకొంటే, ఒక చల్లనితల్లి, ఈ ఇంటికి పొమ్మని చూపించి యిక్కడ అడగమంది. ఇదేంయిల్లు? ఎవరిది? తిండిపెడతారా యిక్కడ? డబ్బిస్తాను. నాదగ్గర 109 ఫ్రాంకులున్నాయి. 19 ఏండ్లుగా జైలులో సంపాదించాను. తిండికి డబ్బిచ్చుకోగలను. ఆలిసిపోయి ఆకలితో ఉన్నాను. ఇక్కడ ఉండ నిస్తారా?'

'అవ్వా! ఇంకోకంచంలో వడ్డించు' అన్నాడు బిషప్పు.

ఆగంతుకుడు మూడడుగులు ముందుకు వేసి దీపందగ్గరకువచ్చి, "ఒక్కనిమిషంఆగు నేను 'గాలీస్'లో బానిసను జైలునుంచి వచ్చానని, కేడీనని చెప్పింది విన్నారా." అని జేబులోనుంచి పచ్చకాగితంతీసి చూపించాడు.

'ఇదిగో నాకాగితం; ఈపచ్చదనంచేత నాకెక్కడా నిలవనీడ దొరకదు. చదువుతారా! నేచదువగలను. జైలులోచదువు నేర్చుకొంటే చెప్పతారు. ఇదుగో 'జీన్ వాల్జియన్' కాన్విక్టు, పంథొమ్మి దేళ్ళు గాలీ బానిస. 5 ఏళ్ళు ఇల్లు బందిపోటుకు. 14 ఏళ్ళు నాలుగుసార్లు పారిపోయి తిరిగివచ్చినందుకు. చాలా భయంకరుడు.'

ప్రపంచమంతానన్నూ తరిమేళింది. మీరునన్నురానిస్తారా? ఇదేమన్నా సత్రమా (Inn)? తిండి, పక్క ఏమైనా ఈగలరా? మీకుపశువులపాక వుందా?"

‘ మేగ్ల్యోయర్ ? అతిథిశాలలో పక్క శుభ్రంగా దులిపివేయ
మ్మా ! ’

బిషప్పమాట ఆవనిత లెల్లా పాలిస్తారో మునుపేచెప్పాం. మేగ్ల్యో
యిర్ తనపనిమీదపోయింది. బిషప్ప అగంతుకుని వంక
దిరిగాడు.

‘అయ్యా రండి! కూర్చోండి. చలికాచుకోండి. ఇదుగో వడ్డి
స్తోంది. మనం భోజనం చేసేలోపలమీదపక్కతయారవుతుంది.’

కాన్యంతో నిండిన అతనిమొగంలో ఒక్కనాడిగామూర్పు
కలిగింది. విభ్రమం, సంతోషం, అనుమానం, మిళితమయాయి.
అతనిమాటసాఫీగారాక నత్తిపడ్డది. పిచ్చినాడులాగ అన్నాడు.
“ నిజమేనా ! ఏమిటి ! నన్నతరిమేయరా ! ఉండనిస్తారా !
నన్నేనా ? , అయ్యా , అండి’ అనటం ? ఏరాఅని కాదూ ? ఛీ
పోరాకుక్కా ! అనేనే నన్నెప్పుడూ అనటం. నన్న తరిమేస్తా
రనుకుంటూనే నేనుమీకు నిజమంతా చెప్పేశాను. నన్నిక్క
డకుపంపిన తల్లికడు పెంత చల్లనిదో ! ఏమిటీ ! అందరికిలాగే
శ్రుష్టిగాభోజనం, పడక్కి పూపు మంచం ! పందొమ్మిదేళ్ళు
పక్కబట్టలెరుగనే ! నిజంగానన్నుండమంటున్నారా ! అయ్యా !
మీరెవరో సత్పురుషులు. నాదగ్గరడబ్బుంది. మిమ్మల్ని శ్రుష్టి
పరుస్తాను. నిజంగామీరు ఈ దగ్గవాకు. బాబూ ! మీపేరే
మిటి ? మీరెంతకోరితే అంతయిస్తాను. మీరు పూటకూళ్ళు
పెట్టుకొన్నారా ? ’

‘ నేనొకప్రీస్తుని. ఈఇంట్లోఉంటున్నాను. ’

‘ప్రీస్తు ! ఏంతమంచిప్రీస్తులో ! నన్ను డబ్బుడగరనుకొంటాను.
ఆపెద్దచర్చీలో (Church)మీరేనా ?’

మాట్లాడుతూనే అతను తనసంచి, కట్ట, మూలపెట్టి పచ్చ
కాగితం జేబుచేర్చి, కూలబడ్డాడు.

‘ఆయ్యా! మీరునయాపూర్వులు. మీరునేనంటే ఏవగించు
కోలేదు. మంచిప్రీస్తుండటం చాలాకష్టం. అయితే, నిజంగా
మీకు డబ్బుక్కరలేదా ?’

బిషప్ప : ‘అక్కరలేదు. ఉంచుకొండి. ఈ 109 ఫ్రాంకు
తెన్నాళ్ళ సంపాదన ?’

‘పందొమ్మిదేళ్ళు.’

‘పందొమ్మిదేళ్ళు!’ బిషప్ప దీర్ఘనిశ్వాసం వదిలాడు.

అతను చెప్పసాగాడు. ‘నేనా ట్టేఖగ్నపెట్టలే. ఈనాలుగురోజులూ
గ్రానీలో బస్తాలుమోసి సంపాదించిన 25 సోలు మాత్రమే
ఖర్చు చేశాను. మీరు ప్రీస్తులు కాబట్టి చెవుతున్నాను.
మేము జైలులో ఉన్నప్పుడు ఒక బిషప్పగారు వచ్చాడు.
ఆయన ప్రీస్తులకంటే పైవాళ్ళకంటే పైవాడు. క్షమించండి.
మీకు తెలిసినవే తెలివితక్కువగా చెబుతున్నాను. కాని
మేము మూఢులం. ఆయన జెప్పేది నాకేమీ వినపడా
లేదు, తెలియాలేదు. శరగోపురంమాత్రం ఆయన శిరాన
తళతళలాడ్తోంది....’

మేగ్లొయిర్ వడ్డించింది.

బిషప్ప లేచి తలుపు దగ్గరగా వేశాడు.

‘కొండగాలి చలిబాగావేస్తోంది. మీకూ చాలా వేస్తోందాండి!’
బిషప్ప ‘అండి’ అన్నప్పుడు, ‘అయ్యా’ అన్నప్పుడు, అతని
ముఖం జేవురించేది. పేదకి గౌరవవాచకం, సముద్రతీరాన్న
దాహంతో తపిస్తున్న వాడికి మంచితీర్థం లాగుంటుంది.
అవమానితం గౌరవానికి తపిస్తుంది.

‘ఈ దీపం వెల్తురియ్యటం లేదమ్మా!’ అన్నాడు బిషప్ప.

మేగ్లొయిర్ అర్థంచేసికొని వెండిసెమ్మాలని తెచ్చి వెలిగిం
చింది.

‘అయ్యా మీరు స్వచ్ఛములు. నేనంటే అసహ్యించుకోటం
మాని, స్నేహితుణ్ణిలాగా ఆడరించి, వెండి దీపాలు అవి పెట్టు
తున్నారు. కాని నేను నాపేరుగాని, నా నివాసంగాని, నా
దురదృష్టంగాని మభ్యపెట్టలేదు.’

బిషప్ప అతని చేతిమీద తన చేత్తోనిమురుతూ నెమ్మదిగా
చల్లని పలుకులు పలికాడు.

‘మీ కెవరో నాకు చెప్ప నవసరంలేదు. ఈ యిల్లునాది
కాదు. (పైకి చూపి) అతనిది. ఈగుమ్మం ‘నీ పేరేమిట’ ని
ఆడగదు. ‘నీ దుఃఖమేమిట’ అని అడుగుతుంది. బాధితుడివి.
ఆకలి దప్పులతో అలిసి ఉన్నావు. ఆతిథ్యాని కష్టపడవు.
నేనాడరిస్తున్నానని నన్నభినందించ నక్కరలేదు. ఎవరి

అవసరం ముఖ్యమో ఈ యిల్లు వాళ్ళదీ. ఇక్క- మన్న
సర్వం నీదే అనుకో! నీ పేరా! నీవు చెప్పకుండానే నాకు
తెలుసు.

విస్మయంతో అతను కళ్ళు పెద్దవి చేశాడు.

‘నిజమా! నా పేరు మీ రెరుగుమరా!’

‘అ! నీవు నా సోదరుడివి.’

‘అయ్యో! నేనిక్కడకు వచ్చేటప్పటికి ఆకలి పడిచెల్లొంది.
కాని దయాపూరితమైన మీ చల్లని మాటలతో నా కడుపు
నిండిపోయింది. ఆకలి పోయింది.’

బిషప్ప అతని వంక చూశాడు.

‘బాబు! చాలా కష్టాలు పడ్డావా?’

‘ఓహో! ఎట్టా చొక్కా— కాళ్ళకి ఇసుకగుళ్ళు, పడుకునేందుకు
కు బల్లచక్క—ఎండ, చలి, కాయకష్టం, వైదీల పొరుగు—
ఉత్తపుణ్యానికి రెండు వరసల ఇనుపగొలుసులు— నోరు మెరిసి
తే చీకటి కోణం— జ్వరంలోనై నాసరే—కుక్కల బ్రతుకై నా
నయమే! పందొమ్మిదేళ్ళు! నాకిప్పుడు నల్లబై ఆరు! తుద
కీ నాడు ఈ పచ్చకాగితం.

“ఔను నాయనా! ముఖ మధ్యం నుంచి మున్నోచ్చావు.
కాని నామా టొకటివిను. నూర్గురు సత్పురుషుల ఆగమనం
వల్ల కన్న ఒక్క పాపాత్ముడి కన్నీటి తలుకుతో స్వర్గధామం
ఉత్తేజిత మవుతుంది. ఆ ముఖ ప్రదేశం నుంచి మానవ

లోకంనుంచి మానవ లోకం అంటే, అసహ్యంతో, వైషమ్యంతో, క్రూర్యంతో నువ్వు వచ్చినట్లయితే నిన్ను చూసి జాలి పడాల్సిస్తుంది. కాని కరుణతో, శాంతితో, ప్రపంచమంటే నానుభూతితో ఆప్రదేశాలనుండి వచ్చి నట్లయితే, అందరికన్నా ఉత్తముడివి, పూజితుడివి అవుతావు.”

అకలితో అతను తిండి సా గించాడు. అతిథులు వచ్చినప్పుడు బిషప్పు తన యింట్లోవున్న పాతవెండి సామానంతా బైట పరపించేవాడు. బిషప్పు యొక్క ఈ అమాయకపు సంతోషంలో దారిచార్వాణికి గాంభీర్యం యిచ్చే వన్నె ఉండేది. ఆవేళ మేగ్లోయిర్ వెండిపళ్ళెం తేలేదు. బిషప్పాజ్ఞ మీద అది కూడా తెచ్చి అక్కడ పెట్టింది.

భోజనం చేసినంతసేపూ అత నెవరివంక చూడలేదు. భోజన మైన తరువాత తృప్తిపడి, బిషప్పాసంక తిరిగి—

“అయ్యా! నేవీటికి తగను. కాని నన్ను పాక్తికిరానియ్యని ప్రీష్టులు చాలామంది మీకంటే ఎక్కువ కులాసాగా వుంటారు.”

“వాళ్ళకు పనులెక్కువుంటవి”

“కాదు వాళ్ళకు డబ్బుంది. మీరు బీదలని నాకు కనబడు తూంది. భగవంతుడిలో న్యాయముంటే మీరింకా పెద్ద స్థితిలో ఉండాలి.”

‘భగవంతుడు నా విషయంలో సంపూర్ణ న్యాయం కన్నా ఎక్కువే జరిపాడు. మీరు ఫాంటర్గ్ వెళుతానని చెప్పినట్లున్నారు!’

‘జౌను నెళ్ళకతప్పదు. చీకటితో బయలుదేరాలి. రేపు పెద్దప్రయాణం.’

భోజనం చేస్తూన్నంతసేపూ బిషప్పతనితో కులాసాగా మాటలు చెబుతున్నాడు. ఫాంటల్లో వృత్తులు, అవి విశదంగా చెప్పాడు. అతని పూర్వచరిత్రం, జైలు, స్ఫురణకు వచ్చే వాళ్ళొకటైనా బిషప్పరానియలే. ఇంకెవరైనా అయితే అతనికి గట్టిగా నీతులు చెప్పి, వెంటనే సన్మార్గంలో పెట్టటానికి బ్రహ్మాండమైన ప్రయత్నం చేసేవాళ్లు. బిషప్ప ఊసెత్తలేదు. అతని సకృష్టజీవితం అడుగడుక్కి- అతనిమనసును వేదించుతున్న దేమో అని అతని దౌర్భాగ్యం అతనికి తోచ నీయకుండా మరిపించుతూ సంఘోషంగా కబుర్లు చెప్పాడు.

‘మీకు పడకకు చూపిస్తాను, రండి.’

బిషప్ప వెండిసెమ్మా పుచ్చుకొని జీవాల్జ్వియ వెంటరా, అతని గదికి తన గదిలోగుండా (ప్రక్కగదే) తీసుకు పోయాడు. పక్క శుభ్రంగా పరచి ఉంది.

‘సుఖనిద్రాసాండి, పొద్దున్న గ్లాసెడు గుమ్మపాలు త్రాగి బయలుదేగవచ్చును.’

‘కృతజ్ఞుడ నండీ!’ అన్నాడో లేదో అతనిలో ఏదోవికారం కలిగింది. బిషప్పువంక తిరిగి భయంకరంగా—

‘సన్నింత దగ్గరగా పడుకోనీటమా’ అని వికృతంగానవ్వి, ‘నేను హంతకుణ్ణి కానని ఏమిటి నమ్మకం?’

“అవిషయం దైవానికి వదిలేద్దాం” అనిబిషప్పు స్థిరంగా నిలబడి, తనచేయి అతని మూర్ధాన్నుంచి పార్థించుతూ, అతన్నా శీర్షం దించాడు. అతను తలవాల్చు లేదు. బిషప్పు మంచం దగ్గరకు పోయాడు.

బిషప్పు మోకరిస్తూ కన్నులుమూసి పార్థించి, కొంత సేపటికి లేచి. అల్లాగే దైవాన్ని మననంచేసుకొంటూ, ‘తోటలోకిపోయి దైవచిత్రాల్ని చూస్తూ నిలబడ్డాడు.

జీవాల్లియక పూర్తిగా అలిసివుండటంవల్ల అల్లాగేపడు కొని గాఢంగా నిద్రపోయాడు.

శ్రీ వేమన గ్రంథాలయము తెలపిలోలు (కృష్ణ)

3 వ ప్రకరణము

అథ రాత్రివేళ జీన్ వాల్జియన్ కు మెళకువ వచ్చింది.

జీన్ ఒక పేద కుటుంబానికి జెందినవాడు. అతనితలిదండ్రులు బాల్యంలోనే చనిపోయారు. అతని అప్పగా రతన్ని తన భర్త ఉన్నంతకాలం పోషించేది. అతనికి పాతికేళ్ళు వచ్చేటప్పటికి ఆమెభర్త చనిపోయాడు. ఆమెకేడుగురు బిడ్డలు. పెద్దవాని కెనిమిదేళ్ళు. చంటిబిడ్డ కేడాది. నాటినుండి బిడ్డలను, తల్లిని అతనే పోషించ వలసివచ్చింది. ఇందులో అతడెట్టి ప్రేమాచూపలేదు. ఒక విధ్యుక్త ధర్మం నెరవేర్చుకొంటున్నట్లే వారిని పోషించాడు. అందుచేత వాళ్ళిష్టలకు వ సాధుత్వం చూప లేదు. వారి పోషణకై అతను యావనమంతా కాయకష్టంలో గడప వలసి వచ్చింది. అతని యావనంలో ప్రణయానికి, ప్రియురాలికి తావులేకపోయింది.

పగల్గూ పనిచేసి రాత్రికిత నింటికి వచ్చేసరికి అతనప్పగారు కంచంలోవడ్డించేది. అతను తలవంచుకొని కచంమీదికి వంగి చారు తాగుతూన్నప్పుడతని విస్తరిలోవీతీసి తనకొడుకులకు పెట్టేది. అతను చూడనట్లునటించేవాడు. పిల్లలు తల్లికితెలియకుండా పాలమవిషిడగ్గిర పాలుపుచ్చుకొని దానిలోభాగాలకు కొట్లాడుకునేవారు. ఆప్పకీవిషయం తెలియనీకుండానే జీన్ పాలడబ్బు ఇచ్చేసేవాడు.

పంట రోజుల్లో అతను రోజుకు 8 సోలు సంపాదించేవాడు. అప్పుకూడా కూలిపనులుచేసేది. కాని ఏడుగురు బిడ్డల సంసారం. నానాటికీ దారిద్ర్యం గాడాంధకారంలాగా వాళ్ళను తనలో ముంచుకొంటూవచ్చింది. ఒక సీతాకాలం బ్రతుకు మరీకష్టమయిపోయింది. కూలి దొరికేదికాదు. ఒక్క కబళమైనా లేదు. ఏడుగురు బిడ్డలు!

పొంగునున్న రొట్టెల దుకాణ దారొకనాడు తలుపులు వేసుకోంటూండగా కిటికీఅద్దం బద్దలయింది. ఒక చెయ్యి, రొట్టె ముక్కను లాక్కొని మాయమైంది. దుకాణదారు దొంగను పట్టుకొన్నాడు. రొట్టె దొరకలేదుగాని, చెయ్యంతా చేరుకుపోయి రక్తం కాగుతూనే ఉంది. జీవాల్లియను స్నాయస్థానానికి తీసుకుపోయారు. తలుపులు బద్దలుకొట్టేదొంగతనము, బందిపోటు కిందలెక్క. జీవాల్లియకీ తుపాకి ఉంది మంచి గురిగాడు. ఇవన్నీ అతనికే నష్టదాయకమయ్యాయి. భయంకరుడైన దొంగగా నిరూపించి, కోర్టు వారు 5 ఏళ్లు ఓడబానిసగా (కఠినవరకం) శిక్షవిధించారు.

మెడచుట్టూ గొలుసు తగిలించి, సుత్తితో తాళంబిగించాడు. అతను కళ్లనీళ్ళు పెట్టకొని, 'నాది ఫావరోల్స్' లో కట్టెలుకొట్టు కొనేప్పిత్తి' అని గొణేగాడు. చెయ్యి కొద్దిగా ఎత్తి ఏడుమాట్లు క్రిందకు తగ్గించుకొంటూ వచ్చాడు. నే నేపాపం చేసినా ఆబిడ్డలేడుగురి కోసం చేశానని భావమేమో! టూలర్ తీసుకు పోయాను ఇరవై ఏడురోజుల బండిప్రయాణం. మెడచుట్టూ గొలుసు, ఎట్టవొక్కా. ఆనాటిదాకా అతను జీవించిన జీవితమంతా ఒక్కసారిగా తుడిచిపెట్టుకు పోయింది పేరుతోసహా. ఆవేళనుంచీ అతను నెం. 24601 రు!

ఏమగురు బిడ్డలేమయ్యారు? తల్లిపైమైంది? నాలుగేళ్ళశర్వారాత ఎవరో అతని అక్కను చూశామని అతనితోచెప్పాడు. ఆవిడనెంట ఏడేళ్ళ బిడ్డ డొకడు మాత్రం ఉన్నాడు. తక్కిన ఆరుగురు? ఆవిడకే తెలియదేమో! అచ్చాఫ్తీసులో కూలి పనిచేసేది. పిల్లవాణ్ణి అచ్చాఫ్తీసు ప్రక్క ఉచితవిద్యాలయానికి తీసుకొచ్చేది. ఆఫ్తీసు ఆరుగంటలకు, బడి ఏడుగంటలకు. ఆ చలిలో అతను వాకిటి గుమ్మంలో కూర్చునేవాడు. ఎదుటి గుడిశలోఉన్న ముసలమ్మ అతన్ని కరుణించి లోపలకు రానిచ్చేది. ఒకమూల ఒక పిల్లికూనను కాగలించుకొని అతను చలికాగేవాడు. అతరువాత మళ్ళా వాళ్ళేనుయారో తెలియదు. కారుమేఘంలో మెరుపుతలుకులాగా ఈకాస్త కథా జీవాల్లియకకు తెలిసింది. ఇకతరువాతి సంగతి తెలియదు.

నాలుగోయేట వాల్జ్వియర్ జైలులోనుంచి తప్పించుకొని, పారిపోయి రెండు రోజులు స్వేచ్ఛ అనుభవించాడు. ఎల్లాం

టి స్వేచ్ఛ! — చీమ చిటుక్కుమంటే, అకల్లాడితే, కుక్క
మొరిగితే, గుట్టపుడెక్క మోతవినపడితే, గంటమోగితే,
హడలిపోతూ, నరుడికంటపడకుండా దాక్కుంటూ, తిండిలేక
అల్లాడుతూ — అల్లాటి స్వేచ్ఛ. రెండోరోజు సాయంత్రం పట్టు
కొన్నారు. జైలువదిలేక అతను తిండితినలే. పారిపోయినందుకత
నికిశిక్ష ఎనిమిదేళ్ళు వేశారు. ఆరోపట మళ్ళీ పారిపోయేందుకు
ప్రయత్నించి ఓడచుక్కాని చాటున దాక్కున్నాడు. కాప
రి అతన్ని చూసి పట్టుకునే సరికి పెనుగులాడాడు. తప్పించు
కోటానికి ప్రయత్నం. పైగా అధికారితో పెనుగులాడటం.
రెండుసేరాలు. మరొక ఏడేళ్ళు జోడుసంకెళ్ళు ఇంకోనారి
పారిపోయేందుకు ప్రయత్నించాడు. మళ్ళీ మూడేళ్ళు. ఆఖరి
తడవ మళ్ళీ పారిపోబోతే మళ్ళీ పట్టుకున్నారు. మళ్ళీ మూడేళ్ళు.
మొత్తం పందొమ్మిదేళ్ళు. అప్పటిద్దలకోసం ఒక చిన్న రొట్టె
ముక్క నెత్తుకువచ్చినందుకు పందొమ్మిదేళ్ళు కఠిననరకం.

పందొమ్మిదేళ్ళలో, అమాయకుడుగా ఫావరోల్స్ లో
కట్టెలుకొట్టుకొనేజీన్ వాల్జియన్, జైలుపుణ్యమా అని ద్వివి
ధాలాభయంకరుడుగా మారాడు. ముందు వెనుక లాలోచించ
కుండా కష్టాలకు ప్రతీకార మనుకొని సంఘాని కేడిధృతమైనా
తలపెట్టే స్వభావం గలవాడుగా, రెండు — సంఘదూషితమైన
హృదయంలో మాత్రమే జనింపగల భీభత్సకార్యా లొనరిం
పగల శక్తిగలవాడుగాను.

అతని సర్వ భావాలకు మూలం, జైలు మీదలాగే మానవ
లోకం మీద ద్వేషం. నానాటికీ, ఆ ద్వేషం ఇనుమ డించింది.

అతని 'పాస్ పోర్టులో' భయంకరుడని వాగ్దాసినమాట అతిశయోక్తి కాదు.

నిన్ను విడుదల చేశామన్న పలుకు జేన్ వాలియన్ కిర్థము కాలేదు. ఒక అసంభవ మేదో జరుగుతూన్న ట్లస్ పించిందతనికి. అతనికి జైలులో 171 ఫ్రాంకులు రావాలి. అతనికి చేతికి 109 ఫ్రాంకులు వచ్చాయి. తక్కిన డబ్బు మధ్యదోవలో నిలబడిపోయింది. ఈ పద్ధతిని అతన్ని దోచివెళ్ళు అతనికి తోచింది.

వదిలిపెట్టిన నాడతనొకచోట బస్తాలు మోస్తూంటే ఒక పోలీసు చూసి యజమానితో ఏదో చెప్పిపోయాడు. జేన్ పక్కవాళ్ళని కూలెంతని అడిగాడు, 30 సోలు. నాయంత్రం యజమాని 15 సోలు చేతిలో పెట్టాడు. అతను కారణం అడిగితే జైలుపేరు చెప్పి బెదిరించాడు.

మళ్ళీ సోపిడి !— సంఘం, ప్రభుత్వం, తన్ను మొత్తంగా దోచింది. ఇప్పుడు వ్యక్తులు చిల్లర చిల్లరగా దోస్తున్నారు. విడుదలకు, స్వాతంత్ర్యానికి ఇంత తేడా ఉందా ! జైలునుంచి విడుదల అయినంత మాత్రాన్ని సంఘనిరసననుంచి విముక్తి కాదు. డె-లో అతనికి జరిగిన అవమానం మనం ఎరిగి గున్నదే.

2

చర్చిగంట రెండు కొట్టేటప్పటికి జేన్ వాలియన్ కు మెలకువ వచ్చింది. నిజానికి పరువు మెత్తని దవటంవల్లనే

అతను మేల్కొన్నాడు. ఇరవై మేళ్ళుగా అతను కగ్గశ శయ్య నిద్రించాడు. ఇంత సౌఖ్యం అతనికి వెక్క-సమయింది. అతిగాఢంగా, కోటన్నా విప్పకుండా బూటుతోసహా అతను అల్లా నాలుగుగంటలునిద్రించాడు.

మనస్సు కల్లోలపడి, శరీరం చికాకుపడ్డవోజున నిద్రమొదటి తడవ రావచ్చు. కాని మెలకువ వచ్చాక నిద్ర పట్టడం చాలాకష్టం. వాతభావాలు, కొస్తభావాలు అన్నీ వింతవంత గా ఒకదాని కొకటి అడ్డంగా అతని మనస్సులో పరుగెత్తుతున్నాయి. అన్నిటి మధ్యనుంచి ఒకటిమాత్రం మాటిమాటికి కళ్ళల్లో మెసులుతోంది. ఆ యింట్లో వెండిసామాను. అతనిన్నాళ్ళు సంపాదించిన డబ్బు కంటే— అన్యాయం జరగకుంటే ఇంకా వచ్చేదేమో— రెండురెట్లు, 200 ఫ్రాంకులు పైగా వెండిపళ్ళెమే చేస్తుంది. ఆసామాన్లు తన కందుబాటు దూరంలో ఉన్నాయి. అన్నబీరువాలో పెట్టడం తను చూశాడు. అల్లాగే ఊగులాడే మనస్సుతో ఒక గంట గడిపాడు.

టంగ్-టంగ్-టంగ్—మూడు కొట్టింది. అతను కన్నులు తెరిచి బద్ధకంతీర్చుకొని, మంచంమీద కూర్చుని, తనసంచీకోసం తడుముకొన్నాడు. అతనికి తెలియకుండానే అతనలా మంచంమీద కూర్చున్నాడు. మళ్ళా సందేహాలు, మళ్ళా ఆలోచన.

పావుగంటకొట్టింది. అతనికి ప్రబోధంలాగుంది. చటాలున లేచి, సంచివిప్పి ఇనుప గడారొకటి తీశాడు. బూడ్పులువిప్పి సంచి

లోపెట్టి సంచి బుజాన్నే సుకొని, టోప్ మొఖంమీదికిలాగుకొని, చేతిలో ఇనుపపనిముట్టుతో బయలుదేరాడు. ఏంచేయబోతున్నాడు? అతనికూడా తెలియదు.

బిషప్పు గదిదగ్గరికి మునివేశ్యమీద నడుచుకుంటూ పోయాడు. తలుపు చేర వేసి, ఉంది. తలుపుతోశాడు. కొద్దిసంకు ఏర్పడింది. ధైర్యంతో ఇంకా గట్టిగా తోశాడు.

క ర్ క ర్ క ర్ —.....

బందు పాతదవడంనల్ల పెద్దగా ధ్వనిఅయింది. మునివేశ్యమీద మనిషి, మడమలమీదికిపడి వణకుతో నిలబడ్డాడు. పంచభూతాలు దొంగయని తన్ను పట్టిస్తున్నాయా అన్నంతభయమేసింది. ఈ తలుపుబందుకు ప్రాణంనచ్చి యింటివాళ్ళను తేపుతోందా? ఇంట్లో అందరూ లేచి తన్ను పట్టుకోడానికి పరుగెత్తుకొస్తున్నారా? ధైర్యం తెచ్చుకుని లోపలకు చూశాడు.

నిశ్శబ్దము...ముందుకు సాగాడు. పోతూ బిషప్పు మంచం దగ్గర హఠాత్తుగా అగాడు.

మన కృత్యాలుకు ప్రకృతి ఒక్కొక్కమారు వన్నెలు కలిపిస్తుంది. మనం వాటినిగురించి ఆలోచించేలా ప్రవర్తిస్తుంది. అంతవరకు మబ్బులు వెన్నెలను కమ్మేశాయి. అప్పుడే విడబడ్డ ఒక చంద్రకిరణం బిషప్పు ప్రశాంతవదనంమీద ప్రస్ఫుటమై మోము కాంతివంతం చేసింది. అతనిలోని వింతాన్ని ముగ్ధుణ్ణునర్చింది. కాని అర్థంకాలేదు.

తనలాంటి భయంకరుడికి ఇంతదగ్గరగా ఇంత నిర్భయంగా ఇంతశాంతంగా నిద్రపోతూన్న వ్యక్తినిచూచి అతను విస్తు పోడా! అప్పుడు జీవాల్లియ్ భావా లేమిటి? సుముఖ త్వం సముఖాన భీకరత్వ మేమౌతుంది?

జీవాల్లియ్ చూపు బిషప్పు వదనంనుంచి అక్కడే పైన వేలాడుతున్న శిలువమీదికి పాకింది. శిలువ రెండుచేతులు చాచి ఉన్నాయి. ఒక కరము బిషప్పు నాశీర్వదిస్తూ ఒక కర. మితన్ని క్షమిస్తూ ఆదరిస్తున్నా యేమో!

మళ్ళీ చర్చిగంట. మళ్ళా అతని ఊహ ప్రపంచం తెగింది. బలవంతముగా దృష్టి బిషప్పునుంచి మరల్చాడు. ధృఢనిశ్చయంతో బీర్వాషంక కే నడిచాడు.

3

మరునాడు పొద్దున్నే అవ్వ “బిషప్పుగారూ!” అంటూ వె దుక్కుంటూ వచ్చి “వెండిసామానుల బుట్ట పోయింద”ని చె ప్పింది. బిషప్పుతోటలో ఒకచిన్న బుట్టచూపించి ‘ఇదిగో ఇక్కడుంది’ అన్నాడు.

‘సామానులో?’

‘సామానులా! ఏమయాయో! ఎందుకవ్వా అంతకంగారు?’

‘అయ్యో దైవమా! రాత్రి వచ్చినవాడే దొంగయి పరుగెత్తుకుపోయి అతిథిమందెరం చూచివచ్చి

“ అయ్యా! వాడులేడండి! సామాను ఎత్తుకుపోయాడు. ”

అని విలపించుతూ గోడ కేసి చూసింది. గోడమీదకిన గుర్తులు కనుపించాయి. ‘ఇదిగో యీదోవ నేపోయాడు.’

బిషప్పొక నిమిషమాగి—

‘ అయితే అవ్వా! సామానెవరిది? ’

మెగ్గోయిర్ మాటాడలేదు.

‘అవ్వా! ఇన్నాళ్ళకీ ముండా ఆసామానులు నాదగ్గిరే పెట్టాను. బీదలదది. రాత్రివచ్చినత నెనరు? పేద.’

‘ తమ రెండులో భోంచేస్తారు?’

‘విస్తరిలో.’

బైట బలబడి. ఇద్దరు పోలీసు లొక దొంగను పట్టుకొని, బిషప్పు కొరకు వచ్చి తలుపు తట్టాడు.

‘ లోపలకు రండి ’

‘ పోలీసులు దొంగను తీసుకువచ్చి ‘బిషప్పుగారు’ అని సంభోధించారు.

‘బిషప్పా! ప్రీస్తుమాత్రమేగా!’ అని గొణిగాడు దొంగ.

‘ నోరు ముయ్యి. వీరు బిషప్పుగారు ’

బిషప్పు దొంగవంకకు అడుగువైచాడు.

‘ ఆ! వచ్చావా, నాయనా! ఈ వెండిసెమ్మలుకూడా ఇచ్చాను కదా! ఎందుకు తీసుకు తీసుకెళ్ళలేదు? ఇవి కూడా

2 వందలు చేస్తాయి' అని మృదువుగా ప్రేమతో అన్నాడు.

జీన్ వాల్జ్‌యన్ కన్నెత్తి చూసినచూపు, భావం, మానవభాష లేవీకూడా వ్యక్తపరచలేవు.

పోలీసు. 'అయ్యా! అయితే ఇతను చెప్పింది నిజమేనా? ఈ వెండిపల్లెం పట్టుకొని పరుగెత్తుతుంటే మేం పట్టుకొని ఎక్కడి దని అడిగితే—'

'రాత్రి ఒక ముసలిప్రీస్తు ఇచ్చాడని చెప్పాడుగదూ! అతను చెప్పింది సత్యమే మీదే పొరపాటు.'

'అయితే ఇతన్ని వదిలేయవచ్చుచాండి!'

'తప్పకుండా.'

పోలీసు లతన్ని వదిలేశాడు.

'నన్ను వదిలేసినట్టేనా!' జీన్ వాల్జ్‌యన్ విస్మయంగా అడిగాడు.

'వదిలామని తెలియిందా?' అన్నాడు కఠినంగా పోలీసు.

"నాయనా! వెళ్ళేలోపలనే వెండిసెమ్మలనుకూడా తీసుకుపో" బిషప్ప వెండిసెమ్మలురెండూ తెచ్చి జీన్ వాల్జ్‌యన్ చేతిలో పెట్టాడు. జీన్ వాల్జ్‌యన్ ఒళ్ళంతా వణికిపోతున్నాడు. దిగ్భ్రమతో అల్లాగే అవి పట్టుకొని నిలుచున్నాడు.

బిషప్పతని దగ్గరకుపోయి నెమ్మదిగా అన్నాడు—

‘ ఈ విత్తం సన్మార్గంలో ప్రవర్తించటాని కుపయోగిస్తానని నాకు మాట యిచ్చావు. మరచిపోవద్దు ’

జీన్ వాల్జీయన్ కేమాటా యిచ్చినట్లు జ్ఞాపకంలేదు. అల్లాగే నిశ్చలంగా నిలబడ్డాడు. బిషప్ప గంభీరంగా సందేశించాడు.

‘జీన్ వాల్జీయన్, సోదరా! ఇకనుంచి నువ్వు పాపానికి చెందవు. పుణ్యాని కక్షీనుడవు. నీ ఆత్మ నీవద్దనుంచి నే కొన్నాను. పాపచింతనలనుంచి, వరకమార్గాన్నుంచి తొలగించి ఆ ఆత్మ ను, దైవాని కర్పిస్తున్నాను.’

క వ ప్రకరణము

జీన్ వాల్జియన్ పారిపోతూన్న వాడిలా ఊరు వదిలాడు. కాలి కందిన బాట, కనబడ్డపుంతల్లా తొక్కాడు. పొలాలన్నీ గిర గిరా గిరిగిరా తిరిగాడు. ప్రొద్దుణ్ణించి తిరిగాడు. తిండి లేదు. ఆకలిలేదు. తిరిగినచోట తిరుగుతున్నాడు. అనేక నూతన భావాలు ఒక్కసారిగా అతన్ని ముట్టడించ నాగాయి. తనలో ఏమవుతోందో తనకు తెలియదు. తను చిన్నతనం పడ్డాడా! తనలో మార్పు జరుగుతోందా! ఏమో! తను లోకంవల్ల పడ్డ భంగపాటుకై తనలో ఏర్పడ్డ భావసంచయం, నిశ్చలద్వేషం, అన్నీ ఒక్కసారిగా కూకటివేళ్ళతో కదిలించబ డుతూన్నట్లు తెలసికొని కంగారుపడ్డాడు. *ఇల్లాంటిస్థితికంటె, జైలులో పోలీసుల మధ్యఉండటమే నయమనిపించింది. ఆపొదలు, ఆ పువ్వులు, బాల్యాన్ని జ్ఞప్తికి తెలుస్తున్నాయి. అల్లాగటి

*ఆద్వేషాన్ని వదులుకోటాని కతం కిష్టంలేదు.

మృదుభావా లతనిలో కలిగి చాలా ఏళ్ళయింది. ఇప్పుడవి అతను భరించ లేకపోయాడు. రోజంతా ఇల్లా కళ్ళలో లోనే తిరుగుతున్నాడు.

సూర్యాస్తమయానికి వాల్జీయన్ నిశ్చనమైన ఒక వెద్ద బయలులో ఒక పొదచాటున కూర్చున్నాడు. ఎదురుగా మారాన్న సగ్గతపంక్తులుతప్ప ఏమీకనుపడటంలేదు. అతనల్లాగే తపంకోడెన్నట్టు కూర్చున్నాడు. అతనిమనస్సులో జరుగుతూన్న భీకరసంగ్రామం అతనిముఖంలో కనబడుతూంది. ఈ ఘోర యుద్ధంలో కిలకిలమని నవ్వువినపడ్డది.

పొదకిప్పక్కనే కాలిబాట ఒకటుంది. బాటచెంబడి శానా యార్డ్ బాలుడొకడు పాటపాడుతూ, నవ్వుకొంటూ, పోతున్నాడు. మధ్యమధ్య చేతిలో నాణాలు ఎగ రేసుకొంటూ, ఆడుకొంటున్నాడు. పొదప్పక్కకివచ్చి, నాణాలు ఎగర వేశాడు. ఒక రెండుఫ్రాంకుల నాణెందొడ్లివచ్చి జీవ్ వాల్జీయన్ పక్కనే పడింది. అప్రయత్నంగా జీవ్ వాల్జీయన్ తన పాదం దానిపై వేశాడు. బాలుడునాణెంపంక చూస్తూండ బట్టి వాల్జీయన్ కాలువేయటం చూసి దగ్గరకువచ్చాడు. నిర్జనప్రదేశం. సంధ్యారాగం బాలుని కేశాలను పరిడివర్ణంలో మురిశెత్తింది. ఆసంధ్యారాగమే వాల్జీయన్ ముఖాన్ని రక్తవర్ణ మొనర్చింది.

కుష్మతనంకో “అయ్యో నాడబ్బు” అన్నాడు బాలుడు.
“నీ పేరు?”

‘చిన జెర్వే అండి!’

‘ అనతలికి పో!’

‘ దయవుంచి నా డబ్బియ్యండ్లయ్యా!’

జీన్ వాల్జియన్ తలవాల్చాడు. మాట్లాడలేదు.

కుట్టాడు ఏడుస్తూ ‘ నా వెండిడబ్బు, నాది, నాడబ్బు’

జీన్ వాల్జియన్ విన్నట్టు లేదు. బాలు డతని చొక్కా పట్టి లాగుతూ, అతనికాలు కదల్చటానికి ప్రయత్నించుతూ ‘ నా డబ్బు’ అని ఏడవసాగాడు.

జీన్ వాల్జియన్ కన్నుల మైకం యింకా వదలలేదు. కుట్ట నాడు లాగినప్పుడు వింతగా అశనివంకచూసి ‘ ఎవరిది’ అని కట్టమీదికి చెయ్యి పోనిచ్చాడు.

‘ నేనండి! చినజెర్వేని, మీకాలు తీయండి నా డబ్బు నా కియ్యండి’ అంటూ బాలుడైనా కోపంతెచ్చుకొని ‘ ఊ! కాలు తీసి నాడబ్బిస్తావా యియ్యవా?’ అని గద్దించాడు.

“ఇంకా నువ్వేనా!” అంటూ జీన్ వాల్జియన్ ఒక్క ఉదుటున లేచాడు. బాలు డాపాదమస్తకం వణికి పోయాడు. వణుకు తీరేలోగా స్థైర్యం తెచ్చుకొని పరుగెత్తటం మొదలు పెట్టాడు. ఏడవటానికిగాని, వెనక్కి చూడటానికిగాని అతనికి ధైర్యం చాలలేదు. చాలివచ్చి ఒకసారి అగినప్పుడు మాత్రం అతను వెక్కిరిద్దటం, జీన్ వాల్జియన్ కు కలలో లాగ వినపడింది.

అనతికాలంలో బాలుడు దృష్టిపథం దాటిపోయాడు. సూర్యుడు కుగ్రింకిపోయాడు. జీవాల్జ్వియన్ చుట్టూ చీకట్లుకమ్ముకొస్తున్నాయి. బాలుడు నెల్చినప్పటినుంచీ కదలకుండా అతనల్లాగే నిలబడ్డాడు. మధ్యమధ్య దీర్ఘనిశ్వాసం అతనిరొమ్మును కదిలిస్తోంది. తీవ్రంగా పరిక్షించుతున్నట్లుగా అతనిదృష్టి పదిపన్నెండడుగుల దూరాన్ని గడ్డిలో ఒకచిల్ల పెంకుపై నిలిచింది. అతను ప్రొద్దుటినుంచి తిండితినలేదు. బహుశా జ్వరంకూడా తీవ్రంగావచ్చిందేమో.

చటుక్కున కదిలి, అతను కోటుగుండీలు పెట్టుకొన్నాడు. ఒక శీతగాలి అతన్ని జాగ్రదావస్థలోకి తెచ్చింది. ఒకఅడుగు కదిలి చేతికట్ట తీసుకొనేందుకు వంగాడు. కాలుకదపగానే రాళ్ళల్లో మెరుస్తూ, 2ఫ్రాంకుల నాణెం కనిపించింది మెరుపు దెబ్బకులాగా అతని నరాలు చలించి పోయాయి.

ఇదేమిటంటూ మూడడుగులు వెనక్కువడ్డాడు.

ఆ అంధకారంలో శివుడి నేత్రంలాగ, ఆనాణెం మెరుస్తూ అతనిచంక దోషం అర్రోపించి చూస్తున్నట్లుగా వుంది. అతను దృష్టి దాన్నుంచి మరల్చుకో లేకపోయాడు. ఉండి, ఉండి, హఠాత్తుగా ఆనాణెం తీసి గట్టిగా పిడికిటబట్టి, బాలుడు పోయిన దిక్కున ముప్పైఅడుగులు పరుగెత్తాడు. అంతలో ఆగి, నలుదిక్కులా కలియచూచాడు. నిరామయం—

బలంకొద్దీ ఎలుగెత్తి “చినజెర్వే! చినజెర్వే!” అనిఅరిచాడు. నిశ్శబ్దం. అతని దృష్టి ఆనిర్జనప్రదేశంలో అంధకారంలో

అంతరించింది. ఆనిశ్శబ్దంలో అతనికంతం మునిగిపోయింది. శీత వాయువు చుట్టుపట్ల ప్రకృతికొక శోకరూపాన్నా వాదించింది. ఎవరో తరుము తూన్నట్టుగా పొడలకొమ్మలు గాలికి ధీకరంగా అల్లలాడుతున్నాయి.

కొంతదూరం నడిచి అతను పడుగు నాగించాడు. మధ్య మధ్య ఆగి, ఊహితమైన ఆవేదనతోనిండిన ఎలుగుతో “చిన జెర్వే— చిన జెర్వే!” అని అరిచేవాడు. ఒక వేళ బాలుడు విన్నా రాకపోను. కొంతదూరం పోయాక అశ్వానాథుడై వస్తున్న ఒక ప్రిస్తుఎదురుపడ్డాడు.

“ప్రిస్తుగారు! ఈశ్వరను కుట్టవాడెవరైనా పోతూంటే చూశారా?”

‘లేదు’

‘చిన జెర్వే అనే బాలుడు’

‘లేదు’

పై దీ రెండు ప్రాంకునాణాలు ప్రిస్తుచేతిలోపెట్టి ‘అయ్యా ఇదిగో మీబీదలకు యియ్యండి. ఆ కుట్టవాడికి పడేళ్ళుంటాయి. శావాయార్లు లాగున్నాడు.’

‘నేను చూడలేదు.’

‘మీ ఊళ్ళో చిన జెర్వే అనే కుట్టవాడు లేడా’?

‘లేదు’

జీవాత్మాయ ఆశ్రయో ఇంకో రెండుభాగమునా నాలు పీసి
అతని చేతిలో పెట్టి—

‘బీదల కియ్యండి’ అని వికృతంగా ‘ప్రీస్తుగానూ! నేను గజ
దొంగను, నన్ను కైదు చేయించండి’ అన్నాడు.

ప్రీస్తు ఐపు లేకుండా ఉడాయించాడు. జీవాత్మాయ మొద
టి తోవనే పరుగుపెట్టాడు. చాలామూరం కేకలు పెడుతూ
కలయచూసుకుంటూ చప్పల్లుచదుచుకుంటూపోయాడు. ఎవరూ
కనబడలేదు. రెండు మూడుసార్లు మారాన్న నాలుచిలాగ కనబ
డితే అటు పరుగెత్తాడు. పొడలు, రాళ్ళు. చివకి మూడు
శ్రోవలమొగకొచ్చి ఆగాడు. తుదిసారిగా ఎలుగెత్తి యావ
చ్చక్కితో ‘చినజెర్వే—చినజెర్వే’ అని అరిచాడు. ఆమంచు
లో శబ్దంలేనమైపోయింది. హీనస్వరంతో తుదిప్రాణంతో
లాగ ‘చినజెర్వే చినజెర్వే’ అని గొణిగాడు. శక్తి అంతై
పోయింది. అంతరాత్మ ఘోరాకారంతో అతన్ని క్రింగ
తోస్తున్నట్లు అతని మోకాళ్ళు పట్టునడిలాయి. శోషిల్లు
తూ పెద్దరాతిమీద పడిపోయాడు. తల మోకాళ్ళమీద
వారిలింది. చేతులతో జుట్టుపీక్కుంటూ, ‘నే దురాత్మాడి
నని’ గీపెట్టాడు.

అతని గుండె కరిగిపోయింది. కన్నులశ్రువులు కురిసేస్తున్నా
యి. పందొమ్మిదేళ్ళ ఈమధ్య కన్నీటికదే మొదటిసారి.

౫ వ ప్రకరణము

పారిస్ లో చదువుకు వచ్చిన నలుగురు విద్యార్థులు నలుగురు యువతులని జేరదీశారు. చదువుల కాలంతయిపోయింది. విద్యార్థులు ప్రపంచజ్ఞానం కలవాళ్ళు. ముందు ముందు వృద్ధికి రావలసిన వాళ్ళకి ఈలాంఘట్యాలు పనికిరావు. ఒకే నాడు "లుగురు విద్యార్థులూ యువతులకు ఆరాచెప్పకుండా మాయమయ్యారు. పెద్దవాళ్ళు ముగ్గురు యువతులూ విషయం గ్రహించి నవ్వుకొన్నారు. వాళ్ళకీ వృత్తికొత్త కనుకనా!

ఫాంటైన్ అందరిలోకి చిన్నది. అందుచేత తనప్రియుడు తన్ని వదిలిపెట్టి పోయాడంటే ముందునమ్మలేక పోయింది.

ఫాంటైన్ కి ప్రేమాంకురావి కదే మొదటిసారి. తక్కిన ముగ్గురు యువతులతో యువకులందరూ సరసాలాడేవారు. ఫాంటైన్ ని అమెప్రియుడుతప్ప తక్కినవాళ్ళెక్కున కదిల్చేవారు కాదు.

ఫాంట్ టైన్ సంఘం అట్టఅడుగున పెనుచీకటిలో జన్మించింది. 'దిక్కులేని పిల్ల' అని ఆమె మొగాన్న మూడుమూర్తులూ, వ్రాసివుంది. తలిదండ్రులెవరు? ఎవరెరుగుదురు! తోన ను పోతూ ఎవరో మొట్టమొదటిసారి ఆ పిల్లను ఫాంట్ టైన్ అన్నారు. ఆపేరే అమెకఁకితమైపోయింది. పదోవట ఫాంట్ టైన్ తను పుట్టిన మ—పురం వదిలి చుట్టుపల్లెలలో కూలి జీవనం చేసుకొనేది. పారిస్ లో ధనమార్జించు కొందామని అక్కడకు పోయింది.

ఫాంట్ టైన్ చాలాఆందమైనపిల్ల. ఉన్నాటి, నోటిలో ముత్యాలు. తలపై బంగారు చాలులు.

ఫాంట్ టైన్ కష్టించి తన పొట్టపోసుకొనేది.

హృదయానికి మాత్రం ఆకలిలేదా!

ఆయునకుడికి ప్రేమ, చెరలాటం. ఆమెకు ప్రేమ జీవం. ఆనందంతో తన సర్వస్వాన్నతని కర్పించింది. ఒక గమ్మత్తు చూపిస్తానంటూ. ఆ ఆనందమధ్యంలో ఒకనాడతను పగారయాడు. ఈగమ్మత్తుతో ఆమె చెదిరిపోయింది. పతిలాగ అతన్ని చూచుకొంది. కన్నీళ్ళతో ఆమె శిశువుమూర్ధం తడిసిపోయింది.

2

రెండున్నర ఏళ్ళ బిడ్డను చంకనెత్తుకొని మూపున చిన్ని మూటతో ఒకపడుచు మాంట్ ఫెర్నీల్ లో ఉన్న ఒక ఇం దగ్గరకు వచ్చింది. ఇం గుమ్మంలో ఒక విరిగిపోయిన బండి రోడ్డుకడంగా పడివుంది. ఆ బండిదగ్గర ఇద్దరు పిల్లల్నాడిస్తో

ఒక సడివయస్సులో ఉన్నస్త్రీ పాటపాడుతోంది. అవటానికి మోటుమనిషి, వికారిఅయినా, మాతృత్వం, ఆమె రూపానికా నిముషాన కొంతమార్దవం ఇచ్చింది. తన వైపునచ్చిన కొత్త పడుచు నింకా చూడలేదు.

“చక్కని బిడ్డ లిడ్డరమ్మానీకు”. ఆ పడుచు చేతుల్లో బిడ్డ నిద్ర పోతుంది. తలకు వ్రాలుటోపి, కాళ్ళకు మేజోళ్ళు, ప్లానలు చొక్కాతో ఆబిడ్డ తల్లి అంకంలో హాయిగా నిద్రపోతుంది. పాలమిసిమి ఒళ్ళు, కొరికేమూలనిపించే బుగ్గలు,

పడుచుతల్లి ముఖం విచారంతో కూడుకొంది. పాటకజాతి దుస్తులు. యశావసములోనే ఉంది. అండమా! దుస్తు లామె అందం కొంత కప్పేశాయి. నవ్వితే ముత్యాల పలు వరస కనుపడుతుండేమో! నవ్వుదు. తలచుట్టూచుట్టిన రుమా లులో కేశవర్ణం కనపడటంలేదు.

తన బిడ్డలని పొగడితే రాక్షసి అయినా మెస్తబడుతుంది. ఆ స్త్రీ తలఎత్తిచూచింది. సంభాషణ నాగింది.

‘నా పేరు మేడంథెనార్డ్. ఈ హోటలు పెట్టుకొంటాం’

మేడమ్ థెనార్డ్ పల్చని మనిషి, ఎక్కువజుట్టు వికృత రూపం కళ్ళు నిద్రపోతూన్నట్టుండాయి కూర్చొని ఉంది, కాని నిల్చున్నట్లయితే, ఆమెపొడుగు ఆకారంచూసి, హడలిపోయే దేమో! చరిత్రకూడా మారేది, ఎంతస్వల్పంమీద భవిష్య త్తాధారపడి ఉందో! మనిషి నిల్చుంటే ఒకటి. కూర్చుంటే ఇంకొకటి భవిష్యత్తు!

ఆగంతుకురాలు తన విషాద చరిత్ర అవసరతవదనంతో చెప్పింది. ఆమె భర్తపోయాడు. పారిస్ లో జీవనం గడవక జన్మస్థానానికి జీవనానికై పోతుంది. ప్రాప్తమయినచో పారిస్ నుంచే నడిచివస్తోంది. పిల్లనిద్రపోయింది అంటూ ఆప్యాయంగా ఆ పిల్లను గట్టిగా ముద్దుపెట్టుకొంది. పిల్ల మేల్కొని తల్లి చేతుల్లోంచి జారి ఈడుపిల్లల దగ్గర జేరి ఆడుకోసాగింది.

‘ముగ్గురూ ఆడుకోండంది’ పిల్లలతల్లి, అని

‘నీ పిల్ల పేరేమిట’ని అడిగింది.

‘కాజుట్టి’

‘వయస్సు’

‘మూడో ఏడువస్తుంది’

‘సరిగ్గా మా పెద్దపిల్ల యీడు’

పిల్లలు కలిసిపోయి ఆడుకొంటున్నారు. ‘పిల్లలెంత త్వరితంగా కలిసిపోతారో’ అంది థెనార్టీక్.

పడుచుతల్లి ఈ మాటకోసం ఎదురు చూస్తోంది.

‘అమ్మా ! నా పిల్లని వెంటతీసుకొనిపోతే నాకు పనిదొరకటం కష్టం దైవం నన్ను నీవాకిట నడిపించాడు. తల్లీ ! దయఉంచి నా బిడ్డనుకూడా నీ పిల్లలతోపాటు సాకుతావా ? దయగల తల్లివి నీ ఋణం జన్మజన్మల తీర్చుకోలేను. ముగ్గురు అప్ప చెల్లెళ్ళ లాగుంటారు. త్వరలోనే నే తిరిగివస్తా. అన్నాళ్ళు నాబిడ్డను సాకుతావా.

‘చూస్తాం’ అంది థెనార్టీక్.

‘ నెల కాకుఫ్రాంకులు ఇచ్చుకొంటాను. ’

నెనుకనుంచి పురుషస్వరం—

‘ ఏడు ఫ్రాంకులకు తక్కువకు వీల్లేదు. ఆరెన్నెల్ల డబ్బుముందియ్యాలి. ’

‘ ఆరేళ్ళు నలభై రెండు ’ అంది ఇంటి యిల్లాలు.

‘ ఇచ్చుకొంటానండీ !

‘ పై ఖర్చులకు పదిహేడు ప్రాంకులు ’ అన్నాడు యజమాని.

‘ మొత్తం ఏబై ఏడు ’ అంది ఇల్లాలు.

‘ ఇచ్చుకుంటానండీ ’ నా నగ్గిర ఎనభై ప్రాంకు లున్నాయి. మిగిలింది దారిబత్తాలకు చాలుతుంది. జీవనం ఆడోళ్ళో చూచుకుంటాను. కొద్దిగా డబ్బు చేరగానే వచ్చి నాబిడ్డను తీసుకుపోతాను. ’

పిల్ల కు బట్టలున్నాయా ?

‘ మా ఆయనే ’ అని పురుషుణ్ణి పరిచితుణ్ణి చేసింది, మేడమ్ థెనార్డీరు.

‘ ఉన్నాయండీ. మంచిమంచివన్నీ ఉన్నాయి. సిల్కువి ప్లావలువీ మంచిమంచివే ’

‘ అవన్నీ యిల్లా యియ్యాలి ’

‘ తప్పకుండా ఇస్తానండీ. నా పిల్లకు బట్టలు లేకుండా చేస్తానా.....!’

ఫాంట్లైట్ బిడ్డ నప్పగించి, హృదయాన్ని పగిలించుకొని వస్తూన్న కన్నీళ్ళతో ప్రయాణం సాగించింది.

౬ వ ప్రకరణము.

1815 సం॥రం చినరనోజుల్లో ఒకనాడు మ—పూరిలో ఇళ్ళంటుకున్నాయి. చుట్టుప్రక్కలజనం భీతితో పరుగులెత్తటం తప్ప ఒకళ్ళూ సరియైననాయం చేయలేకపోయారు. అగ్నిజ్వాలలు రగిలిపోతున్నాయి.

జ్వలనప్రధారి, ధూళిమాసరితాంగుడు, బలిష్టకాయుడు, సడివయస్కుడు, జ్యేష్ఠాదేవి పుత్రుడు డాగంతుకునొక్కడు బుజాన్నున్న చిన్నమూట, కట్టి అక్కడపెట్టి అగ్నిలోకురికాడు. పోలీస్ కమిషనర్ గారి పిల్లలిద్దరి ప్రాణాలుకు తనప్రాణం అడువేసి వాళ్ళను బైటికి తీసుకువచ్చాడు. తక్కినవాళ్ళప్పుడతనితోకలిసి మంటలార్పడానికి తయారయ్యారు. ఆసాహసకృత్యానికి పట్టణమంతా అతన్నామోదించారు. ఏ డోరు? ఏ దేశం? ఏంపనని ఎవరూ అడగలా. అతని వ్యాసుపోర్టైవరూ చూడలేదు.

అతనాడొక్కో స్థిరపడి లక్కగాజులు నల్లవూసల వ్యాపారం సాగించాడు. మ— పురం మొనటినుంచీ గాజులకుప్రశస్తి కాని ఖరీదెక్కువగా ఉండేది. ఆగంతుకుడు లక్కఉపయోగిస్తే గాజులు చవుకగా తయారుచేయవచ్చునని కనిపెట్టాడు. లోహము అతకకుండా వంచటంసులువని తేల్చుకున్నాడు. ఈరెండు చిన్న వ్యాపార సూత్రాలవల్ల ఆభరణాలధర ఎన్నో పాళ్ళుగా తగ్గిపోయింది. వ్యాపారంలో క్రొత్తమార్పువచ్చింది. చవుకగా ముడివస్తువు దొరుకుతుంది. అందువల్ల సగుకెంత చవుకగా ఆమ్మినా మునుపటికంటే లాభం ఎక్కువవస్తుంది. కాన కూలిహెచ్చించటానికి వీలుకలిగింది. ఊరిపేదలకుభుక్తి, వస్తువు కొనేవాళ్ళకుచవుక, వ్యాపారానికివృద్ధి—యజమానీ బాగుపడ్డాడు.

అతనిస్థితి నానాటికి వృద్ధిపొందింది. మూడేళ్ళలో అతను భాగ్యవంతుడయ్యాడు. అంతకన్నా అడవిభాగ్యం ఇనుమ డింపజేశాడు. మ— పురం ఈ ఉత్పత్తివల్ల వ్యాపార కేంద్రమయింది. బెర్లిన్తోటీ, లండన్తోటీ సరిసమానంగా పోటీ సాగించింది.

మేడలే— ఆగంతుకుడు శనపేరు మేడలే అని చెప్పుకొన్నాడు— వ్యాపారంలో నానాటికి ఆదాయం ఎక్కువయింది. రెండోయేడుదాటాక అతనొక పెద్దఫ్యాక్టరీ కట్టాడు. ఆఫ్యాక్టరీలో స్త్రీలకువేరు పురుషులకువేరు. రెండు కర్మాగారాలు కట్టించాడు. అతనికి కావలసినదల్లా పురుషులలో సద్వర్తనం స్త్రీలలోశీలం. సర్వత్రసౌజన్యం.

పురుషులకు స్త్రీలకు వేర్వేరు కర్మాగారాలు పెట్టించాడు, స్త్రీలశీలం చెడగొట్టకుండా ఉండడానికి. ఆవిషయంలో తభావతుల సత నేమాత్రం ఒప్పుకోడు. అతనువహించిన తీవ్రతలో కూడా కొంతన్యాయం లేకపోలేదు. మ — పురం సైనికస్థానం. అల్లాంటి ప్రదేశాలలో సామాన్యంగా అవినీతికి తావు యెక్కువ.

మేగలే రాకపూర్వం ఆడిల్ఫో నిరుద్యోగసమస్య ఎక్కువగా ఉండేది. అతనిరాకతర్వాత సోమరితనం వాడులేదు. స్త్రీత్వం, దౌర్భాగ్యంలో మునిగిఉండే ఆడకు ఆ పేర్లమచ్చిపోయింది. ఆనాటినుంచీ ఆడిల్ఫో కాస్తాకూస్తా తిండికిలేనివాడులేదు. ఆనందంపొందని కొంపలేదు.

ఆడిరిని సజీవంగాచేశాడు మేడలిన్. కానిఇంతలాభం పొందుతున్నా ఇంత సుభిక్షంమధ్యఉన్నా అతనిదృష్టి వ్యాపారంమీద లాభంమీద ఉండేదికాదు. స్వార్థంకన్న పరార్థం అతనిలో ఎక్కువగాఉండేది. 1820 నాటికి (ఏడేళ్ళలో) అతని పేర బ్యాంకులో 630,000 ఫ్రాంకులున్నాయి. ఈఅదా అయ్యేటప్పటికి అతను పదిలక్షల ఫ్రాంకులకుపైగా ఆడిరి కోసమని పేదలకోసమని వినియోగించాడు. డారి ఆసుపత్రిని నృద్ధిపొందించి ఎక్కువమంది రోగులకు వీలుగాకట్టించాడు. మ — పురం యెగువడారు, దిగువడారు అని రెండుపేటలుగా ఉండేది. అతను దిగువపేటలో ఉండేవాడు. అతనున్నది బీదల పేట. ఆపేటలో పిల్లలచదువుకొక పాడుగోడల చిన్నబడి ఉండేది. ఆడపిల్లలకొకటి. మొగపిల్లలకొకటి రెండు విద్యాల

యాలు కట్టించాడు. అందులో సంతుశ్శకు సర్కారుజీతంపైన
తాను రెండింతలిచ్చేవాడు. రాజ్యాంగాని కాటపట్టులు రెండు,
ఆచార్యుడు, వైద్యుడు.

స్వంతంగా అతను వేరే ఆనుపతి కట్టించాడు. పంగ్వంధ వృద్ధ
వేదసాదల పోషణకొక శాశ్వతనిధి యేర్పరచాడు. అతని
స్వాక్షరీచుట్టు కార్మికులవేట యేర్పడ్డది. అక్కడ ఉచితవైద్య
శాల ఒకటినిర్మించాడు.

కొందరు 'పుణ్యాత్ము' అతన్ని చూసి మొదటిరోజుల్లో ధనార్జన
కే వచ్చాడన్నారు. తనకన్నా ముందు పురాన్ని సాభాగ్య
వంతం చేసేటప్పటికి ఇతనిలో జిగీష ఎక్కువన్నారు.
1819లో ప్రభుత్వం అతన్ని మ— పురం మేయరుపదవి
స్వీకరించమని కోరింది. మంచెప్పలే! అధికారతృప్తిచేతనే ఈ
సటనంతా! మహారాజుగారు అతడుకనిపెట్టిన పరిశ్రమా
విధానాన్నభి నందించి గౌరవవిరుదంభిచ్చారు. 'అదేసంగతి'
అన్నారు. జనంలో పుణ్యాత్ములు. పదవీ, విరుదం, రెండూ
సమృతతో నిరాకరించాడు మేడలేక. పుణ్యాత్ముల కీర్త్యక్తి
సమస్య అయిపోయాడు.

నిజానికాపురం అతనికి చాలానచ్చిఉంది. ముఖ్యంగా పాటక
జనం. అతనుజనంలో మర్యాదఅందకుండా యెల్లాఉంటాడు ?
జనం అతన్ని ప్రేమించకుండా యెలావుండగలరు ?
కొంచెం ధనంచేరగానే ధనికులతనికి సలాములు చేయసాగారు.
తమసంఘంలో చేర్చుకోటానికి వన్నెలు చిన్నెలుచూపి అత

న్న నేకవిధాల భ్రమ పెట్టారు. అతను వాళ్ళతో చేరలే. “ సంస్కృతం లేనిశుంఠ. అందుచేతే నాగర సంఘంలోకి రావటం లేదు”ని అవచాసించి వాళ్ళు తమఉడుకు నెల్లబోసుకున్నారు. ప్రజలంతా కోరటంచేత ప్రభువు మళ్ళీ అతన్నే రెండవసారి మేయరుగా నియమించాడు. అతను మళ్ళీ నిరాకరించాడు. కాని ఊరిపెద్ద ఒప్పుకోలే. చాలామంది అక్కడ గుమిగూడారు. అంతా ఐక్యకఠఠతో అతన్ని వేడుకున్నారు. అతనొప్పుకోలేదు. నలుప్రక్కల ఒత్తి డెక్కువైంది. ఒకవృద్ధ పేదరాలు అతన్ని కోప్పడింది. “తను నిర్వహించగల ధర్మానికి పురుషుడెప్పుడూ వెన్నీయరాదు. ప్రజలకు సత్పురుషుడు మేయరుగా ఉండడం అనసరం” అంది. ఆ పేదరాలి మందలింపు అతన్నొప్పించింది. మేడలే ఆవేశమంచి మేయరుగారయ్యాడు.

2

మేడలే ఆడొచ్చిన మొదటి నాడెలా ఉన్నాడో తుదిదాకా అదేవిధంగా యేమూర్పాలేకుండా జీవనం గడిపాడు. అతని వెంట్రుకలు కొంత తెల్లవాసినిపడ్డాయి. అతనిలో లక్షకాలన్నీ కార్మికుడివి. ముఖం దేహకృషిపిల్ల బ్రతికేవానికి వలె వన్నెతగ్గింది. కాని కన్నులలోను, ముఖంలోవున్న శాంతంలోను వేదాంతిలక్షణాలు గోచరిస్తుంటాయి.

మేయరు పనులుచూసుకోటం మినహా, అతను సామాన్యంగా ఏకాంతంగా జీవనంగడిపేవాడు. అతనుచాలా ముక్తసరిగా ఉండేవాడు. చిరునవ్వు అతను ఎక్కువసంతోషం కనపరచటం.

పోలాల్లో తిరిగట మతనికి సరదా. ఇంకోవ్యావృత్తి చదువు. తిండికి కూర్చొన్నప్పుడు డొక పుస్తకం ముందుపెట్టుకొనేవాడు. ధనాభివృద్ధితోపాటు, కొంతకొంత తీరుబడి విసన్నాడు, ఆకాలం చదువు కుపయోగించేవాడు. గ్రంథాలే, అతనికి నమ్మకమైన మిత్రులు. మ—పురం వచ్చాక నానాటికి అతని భావసున్నితం తీరి, పన్నెదాల్చిం దన్నాడు జనం.

వాళ్ళ పోయేటప్పుడు తరకొక తుపాకి పట్టుకొని పోయేవాడు. సామాన్యంగా పేల్చేవాడుకాదు. కాని, అతనిగురి తప్పటమనేది లేదు. సాధుస్మగలను. పక్షులను అతడెప్పుడూ హింసించలేదు. నడివయస్సు కొద్దిగా దాటినా, యువకుల కన్నా అతని బలం ఎక్కువగా ఉండేది. ఎవరి కవుసరం ఉన్నా వెంటనే చేయూత ఒసగేవాడు. పిచ్చిగా విచ్చలవిడిగా పరుగుతూన్న ఆంబోతునైనా కొమ్ములు పట్టికొని రాగలిగే వాడు.

అతని క్షేమలనిండ అరకానులు, పైసలు నిండుగా ఉండేవి. బయలుదేరేప్పుడు. ఇంట్లోకి వచ్చేటప్పటికి ఖాళీ. ఏపల్లెలోనైనా నానో పోతూన్నప్పుడు పిల్లలశాన్ని చుట్టూ ముసిరేవారు. అతనొకప్పుడు హాళిక జీవనం గడిపాడేమో, పల్లెలో రైతులకు చాలా ఉపయోగ కరమైన సలహా లిచ్చేవాడు. వాళ్ళ వృత్తుల్లోనే. ధాన్యంపురుగు పట్టకుండావుండాలంటే గాదిలో నేలముందు ఉప్పనీళ్ళతో తడవాలి. కలుపు మొక్కల్లో ధాన్యానికిరిష్టమయిన మొక్కల్నెల్లా మొలవకుండా చెయ్యాలి, యెలుకలబాధ తగ్గించుకోటయెల్లాగో, ఇల్లా అనేక సదుపాయాలు చూపించేవాడు.

ముళ్ళపొదలకుకూడా అతను చాలాఉపయోగాలు చూపించేవాడు. సృష్టిలో స్వతహాచెడ్డ మొక్కలేదు. స్వతహాచెడ్డమనిషిలేదు. దోహదంలో, పెంపకంలోఉండి చెడువుంటే, అంతే.

పిల్లలకతనంకీ వ్రాణం. వాళ్ళకు కొబ్బరిచిప్పలతోటి, ఈనలతోటి, గడ్డిపోచలతోటి అనేకవిధములయిన బొమ్మలు చేసి పెట్టేవాడు.

ఆవులు కోల్పోయినవాళ్ళతో నిశ్శబ్దంగా అసానా స్మశానానికి పోయేవాడు. సత్కార్యాలనేకం చేసేవాడు. అవి బైలు పడనీకుండా దాచుకొని అధికశ్రమ పడేవాడు.

బీదవాళ్ళుకొందరు నాయగిరికి ఇళ్లకొచ్చేటప్పటికి తలుపులు తెరచిఉండేవి. “దొంగ దొంగ” అని లోపలికొచ్చేటప్పటికి యెవరూ ఉండేవారుకాదు. బల్లమీద ఒకబంగారు నాణెంచూసి పేదముఖం వికసించేది దొంగెవరు? మేడలే.

“ఆనందంలో విరగబడని అన్యష్టశాలి, నిగర్న చూడామని ఐన ధనికుడు” అని ఆశ్చర్యపోయే వాళ్ళనున్నచూసి.

1821 సం॥లో డె — బిషప్పుగానైత మిరియల్ గారు పరమ పరించారని పేపర్లలోపడింది. మేడలే మైలపట్నాడు.

కులీనయువతి — ఒక మేడలే దగ్గరకువచ్చి చనువుగా

“మీకు బిషప్పు మిరియల్ గారు బంధువు లనుకుంటాను” అన్నది.

“కాండమ్మా”

“మరిమీరు మెలపబారేం?”

“ఒకప్పుడు వారివద్ద నొకగుగా ఉండేవాణ్ణి”

యునతి కంగారుపడి వెళ్లిపోయింది.

మేడలే ఒకనాడొక శావాయార్ బాలుడ్ని చూసి అతనికి రెండు ఫ్రాగ్ లిచ్చాడు. నాటినుంచి చాలమంది శావాయార్లు కుష్టాశ్మతాన్ని యాచించకుండానే డబ్బు తెచ్చుకునే వారు.

3

నానాటి కితన్ని గురించిన అసవాదులు తగ్గిపోయాయి. నానాటికి అతనంటే క్రైమతో, భక్తితో, గౌరవంతో చూడటం మొదలుపెట్టారు. పరోక్షాన్న కూడా అతన్ని గురించి చెడ్డమాటలేదు. అతనంటే అనుమానంగాని, ద్వేషంగాని, కక్షగాని యెవరికీలేదు. అతని మధ్యన స్త్రీత్వమంటే అందరికీ ఒప్పువలే.

ఒకస్థితి వచ్చినతర్వాత మంచిపేరుకూడా చెడ్డపేరులూగే ప్రాకిపోతుంది. చుట్టప్రక్కల గ్రామాదులన్నిటిలో, రాను రాను దూరస్థలాలలోకూడా, అతనికీర్తి ప్రబలమైపోయింది.

కాని— కాని, ఒక్కమనిషినిమాత్రం ఈ అంటువ్యాధి— మేడలేనును గౌరవించడమనే అంటువ్యాధి— సోకలేక పోయింది. అతనిదృక్పథాన్ని వెంట్రుకవారికి ప్రక్కకు తొలగించలేక పోయింది. ఈప్రబల గౌరవానికతడొక్కడూ యెదు

రు ఒగ్గాడు. అతి జాగ్రత్తతో అతనొక్కడూ పసికప్పుకూడా అహర్నిశలు ఈవ్యక్తిని కనిపెడుతూనే ఉన్నాడు.

ఇనస్పెక్టరుజావర్టు నొకసారి చూచినవాళ్ళెవరూ అతన్ని మర్చిపోరు. అతని ముఖనైఖరెప్పుడూ అంతతీవ్రంగానే ఉంటుంది. అతనిచూపు ఎప్పుడూ నిశితమే. మేడలే కొంత వృద్ధిలోకి వచ్చినతర్వాత అతనికాడేరు ఉద్యోగమయింది. కొందరుపోలీసుల మొగాలలో అధికారము నైచ్యముకూడా ఒకేసారి మిళితమయి కనబడుతాయి. జావర్టు మొగంలో నైచ్యం శూన్యం.

ప్రతిమానపుని హృద్గమనం విపులంగా తెలిస్తే మృగసంతతిలో ఒకదానికి అలాన్ని పోల్చవచ్చునని మాగట్టినమ్మకం. ఇంకొ సత్యముకూడా పరికించవచ్చు గుల్లపురుగునంచి గండభేరుం డందాకా పందినుంచి పంచాస్యంవరకూ సర్వ మృగ, పక్షి జాతులూ మానవునిలోఉన్నాయి. ఒక్కొక్కనిలో ఒక్కొక్కటి ప్రత్యేకంగా ఒక్కొక్కచో ఒక్కనిలోనే అనేకమృగ జాతులు మనలోఉన్న వివిధ సాధుత్వ కూర్మ త్యాలు, మంచి చెడ్డలు కూపందాల్చి, మనముందు మృగరూపాల్లో తిరుగు తూంటాయి. మనఆత్మజ్ఞానాభివృద్ధికే సర్వేశ్వరుడు మన ముందు వాటినలా సృష్టించి కనపరుస్తున్నాడు. అద్దంలోలాగా మన చిత్తచర్య మన క్కనపడితే మనం ఆత్మశుద్ధి పొందేందుకు.

ఈసూత్రం ఒప్పుకుంటే జావర్టునింకా తేలికగా అవగాహన మొనర్చుకోవచ్చు. కొన్ని ఆడుతోడేళ్ళ మందల్లో ఒక్కొక్క

పుష్ప తల్లితోడేలు తన పిల్లలలోని కుక్కపిల్లను చంపుతుం
దట. అపిల్ల పెద్దదైతే తన సోదరితోడేళ్ళను చంపుతుందని.
వేలకుక్కకు తోడేలుకు జన్మించిన ఆకుక్కపిల్లను బాగామన
సులో చిత్రించుకోండి. ఆజాగిలానికి మానవరూపం ఇవ్వండి.
—జావర్ట్.

జానన్యజననం కారాగృహంలో. అతనితల్లి సోదెచెప్పేది. తం
డ్రికి జన్మశిక్ష. సంఘం తన్ని చేర్చుకోదని అతడు నిస్పృహ
చెందాడు. సంఘం రెండుతరగతుల జనాన్ని సహించలేదని
అతడేనాడో తెలుసుకున్నాడు. సంఘాన్ని రక్షించేవాళ్ళని,
సంఘాన్ని భక్షించేవాళ్ళని. జన్మశ్చ: తనుచెందిన తరగతికి
బుద్ధిచేఅతను చెందలేకపోయాడు. అతనిలో ఆత్మశిక్షణము
ధృడనిశ్చయశ్శము ధర్మగౌరవము, అతన్ని రక్షకభటశాఖ
లో ప్రవేశింపజేశాయి.

అశనినిలువెల్ల రెండేసూత్రాలు. శిష్టత్వానికి గౌరవం,
రక్షణము. దుష్టత్వానికి అవమానం, శిక్ష. ఈరెండు చక్కని
సూత్రాలు అమితో పయోగంచేత అతనిచేతిలో కొంచెం
చెడ్డాయేమో. ధర్మం, అధికారంపట్ల అతనుచూపే గౌర
వంలో రవ్వంతైనా అనుమానంగాని, లోపంగానిలేదు.
దుష్ట శిక్షణలో, అతనిలో కరుణ లేశమాత్రమయినా లేదు,
అతనివృత్తి “ధర్మం”, అతనిపథం “ధర్మం”. కరుణలేదని.
హృదయమనేది, అతని ధర్మవర్తనలోలేదు. నిజానకి
“ధర్మము” నకే హృదయంలేదు. మరి అతను సాక్షాత్క
రించిన ధర్మదేవత.

రాజ్యాంగము ప్రభుత్వము అంటే అతనికి గుడ్డినమ్మకం. మహారాజునుంచీ డవలం బంట్లోతుదాకా అందరూ అతని దృష్టిలో న్యాయవర్తనులూ, ధర్మమునకు దాసులూ, పూజనీయులూ. ఈనీతికి, ఈధర్మానికి, ఒక్కసారైనా సరే, ఎంత స్వల్పంగానైనా సరే, అపచారం చేసినవాళ్ళంతా అతనిదృష్టిలో అవినీతిపరులు, దుష్టులు సంఘద్రోహులూ, శిక్షార్హులూ. అతని నిఘంటువులో 'పరిహారం' 'ప్రాయశ్చిత్తం' అనే వాక్యాలులేవు. కరుణ అతనికి కొత్తేకదా!

'రాజోద్యోగి అధర్మం చేయజాలడు. అవినీతి పరుడు సత్రవర్తనుడు కాలేడు.' ఈ సూత్రానికి భిన్నం అతనెరుగడు. అతని చేతిలోపడ్డ అపచారి తప్పించుకు పోలేడు.

తన పోలీస్ వృత్తి పాలించటంలో జావద్దు కెవరూ అందరు. రాజు తన ధర్మాశ్లా పాలించాలో, జావద్దు తన ధర్మాన్నంత నిశితంగా పాలించేవాడు. అతని ధర్మాచరణం అంత నిష్ఠురం, తీవ్రం. తన తండ్రి జన్మశిక్ష తప్పించుకుపోతే అతన్ని పట్టియిచ్చేవాడే. తనతల్లి ఖైదులోనుంచి పారిపోతే మల్కీ ఖైదుచేసేవాడే. అధర్మానికి వ్యక్తిభేదంలేదు. అతని చూపు గ్రద్దచూపుకన్నా నిశితం. తీవ్రం. గూఢచారిత్వమతని నిత్యకృత్యం. వేయికన్నుల కనిపెడుతూ, కాపలా కాస్తూండతడు సంఘాన్ని. అతనిది చిత్రగుప్తుడిచిత్తా. ఆ శిలాస్వరూపంలో హృదయానికి తావెక్కడ.

జావద్దురూపం పోలీసుకి, చారుడికి (spy) తగినరూపం. అతని నుదురును టోపీకప్పేసేది. కళ్ళని కనుబొమ్మలు కప్పేసేవి.

చుబుకందాకా కోటు. ఆకోటులోపలే చేతులు, చేతిబెత్తం. అతను రంగంలోకి దూకేటప్పటికి ఆటోపీలోనుంచి నుదురు ముందుకువచ్చేది. కన్నులు తీక్షణంగా చూస్తూ బెల్పుడిచూపు లతో అన్నిటినీ అరికట్టేసేవి. చేతులొక్కసారిగా చైతన్య మయ్యేవి. చేతిబెత్తం పైన ఆడేది.

తీరికెప్పుడైనా ఉంటే అతనేదైనా పుస్తకం చదువుకునేవాడు. కాని మొత్తంమీద అతనికి పుస్తకాలంటే ఏపగింపు. అతనికి వ్యసనాలేవీలేవు. ఎప్పుడైనా కాస్తపాడుం పీల్చేవాడు మాన వత్వచిహ్నం అదొక్కటే.

జావర్టుపేరు చెప్పితే సంఘం అపచారులకు హడల్. అతని మొగం కనబడితే గజదొంగలు నిలువునా నీరైపోయేవాళ్ళు.

4

జావర్టునిత్యం మేడలేన్ నొకకంట కనిపెడుతూనే ఉన్నాడు ఆదృష్టిలో అనుమానాలు, అపోహలు మిళితమయిఉన్నాయి. రానురాను కొన్నాళ్ళకు మేడలేన్ తన్నుజావర్టు అనుమాని స్తూన్నట్లు చూచాయగా గ్రహించాడు. కాని ఈ అల్పవిష యాన్ని లెక్కచేయక తోసుకుతిరిగాడు. కాని ఒకనాడు ఒకచిన్న విషయంలో జావర్టు అతని అరాలోకివచ్చాడు.

ఆనాడు మేడలేన్, ఒకవీధిలో జనంగుంపు చేరివుండటం చూసి అక్కడికిపోయాడు. ఒకవృద్ధుడు బండిఅడుగున పడిపోయాడు. గుఱ్ఱం నేలమీదకూలి నడుమెత్తలేకుండాఉంది. వృద్ధునిపే రు బాపూ ఫాఫీవిలెంటు. మేడలేన్ కానాటికి టంకామిగిలిన

శత్రువులలో అతనికాదు. మేడలేళ్ ఆడారు వచ్చేటప్పటికి ఘాపీవిలెంటు చిన్న వర్తకంలో ఉండేవాడు. కులీన్లుడైన తను వర్తకంలో దివాలాతీస్తున్న రోజుల్లో ఈకూలివాడు వృద్ధి పొంది తనకన్నా భాగ్యవంతుడై ఇంకా పెకిపోవటంచూసి అసూయతో అతనికడుపు మండిపోయింది. మేడలేళ్ను ఏ గేమే విధంగా నిందపరచవచ్చునో అన్నివిధాల సర్వవేళల ప్రయత్నించేవాడు. అక్కసయినా తీరలేదు. దివాలాతీసి, పూర్వపురోజుల్లోనుంచి మిగిలిన గుడ్డముబండి తోలుకొని జీవనం గడుపుకొంటున్నాడు.

గుడ్డము రెండు కాళ్ళూ విరిగి లేవలేకుండాఉంది. వృద్ధుడు చక్కాలమధ్య నలిగిపోతున్నాడు. బండి బరువంతా అతని గుండెలమీద ఆనింది. బండినిండ సామాను. వేదనతో అతని నరుస్తున్నాడు. బైటికిలాగాలని ప్రయత్నిస్తే అతనిస్థితి మరియిరకాటమాతుంది. సహాయమేమాత్రం మొరటుగాచేసినా అతనిప్రాణాలకు మోసం. అడుగునదూరి బండి ఎత్తుతేతప్ప గత్యంతరంలేదు. అప్పుడే అక్కడకువచ్చిన జావర్ట్ బండి ఎత్తేందుకు పలుగుకోసం పంపించాడు. మేడలేళ్నుచూసి గుంపు మర్యాదతో అతనికి తోవయిచ్చింది.

ఘాపీవిలెంటు అరుస్తున్నాడు. “ముసలాడ్నిరక్షించే ధర్మాత్ములులేరా?”

మేడలేళ్ గుంపునంకతిరిగి “పలుగుడందా ” అని అడిగాడు. “పంపించారండి ”

“ఎంతసేపట్లోవస్తుంది? ”

“ పావుగంటకు తక్కువపట్టదు ”

“ పావుగంటే ! మేడలేక పెదవి విరిచాడు.

గతరాత్రి వర్షం కురియుటవల్ల నేలమెత్తబడి బండి యింకా లోపలకు కుంగుతోంది.

“ పావుగంట ఆగటానికి వీలేదు ” అన్నాడు మేడలేక.

“ తప్పదు ”

“ అరె! బండి కుంగిపోతోంది చూడటంలేదా ? ”

“ ఔను ”

“ వినండి బండికింద ఇంకా ఒకమనిషిపట్టే సందుంది. బలవంతు లేవళ్ళయినా బండికింద దూరి లేవనెత్తితే అరనిముసంలో వృద్ధుణ్ణి లేవదియ్యొచ్చు. తీసినవాళ్ళ కైదురూపాయలిస్తాను ”

ఎవరూ పక్కలే.

“ పదిరూపాయ లిస్తాను. ”

ఎవళ్ళో గొణిగాదు ‘ చాలా బలంఉండాలి. అదీకాకుండా క్రిందపడితే తుక్కుపోవడమే. ’

“ ఇరవై రూపాయలిస్తా ”

నిశ్శబ్దం.

“ ధర్మబుద్ధిలోపాన్నకాదు నాళ్ళాగింది ” — మేడలేక ఆ వంక తిరిగి జావర్ట్ను చూశాడు. “ బలం కావలసింది. ఒకబండి

వీపున యెత్తాలంటే సామాన్యపు బలంచాలను " అని మేడ
లేవంక తీక్షణంగాచూస్తూ—

మేడలేకారూ, ఒక్కణ్ణిశిష్ట ఇంతకార్యం చెయ్యగలవాణ్ణి
నేనింతవరకూ ఎవణ్ణి చూడలేదు.

మేడలేక అదరిపడ్డాడు. దృష్టిమాత్రం మార్చకుండా నిర్ల
క్ష్యంగా జావర్జు సాగించాడు.

“ అతనొక ఓడబానిస (Galley slave) ”

“ ఉహూ ! ” మూలిగాడు మేడలేక.

“ టూలన్ లో ”

మేడలేక పాలిపోయాడు. బండి అంతకంతకుకుగ్గిపోతోంది.
ఫావీవిలెంటు మరణరోదనం శ్రేస్తున్నాడు.

“ ఎముకలు నలిగిపోతున్నాయి. గుండెలు నొక్కేస్తూంది.
వలుగో ఏదో తెండి బాబుల్లాలా ”

మేడలేక చింట్టూచూశాడు.

“ 'యెవళ్ళకీ డబ్బవసరంలేదా ? వృద్ధుణ్ణి రక్షించి యాభై
రూపాయలు సంపాదించుకోరాదా ? ’ ”

జావర్జు మళ్ళీఅన్నాడు.

‘అ కాన్విక్టుతప్ప ఈబండి యెత్తగలిగిన వాడెవణ్ణి నే చూడ
లేదు.’

అయ్యో ! చంపేస్తోందని అరిచాడు వృద్ధుడు.

మేడలేక తలెత్తాడు.

జావట్ట డేగచూపు తనమీదేడెంది. చుట్టూ జనంచంక పరి
కించి ఒక్కఁటూర్పు వదిలాడు.

మారుమాటాడకుండా మోకాళ్ళమీద అని బండికిందకు
దూరాడు. జనం అరరె అనేందుకుకూడా వ్యవధియియ్యాలా.
అత్రంతో చాణాలు బిగబట్టుకుని జనం నిశ్శబ్దంగా చూస్తు
న్నారు.

బండికింద పూర్తిగా బోర్లబుక్కులుగా పడుకొని యానచ్చ
క్తితో లేచేందుకు రెండుమాట్లు ప్రయత్నించాడు.

వాటకజనం మాడలేకబాబూ బెటికిరండని గగ్గోలుపెట్టారు.
ఫాఫీవిలెంటుకూడా అన్నాడు.

మేడలేకగారూ వెళ్ళిపోండి. నేను చానకతప్పదు. మీప్రాణం
కూడా పోవటమొందుకు.

మేడలేక మాటాడలేదు. చక్కాలింకా కుంగటంచూసి జనం
నోళ్ళు వెళ్ళపెట్టారు. మేడలేకకూడా బయటకు రావడానికి
వీలేదు.

ఒక్కసారి ముద్దముద్దాకదిలి, బండిచక్రాలు కొంతపైకివచ్చా
యి అడుగునంచి త్వరగా త్వరగా సాయంచెయ్యాలి. అని
మేడలేక అరిచాడు. తుదిసారిగా శక్తంతా వినియోగించి
అతనామాత్రం యెత్తాడు.

ఒక్కనిత్యాగంతో తక్కినవాళ్ళకు ధైర్యం వచ్చింది. ఆడోపులో
నలుగురూచేరి పైకిలాగేశారు.

మేడలేళ్ లేచాడు. చెమటకారిపోతూన్న మొగం జీవం ఉట్టి పడుతూఉంది. బట్టలన్నీ బాడిఅయి చిరిగిపోయినవి. ఫాపీవి లెంటు ప్రాణదాతవంటూ అతనిపాదాలు ముద్దెట్టుకొంటూ న్నాడు.

మేడలేళ్ మొగంలో ఆనందం, వ్యధ వెలుగుతున్నాయి. తన్నేచూస్తోన్న జానర్టుకేసి మందంగా చూశాడు.

ఫాపీవిలెంటు కాలు విరిగిపోయింది. మేడలేళ్ అతన్ని తన కర్మాగారంలోని వికలాంగుల ధర్మశాలలో ప్రవేశపెట్టాడు. విరిగిపోయినబండి, చచ్చిపోయినగుఱ్ఱం అతనిదగ్గర కొన్నట్లుగా అతనికి వేయిరూపాయ లిచ్చాడు. ఫాపీవిలెంటు స్వస్థుడయ్యాడు. కాని, కాలుకుంటుపోలేదు. దగ్గిరవున్న ఒక నన్నరీ (Nunnery) లో అతనికి తోటమాలిపని యిప్పించాడు.

ఇదయిన కొన్నాళ్ళకే మేడలేళ్ మేయరయ్యాడు. ఆవేషంలో అతన్ని చూసేటప్పటికి జానర్టుకు తను తరుముతూన్న తోడేలు తనయజమాని రూపందాల్చి కూర్చుంటే వేటకుక్క కెలాగుంటుందో అలాఅనిపించింది. ఆనాటినుంచి జానర్టుతన్ని తప్పించుకుతిరిగాడు. మేయరుతో పనికలిగినప్పడు విధిలేక వచ్చినట్లుగా పని చూసుకొనేవాడు. అప్పుడుమాత్రం అతనితో అటగారవంతో మెలిగేవాడు.

మేడలే వచ్చిననాటినుండి మ— పురంలో లక్ష్మీ సరస్వ
 తులు తాండవమాడుతున్నాయి. జనంలో సౌఖ్యం, సౌభా
 గ్యము ఇనుమడించాయి. కలతలు తగ్గాయి. సుఖంగా జరిగి
 పోతుంది. జీవనం చవుకయింది. పన్నులు జనంసంతోషంతో
 ఇచ్చేవాళ్ళు. మహామంత్రిగారు పోలిక చెప్పాలిసాస్తే ఎప్పుడూ
 మ— పురాన్ని ఆడారు మేయరును చెప్పుకొనేవాడు.

2 వ ప్రకరణము

ఫాంట్లైన్ మ— పురం వచ్చేటప్పటికి ఆడారిస్థితి వైన చెప్పిన
లా ఉంది.

ఆమె నెవరూ గుర్తించలేదు. కాని మేడలేన్ ఫ్యాక్షరీద్వారం
ఆమెనాదరణతో పిలిచింది. అక్కడికి వెళ్లగానే ఆమెకు స్త్రీల
కర్మాగారంలో చేర్చుకున్నారు. పని కొత్తవటంచేత సరిగా
చెయ్యలేక ఆమెకు కొద్దిజీతమే ముట్టేది. కాని అకొద్దిజీతనే
ఆమె సమస్యను పరిష్కారం చేసింది. తనభత్యం తాను సంపా
దించు కొంటూంది. ఈ వృత్తి వల్ల న్యాయంగా జీవనముగడప
గలిగేటప్పటికి ఫాంట్లైన్ సంతోషంతో ఉప్పొంగిపోయింది.
మర్యాదగా స్వంతకృషిచేత పొట్టపోసుకోవటం యెంత అద్భ
ుతం. పనిఅంటే ఆమెలో మంచి సరదాపుట్టింది. ఒక అద్దం
తెచ్చుకొని అందులో తన యావనం అందమైన, తలకట్టు

ముత్కాల పలువగున చూసుకొని మురిసిపడి అన్నికష్టాలు
మరిచిపోయింది. కాసెట్టి భవిష్యత్తు తలచుకుంటూ
ఊహ సాధాల కట్టుకొంది.

ఒకగది అద్దెకుతీసుకొని బాషుగకు సామానుసర్దుకొంది. వెనుక
రోజుల అలసత్వచ్ఛాయ ఇదొకటి మిగిలిఉంది.

పెళ్లయిందని చెప్పుకోటానికి వీలులేకపోబట్టి క్షల్లవిషయం
యెవరిదగ్గరా తెచ్చేదికాదు. థెనార్డీర్లకు డబ్బు వాయిదా
ప్రకారం పంపించేది. కాని వాళ్లకుత్తరాలు రాయాలి. సంత
కంతప్ప తనకుచేతరాదు. ఒక లేఖకునిద్వారా ఉత్తరాలు పంపిం
చేది.

షాపులో గుసగుసలు బయలు దేరాయి. ఉత్తరాలు తెగ
రాస్తూంది ఏవరికో. ఏదో సాగుతూంది.

ఫాంప్లైన్ పేరు పదినోళ్ళల్లో పడింది. ఆసలే ఆమె అందం
చూసి తక్కిన స్త్రీకార్మికులు అసూయతో ఉడికిపోయే
వాళ్ళు.

ఒక్కొక్కప్పుడొక మె కనుతుదల ఒక్క. బాష్పకణం నిగడితే
ముంజేతితో తుడుచుకొనేది. బిడ్డ కోసమో! ఆనాటి
ప్రియుడికోసమో! పాతరోజుల బాధలన్నీ, ఒక్కసారిగా
విస్మరించటం ఎంతకష్టం!

ఫాంప్లైన్ ఎప్పుడూ ఒక్క చిరునామాకే వ్రాసేది. లేఖకుడు
ఆమెకు కూతురుందని చల్లచల్లగా బయట పెట్టాడు. ఒక
పతివ్రతాతిలకం, డబ్బు ఖర్చుపెట్టుకుని, ఆడోరు వెళ్ళివచ్చి

‘నేనుబిడ్డను చూచి వచ్చాసని నలుగురిలో సగర్వంగా సంతోషంతో చెప్పింది. అలాంటి దేవతలే లేకపోతే నాలుగుపాదాలా ధర్మం, నీతి నడుస్తాయామని !

ఇదంతా కొంతకాలం పట్టింది. ఒక ఏడాది ఫాంప్లైక్ హ్యాక్టరీలో పనిచేసింది. ఒకనాడు పొక్కిందున స్త్రీలమోపుమేనే జరు ఆమె చేతికి 50 ఫ్రాంకులిచ్చి, ‘మేయరుగారు నిన్ను పనిలోమంచి తొలగించి నీ కీడ్బిస్తున్నారు. ఈ ఊరు పదిలి వెళ్ళడం నీకు శ్రేయస్కరం’ అని చెప్పింది.

ఆనెలే ధేనాన్టీర్లు, 7 నుంచి 12 ఫ్రాంకులకు హెచ్చించి, 12 చాలవు 15 ఫ్రాంకు లియ్యాలి, పంపమన్నారు.

ఫాంప్లైక్ తెల్లబోయింది. తనా ఊరు వదిలేందుకు వీలులేదు. ఇంకీ అద్దె, సామాను ఖరీదే 50 ఫ్రాంకులు దాటుతాయి. దయచూపమని గొణిగింది. యజమానురాలు తక్షణం పొమ్మన్నది. ఫాంప్లైక్ పెద్దపనిమంతురాలైనా కాదు.

అవమానంకన్న సిగ్గుతో, సీచితతో కుంగిపోయి తనగది చేరుకుంది. తనతప్పు లోకమంతా యెరుగును.

ఒక్కమాట అనేందుకన్నా ఆమెలో శక్తిలేకపోయింది. ఎవరో మేయరును చూడమన్నారు. కాని ధైర్యంలేకపోయింది. మేయరు దయాళువు అందుకే 50 ఫ్రాంకులిచ్చాడు. న్యాయమూర్తి. అందుకనే వెళ్ళగొట్టాడు. తలబగ్గి ఈన్యాయం స్వీకరించింది.

ఆ దేవతకష్టం వృథాపోయిందా !

ఇదంతా మేడలేళ్ళకు తెలియదు. మేడలేళ్ళ ఎప్పుడూ స్త్రీల కర్మాగారంలో అడుగుపెట్టలేదు. తనుసమ్మిన సమ్మకమైన ఒకనృంధురాలి నాభాగమునకు యజమానురాలుగా నియమించాడు. నిజాని కావిడకూడా చాలా ఉత్తమురాలు. సత్కులీన. న్యాయం, ధర్మం సక్రమంగా జరిపేది. దయాబుద్ధి ఉన్నది. కాని క్షమతక్కువ. మేడలేళ్ళ సర్వ విషయాలలోను ఆమెను సమ్మి అధికారమిచ్చాడు. ఆ సమ్మకంతోటీ ఆమె ఫాంట్లైన్ ను విచారించి తనకుతోచిన ధర్మంగా 50 ఫ్రాంకులిచ్చి వెడల నడిచింది.

2

ఫాంట్లైన్ దాసీజనికోసం ఇల్లిల్లా తిరిగింది. ఈరంకులాడి, (మరి దేవత బెటపెట్టిందిగా!) ఎవరిక్కావాలి? ఊరు వదలటానికి వీలేదు, నామానుకు డబ్బియ్యకుండా — '...ం సామాను! ఆమనిషి వేగిర పెషతున్నాడు. " డబ్బియ్యకపోయావా దొంగతనం కేసుపెట్టించి జైలులోవేయిస్తా". అడ్డకు యింటి యజమాని తొందరపెట్టాడు. "పడుచుదానివీ ఈఅప్పే తీర్చుకోలేవా " అంటాడు. 50 ఫ్రాంకులూ వాల్లదర్కీ ఇచ్చేసింది. అవసరమైన ఏకటి రెండోతప్ప సామానులన్నీ అతనికప్ప చెప్పేసింది. పనిలేదు. వృత్తిలేదు. చేత రాగినమ్మడిలేదు. నూరుఫ్రాంకులు అప్పు.

సైన్యాలకు ముతకచొక్కాలు కుట్టియిచ్చి రోజుకు 6 సోలు సంపాదించేది. కాస్తెట్టికి నాలుగుసోలుఖర్చు. ధేనాక్తిర్ల దగ్గర

అప్పు వెరగ సాగింది. దీపం వెలిగించేందుకు సాయంత్రంపూట
వచ్చే ఒకవృద్ధురాలు దారిద్ర్యంలో బ్రతకటం ఆమెకుకొంత
నేర్పింది.

స్వల్పంలో జీవించడానికి దిగువ నింకోమెట్టుంది. శూన్యంలో
జీవించటం. మొదటిమెట్టున రేజీకటి. క్రిందిమెట్టున పెను
జీకటి.

శ్రీతాకాలం చలికాచుకోకుండా గడపటం ఫాంటైన్ నేర్పు
కొంది. ఒకచిన్నచిలుకను పెంచేదిపూర్వం. ఇప్పుడా ఖర్చై
దుకు? పగలు చీర, రాత్రి దుప్పటి పగులూ కంబళీను. దీపం
వృధాఖర్చు. ఎదురింటి దీపంవెలుగు తనకికి దగ్గరకు కొంత
గా వస్తుంది. అక్కడ పనులుచేసుకోవచ్చు. దారిద్ర్యంలో
ఋజువర్తనంతో జీవనంగడిపిన వృద్ధులు కానీకెంత ఉపయో
గం చూపగలరో మనకే తెలుసు. ఆ నేర్పు అలవర్చుకొని
ఫాంటైన్. రోజుకైదుగంటలు నిద్ర. 19గంటలు పనిశీస్తే తిండి
ఎల్లప్పుడు సంపాదించుకోవచ్చును. పైగా విచారంగా ఉన్న
నాడు ఆకలికూడా ఉండదు. ఇట్లా బ్రతుకలేమా!

ఆరోజుల్లో బిడ్డనగ్గిరడంతు కొంతమనశ్శాంతి ఉండేదేమో!
ఛా! తనతోపాటు ఈనరకంలో బిడ్డను కష్టపెట్టడమా!

మొదటకొన్నాళ్ళు సిగ్గుతో బైటికిరాలేదు. బైటికి వచ్చినప్పు
డంతా వేలెట్టి ఆమెను చూసినాగాను. ఆ నిరసనం, ఆ అస
హనం. దేహాన్ని, హృదయాన్ని కూడా దహించేసేవి. చిన్న
ఉళ్ళల్లో ఇవితప్పువు. పారిస్ లో ఏతే బాగుండేదేమో. దారి
ద్ర్యానికిలాగే ప్రజానిందకీ నిరసనానికి అలవాటు పడాలి.

కొన్నాళ్ళకు అభిమానం చంపుకొని నాకేంలేక అనుకొని మళ్ళీ
తలెత్తుకొని కష్టహాసంతో బయలుదేరేది. తనలో మూర్ఖత్వ
ముయొక్క వౌతూందని తెలుసు.

ఫాంట్లైన్ నీస్థితికి తెచ్చిన దేవత, కిటీడగ్గర నెలుగుకు ఫాం
ట్లైన్ చొక్కాలు కుట్టుకుంటూంటే చూసి ‘తగినశాస్తి
చేశాన’ని సంతోషించుకొనేది. ఆసంతోషం మాత్రంమేం
దరికిగాను!

పనియొక్క వ చేయటంతో ఫాంట్లైన్ నీరసించింది. గొంతు
కలో పొడిదగ్గు బయలుదేరి నానాటికి అధోగతికి తెచ్చింది.
సాయంత్రం మయేటప్పటికి ఒళ్లు మసిలిపోతూ ఉండేది, పని
వేడికి.

ప్రాద్దున్నపూట తలమవ్వుకో అద్దం చూచుకొన్నప్పుడు స్త్రీ
సహజమైన ఆ స్వల్ప సంతోషంమాత్రం ఇంకామిగిలింది.

శీతాకాలం గడిచింది. వేసవిగడిచింది. మళ్ళీ శీతాకాలం
వచ్చింది. ప్రాద్దుశక్కువ. చలి. నెలుగుండను, పనిచేసుకో
టానికి. శీతువుచే నీళ్ళతోపాటు మనుష్యుల గుండెలుకూడా
గడ్డకట్టుకుపోయి కఠినంగా మారుతాయి. అప్పులాళ్ళు పీక్కు
తినసాగారు. థెనాక్స్ బెదిరిస్తూ వాస్తూన్నాడు. కాసెట్టికి
ఒంటిమీద బట్టలేదు పదిఫ్రాంకులన్నా పంపితేగాని పిల్లను
వెళ్ళగొట్టనలసి వస్తుంది.

రాత్రి ఒక సెలూన్ కి పోయింది. మంగలి ఆమె కురులు
చూసి ‘ఏంచక్కని జుట్టు!’ అన్నాడు.

‘ఏమిస్తావు వాట్లకు?’

‘పదిఫ్రాంకులు.’

పదిఫ్రాంకులకు ప్లానలు గొనుకొని ధేనార్డీరకు పంపింది. వాళ్ళు మండిపడ్డారు. డబ్బుకావాలిగాని ఈ వెధవగౌ నెవరి క్కావాలి? అయినా గౌను వాళ్ళమ్మాయి ఎపినైన్ (Eponine) కిచ్చారు. కాసెట్టికి మళ్ళీ చలి వసుకే. ‘నా బిడ్డకు చలి నెయ్యదు. నా కేశాలతో నాబిడ్డకు కప్పాను. ఇకగలివేయదు’ అనుకొని సంతోషించుకొంది ఫాంట్లైన్. గొరిగిన తల కప్పుతూ ఒక టోపీపెట్టుకొని తిరిగేది. ఆమె అందం ఇంకా చెడలేదు.

ఫాంట్లైన్లో రానురాను వికృతమైన మాన్పు కలుగసాగింది. ఆమె హృదయంకూడా నైషమ్యంతో నిండసాగింది, ఇన్నాళ్ళు మేడలేన్ అంటే అందరి కీలాగే ఆమెకూ మంచిగౌరవ ముండేది. తన జీవనం పడగొట్టి తన్నీదుస్థితికి తెచ్చాడని మాటిమాటికి జ్ఞప్తికి వచ్చి, అతనిమీద ద్వేషం అంకు రించింది. నాటినాటి కాభావం గాఢమయి, మేడలేన్ పేరు చెప్పితే మండిపోయేటట్టుగా తయారయింది.

ప్యాక్టరీ ప్రక్కనుంచి పోతూన్నప్పుడల్లా బింకం తెచ్చుకొని గట్టిగా నవ్వి పాటలుపాడేది. ‘చెడిపోతుం దాపిల్ల’ అన్నా చొక కూలి.

నిరాశ, అసహ్యం, విద్వేషంతోనిండిన హృదయంతో, పెంకిగా, చేతికి అందిన వాణ్ణకణ్ణి చేరింది. అతనొక దుర్మా

గుడు, శుంఠ, ఆమెను కొట్టి, తిట్టి, ఎంత అసహ్యంతో ఆమె తన్ను చేరిందో, అంత అసహ్యంతో ఆమెను వదిలేశాడు.

అల్లా కృంగిపోతూన్నకొద్ది, ఫాంపైన్ హృదయం చీకట్లతో నిండుతూంది. ఆ చీకట్లమధ్య, కాసెట్టీ నక్షత్రంలాగ మెరుస్తూంది. తను క్రుంగినకొద్దీ, బిడ్డమీద ప్రేమ ఎక్కువ కానాగింది. 'డబ్బు సంపాదించుకొన్నాక కాసెట్టీని నాదగ్గిరకు తెచ్చుకుంటాను' అనుకొని, అంతలో పకాలున నవ్వేది. ఆ నవ్వుతో ఉమ్మరంగా దగ్గు. వెన్నున చల్లగా చెమటలు పోశేవి.

ఒకనాడు ధేనాశ్తీర్ల దగ్గిరనుంచి ఉత్తరంవచ్చింది. 'కాసెట్టీ మిలియరీ జ్వరంతో తీసుకొంటూంది. పిల్లమందుకు డబ్బు కావాలి. వారంరోజుల్లో 40 ఫ్రాంకులు పంపకపోతే మందు లేక కాసెట్టీ చచ్చిపోతుంది.'

పకాలున నవ్వింది. ఏంచిత్రం మనుష్యులు! నలభై ఫ్రాంకులు కావాలిట ఎక్కడినుంచి వస్తాయి. అయ్యో! తెలివితక్కువ మొగాలా!'

కాని వెలుతురుకుపోయి మళ్ళీ ఉత్తరంచూచుకొంది.

ఒకరు చూసి 'ఎందుకమ్మా అంత నవ్వుతున్నావ' ని అడిగారు. 'కొందరు పల్లెటూరువాళ్ల మూర్ఖత్వానికి నవ్వు వస్తోంది' అంది.

త్రోవలో ఒక గుంపు కసపడితే ఆక్కడ నిలుచుంది. దంత వైద్యుడొకడు పల్లకట్టించుకొమని జనంముందు తనడబ్బా

కొట్టుకొంటున్నాడు. అతని హాస్యానికి జనం నవ్వుతున్నారని వాళ్ళల్లోజేరి ఫాంప్రైజ్ సవ్వంది.

‘పిల్లా నీకు చక్కని పళ్లున్నాయి. పై రెండుపళ్ళకు 40 ఫ్రాంకు లిస్తా నిస్తావా?’

భయంతో అక్కడినుంచి పరుగెత్తింది.

‘పిల్లా ఆలోచించుకో ఎప్పుడైనా సరే’ అని కేక. ఇంకా పరుగెత్తింది.

రాత్రి యాదాలాపంగా ముసలమ్మతో ఈ సంగతి చెప్పతూ మిలియరీ జ్వరం అపాయకరమా అని అడిగింది.

బిడ్డలకు వచ్చే జబ్బుల్లోకల్లా అపాయకరం.

మళ్ళీ ఆలోచించింది. 40 ఫ్రాంకులు!

మర్నాడు పొద్దున్నే మార్గెట్ ఆమెను చూసింది. నోటిలో పెద్దతొట్ట. రక్తం, ఉమ్మికలిసి ఎఱ్ఱగా చొంగ కాకుతూంది. థైనార్డిరకు 40 ఫ్రాంకులు చేరాయి.

‘నాకీకేంఫర వా ! నాబిడ్డ బ్రతుకుతుంది.’

గొరిగినతల, బోసినోరు. అద్దంవిసిరావతలవారేళింది. ఫాంప్రైజ్ మునుపున్నగది ఎప్పుడోవదిలేసింది. అటుకగది, అలమారం తది, నివాసం. నేలమీద చీరపరచుకొని, కష్టమొనిపడక.

విస్మృతికథలో, నీకులేక గులాబిమొక్క వదిలిపోయింది స్త్రీ సహజమైన చిరుకులుపోయాయి. అప్పులాళ్ళు రోడ్లమీద హంగామా చేయసాగారు. మేగజేన్ అంటే సర్వాంగాలు

దేవమంతో కంపించిపోతూన్నది. పదిహేను గంటలుపని చేసేది. 9సోలు. (9 దమ్మిడిలనుకోండి !) అప్పలాళ్ళు మరీ కఠినమయి పోయారు. “ దొంగముండా ! డబ్బెప్పుడిస్తా ” వన్నాడు యింటియజమాని.

‘దేవమా ! ఏంచెయ్యమంటారో నన్ను, ఎల్లా ఇస్తాననుకొంటారో డబ్బువీళ్లు !’ వేలకాండు చుట్టూముట్టేసిన అడివి మృగంతత్వం కొంత అబ్బింది. ధేనార్ద్రుడు ఉత్తరం వ్రాశారు. చాలాకాలము ఓషికపట్టాము. నూరుఫ్రాంకులు పంపితేనేగాని ‘జబ్బుతో ఉన్న కాసెట్టేని వెళ్ళగొట్టాలి’నాస్తుంది.

‘నూరు ఫ్రాంకులు ! నూ రుసోలు సంపాదించే వృత్తిలేదే ! సరే ఉన్నదంతా అమ్ముకొంటాను.’ బజారున పడింది. అడవి అమ్మగలిగినంతా అమ్మటానికి.

౨ వ ప్రకరణము

పది నెల్ల తరువాత ఒకనాటిసంజె చీకట్లో, ఒకయువతి స్వల్ప
హోటల్ కెదురుగా చేతనెనట్టుగా సింగరించుకొని తారాడు
తూంది. తలమీదటోపీ V— మెడ జాకెట్. కిటికీకెదురు
గుండానే ఇటూఅటూ తిరుగుతూంది. ఆమెతిరుగుతూన్న
చోట ఒకపోకిల్లా, తనుడొళ్ళో కాడీనని గర్వంతో చెప్పుకొనే
రకం, నుల్చుని ఆమెనపహసిస్తూ దుర్భాషలాడుతున్నాడు.
'ఓహో! భూతక్కిబొమ్మ - ఏవీముందుపళ్ళు? బోసి నోరేనా,
దాలిగుంటలకేసిపోరాదూ
నోటికివచ్చినట్లల్లా అంటున్నాడు. ఆ మంచులో, ఆ చలిలో,
ఆయువతి అతనివంకన్నా చూడకుండా ఒక ఛాయలాగ అల్లా
గే ఇటునటు పచారుచేస్తోంది.

ఈనమాట లామెమీద ఏమీ పనిచేయక పోవడంతో
ఆ కాడీకి వేడెక్కింది. ఉడుకుబోతుతనం రాదామరి!

ఎల్లాగైనా ఈ మనిషి నేడిపించా లనుకొని తన్ను దాటి పోతూన్నప్పుడు. గుప్పిళ్ళనిండా మంచుతీసి రెండు బుజాలమధ్య వీపునేసికొట్టాడు. ఆ మంచు దెబ్బకదిరిపడి. కెవ్వస కేక వేసి ఆస్త్రీ చిరుతపులిలాగ అతనిమీదకుకి మొగ మంతా రక్కుతూ, తన్నుతూ అతనితో కలబడింది. ఆడదృ తంలో ఇద్దరు మురికికాలువ ప్రక్కపడ్డారు. చెడ్డబూతులు తిడుతూంది. కంఠముబ్రొందీవల్ల గుద్దమయి స్వరం బోసి నోటిలోనుంచి బొంగురుగా వస్తోంది.

చుట్టూ కేరింతాలు కొడుతూ జనంమూగారు. అయిద్దరి వ్యస నం తక్కిన జనానికి సంతోషకారణం. ఆడదెవరో ఊగా డేవరో తెలియటంలేదు. ఆడదానికి జుట్టు, పళ్ళులేవు. పైనబడి గోళ్ళతోగీరుతూ, తన్నుతూ, బూతులు తిడుతూంది. బట్ట బుర దైపోయింది.

ఒక పొడుగాటిస్కీవచ్చి ఆమెచేయి పట్టుకొని 'నావెంటరా' అని అధికారంతో అన్నాడు.

ఫాంప్రైస్ జావట్టుని చూచిక్కిరిసి, నిశ్చేష్టురాలయింది. ఆమెలో రోషం, కోపం, ఉద్వేగంఅన్నీ చప్పుక చల్లారాయి. మారుమాట లేకుండా అతని వెంటబయలు దేరింది.

జావట్ పెద్దపెద్ద అంగలు వేసుకొంటూ పోలీసుస్టేషనుకేసి నడిచాడు. అతనుగాని, ఆమెగాని, ఏమీ మాట్లాడలేదు.

జాతర మేక పిల్లలా, అతనివెంటబడి పోయింది వాళ్ళింట్లో
ఒకమంద ఉత్సాహంతో పడిపోతున్నారు. విచిత్ర
విధి. ఒకరి పెనుసంతాపం పెక్కురకు పైశాచికానందం కలి
గిస్తుంది.

పోలీస్ స్టేషన్ చేరగానే జనానికు తాపా భంగంగా
జానర్టు బైటిశలుపులు నేళేశాడు. హడలుతూ, దెబ్బలుతిన్న
కుక్కలా ఛాంపైన్ ఒకమూల నేలమీదకుంచుకొని కూర్చుంది.
సరాసుచట్టము ప్రకారం, అల్లాంటి స్త్రీలను పోలీస్ ఇన్స్పెక్టరు
విచారించి తోచినశిక్ష విధించవచ్చు. వాళ్ళెవరికీ, స్వేచ్ఛ రెం
టిలికూడా అరికట్టి వాళ్ళని శిక్షించ వచ్చును.

జానర్టు, ధర్మ దేవతలా కూర్చుని వ్రాస్తున్నాడు. అతని విచా
రణాక్రమంలో కరుణ, హృదయం, అనేవిలేవు. అంతరాత్మ
చెప్పిన న్యాయం అనుసరిస్తూ అతడు ఆమెను విచారిస్తున్నాడు.
తనధర్మంలో అతను తీవ్రంగా మగ్నుడయి పోయాడు. తను
చూచిన విషయాలన్నీ జాగ్రత్తగా సంచయపరచుకొని సక్ర
మంగా అనుసంధానించు కొంటున్నాడు. ఆచిముసోన్న ఏన్యాయా
యాధికారీ అతని కందడు తనే విచారించి తనే శిక్షిస్తున్నా
డు. ఆలోచించినకొద్దీ ఆ స్త్రీ ప్రవర్తన మతనికతేనింద్య మని
పించింది. ఒక సంపన్న కులీనుని, అంశసంఘమును, ఒక పశ్చాత్తాప
గన, అంటే అవినీతి ధిక్కరించింది. ఒక గుడిసేటి ఒక నాగరికుని
తీటికొట్టింది. ఈ అకృత్యానికి తాను ఇన్ స్పెక్టర్ జానర్టు
సాక్షి.

నిశ్శబ్దంగా వ్రాతముగించి, తనసంతకం పెట్టాడు. ఒకసార్జర్
టోను పిలిచి, కాగితంనుడిచి అతనిచేతికిచ్చి, 'అబ్బేట మనుష్యు
ల్నితోలేసి ఈ అమ్మిని జెలులోపెట్టు.' అని ఫాంటైన్ వంక
తిరిగి 'నీకిది కాకునెలలు జైలువిధించాను.' అన్నాడు.

ఫాంటైన్ ఉలికిపడింది. 'ఆరు నెల్లా ! ఆరు నెల్లుఖైదా ! అని
అరిచింది. 'ఆరు నెల్లు ! రోజుకేడు నాలుసంపాదనా ! కానెట్టి
ఏమవుతుంది. ఇన్నెక్టదుగారూ నేను ధేనార్డీరకు నూరుఫ్రాం
కులుపైగా యియ్యాలి తెలుసునా ?'

మోకాళ్ళమీద దేకుతూ చేతులు జోడించుకొని, దేహాన్ని
డ్చుకొంటూ జావర్ట్ దగ్గర కొచ్చింది.

జావర్ట్ గారూ క్షమించండి. నిజంగానాతప్పులేదండీ. ముంద
రనుంచి ఉన్నట్లయితే మీకే తెలిసేదండీ. ఆయనెనరో నేనె
రుగను. నావెన్నమీద మంచుగడ్డ పడేశాడు. నేనెనళ్ళనీ
ఏమీ చెయ్యకుండా ఉండి కే అక్కడతిరుగుతూంటే అల్లాచెయ్య
చ్చునాండి మో, నాకుబాధతో ఒళ్ళుతెలియకే నాకుఒంట్లో
బాగుండలేదు. చాలాసేపటినుంచి ఆయన నన్ను వృధాగా
తిడుతూన్నాడుకూడా. "బోసిరోరు అనాకా రి....." అంటూ,
ఏమేమిటో అంటూ. 'నాకెందుకు ఆయన సంతోషిస్తున్నాడు.
అల్లాంకివాళ్ళ సంతోషానికి కదా మాబ్రతుకు పోనీలెమ్మ
నుకున్నా. జావర్ట్ బాబూ మీకునిజం చెప్పేవాళ్ళేవళ్ళూ
ఇక్కడలేరూ ?

కోపం రావటం నాతప్పేనండీ అల్లాగటప్పుడాపుకోటం కష్టం
కాదా ! నాకుతొందరెక్కువే. ఆరునెల్లా కొట్టడం నాది

తప్పే. వారేరిబాబూ? వారిక్షమార్పణ కోరుకుంటాను. ఈ సారికి వదిలేయండి. జావర్ట్ గారూ! జైలులో 7 సోల కన్న సంపాదించటానికి వీల్లేదని మీరెరుగరేమో! గవర్నమెంటువారి తప్పంటలేదు. కానీ సంపాదనంతే. నేను నూరుఫ్రాంకులు ధనార్థీర్థకి న్యూలి. లేకపోతే నాబిడ్డను వీధిలోకి తరుముతారు. ఈ రీతిగా చెడ్డ బ్రతుకు బ్రతుకుతూ నాబిడ్డను నాదగ్గి రుంచుకోలేను. కాసెట్టి! నామాణిక్యం, నీగ తేమిటమ్మా! గాబూ! ధనార్థీర్థ సంగతిమీరెరుగరు, రేచ్చిక్క మనుష్యులు. డబ్బు, డబ్బు, డబ్బు. డబ్బియ్యకపోతే నాబిడ్డను వెళ్ళిగొడ్తారు. జావర్ట్ గాబూ! కరుణ లేదా, నాకోసంకాదు. నాబిడ్డనుచూడు! ఈ నడిసీతాకాలంలో నాకూతుర్ని వెళ్ళిగొడ్తారు. సంపాదించుకొనే యీడులేదు. చలికిచచ్చిపోతుంది. నిజంగా నేనంత చెడ్డదాన్ని కాదు. దారిద్ర్యం, దుఃఖం భరించలేక త్రాగుడలవాటు చేసుకొన్నాను. నాకిష్టంలేదు. కాని అది లేందే, నే నే పాపంచేయలేను. జావర్ట్ గారూ! కరుణించండి, నన్నుక్షమించండి.'

చితికిపోయి, వెక్కి వెక్కి ఏడుస్తూ, కళ్ళనీళ్ళతో గుడ్డివడి, మధ్యమధ్య 'ఖరేల్' 'ఖరేల్' మనేపొడిదగ్గుతో, నత్తి నత్తిగా రుద్దకంతంలో, మృత్యు ఘోషంతో విలాపిస్తుంది. మధ్యమధ్య ఆగునూ అతనిపాదాలు గట్టిగా పట్టుకొంటూంది. ఆ ఘోర మైనవివత్తు ఆ అభాగ్యురాలి మోముకొక వింతవన్నె తెచ్చింది. ఆ దుస్సహకష్టమధ్యమున, ఫాంట్లెన్, తనుపోగొట్టుకొన్న పూర్వలావణ్యంతో మళ్ళిప్రకాసిస్తుంది. రాతిగుండె

లనైనా ఆమె కరిగించ కలిగేది. కాని, జావద్దుగుండెకొయ్య !
చలనం లేదు ! “సరి ! నువ్వు చెప్పేదంతం అయిందా ఇంకేమై
నాడందా ! ఆరు నెల్లుళిక్ష. బ్రహ్మదేవుడైనా తప్పించలేడు”
అన్నాడు చలించకుండా జావద్దు.

తీర్పువిని ‘దయాభిక్ష’ అని గొణుగుతూ కుప్పగా నేలను
కూలిపోయింది ఫాంప్రైస్. ఇద్దరు సిపాయీలు చెరొకరెక్క
పట్టుకొన్నారు.

కొన్ని నిమిషాలకు పూర్వం ఒకవ్యక్తి ఎవరూ గమనించ
కుండా తలుపుతోరిసికొని లోపలికివచ్చి తలుపువేసి గుమ్మా
న్నానుకొని నీడలో నిలుచున్నాడు. ఫాంప్రైస్మీద సోల్లర్లు
చేతులువేయగానే అతను చీకటిలోనుంచి ముందుకువచ్చి—

‘దయచేసి ఒక్కక్షణమాగండి’ అన్నాడు.

జావద్దు తలెత్తిమాడలేనను చూశాడు. తనలోకలిగిన చీకాకు
ను కప్పిపుచ్చుకొని లేచి నిలబడి, టోపీతీసినలాంచేశాడు.

‘క్షమించండి! మేయరుగారూ’

‘మేయరుగారూ !’ అన్నమాట వెలువడినంతనే ఫాంప్రైస్లో
ఒకవింత చైతన్యం కలిగింది.

ఒక్క ఉరుకుస సిపాయీల వదల్చుకొని, మేయరునగ్గిరకునడిచి
వెళ్లిచూపుతో—

‘నువ్వేనా మేయరువు ?’ అని అడిచి వికృతాట్టహాసంతోనవ్వి
అతని మొగాన్న కాండిగించి ఉమిసింది.

మేడలేన్ మొగం తుడుచుకొని—

‘ఇస్పెక్టరు జావర్ట్! ఈ స్త్రీని వదిలెయ్యి’ అన్నాడు శాంతంగా.
 జావర్ట్ కా నిమిసాన్న పిచ్చెత్తుతోందా అనిపించింది. ఒక్క
 నారిగా అతని మనస్సులో ఉద్విగ్న భావాలు ఒకదానితో
 ఒకటి పెనవేసుకొని అల్లకల్లోలంగా పరుగులెత్తుతున్నాయి.
 అతను ఊహించబానికైనా అలవికాని ఘోరాపచారం—
 ఒకగుడిసేటి మేయరుగారి మొగంమీద ఉమిసింది— అతని
 కనులముందు జరిగింది. ఒకప్రక్క అతనిమనస్సులో వేరే
 కల్లోలం జరుగుతుంది. ఈ మేయరే అతననుకొన్న వ్యక్తి
 అయితే ఈ అపచారం అతిస్వల్పం, సామాన్యమూ. కాని
 ఈ మేజిస్ట్రేటు, ఈమేయరుగారు, శాంతంగా మొగంతుడుచు
 కొని ‘ఈ స్త్రీని వదిలేయ్’ అనటం మిరుమిట్లుగొలిపి అచేత
 నుణ్ణిచేసింది. మూగపోయాడు.

ఆ వాక్యంతో ఫాంటైన్ చలించింది. చుట్టూకలయ
 చూచి తనలో తనకుగా మాట్లాడింది.

‘స్వేచ్ఛా! నన్ను వదిలేస్తారా! అయితే ఆరునెల్లు జైలుకు
 వెళ్ళక్కరలే? ఎవరూ, అల్లాఅంది? నేతప్పు విన్నానా!
 ఆ మేయరు రాక్షసుడు మాత్రంకాదు. మాబాబూ! జావర్ట్
 నువ్వేనాఅంది? ఇదిగో మీతోఅంతా చెబుతున్నా! నన్ను
 విడిచిపెడతారుకామా! అడుగో ఆ మేయరు రాక్షసుడు
 న్నాడే! ఆ దుర్మాంగుడు మేయరే దీనికంతకూ కారణం.
 జావర్ట్ గారూ వినండి. ఎవళ్ళో దుర్మార్గులు ముండలు చెప్పే
 పురాణంవిని నన్ను పనిలోంచి తొలగించాడు. అంతకన్నా
 ఘోరముందా? న్యాయంగా తన జీవితం గడుపుకొంటున్నా

వేదపిల్ల నల్లా పొట్టమీదకొడతాడా ? ఆ తరువాత ఎక్కడా నాకు సరిగ్గాసంపాదనలేదు. కూలిధరలు పడిపోయి రోజుకు ఏడు సోలుమించి వచ్చేవికావు. అందుకని నానాగడ్డి కరిచాను. ఈ దరిదుగ్గిడు మేయరే కారణం. ఇందాకనాతో దెబ్బలాడి నాయన నాయీ చొక్కాచించేశాడు. మావంటివాళ్ళ కొకటి కంశే ఎక్కువ చొక్కాలుండవు జావర్తుగారూ ! నన్నువిడి వేయమన్నారకాదూ ! ఇంకామాయీంటిదగ్గిర కనుక్కోండి. నేను ఋజువుగానే బ్రతుకుతున్నానండీ. నాకంటే వాడయి పోయిన స్త్రీలు నాకంటే బాగానే బ్రతుకుతున్నారు.’

మేడలేన్ ఆమె మాటలన్నీ జాగ్రత్తగా వింటున్నాడు. జేబు లోనుంచి పర్పుతీశాడు. పర్పులో డబ్బులులేవు. చప్పుడు కాకుండా లోపలపెట్టేశాడు.

“ఎంత బాకీ పడ్డానన్నావమ్మా?” ఫాంఘైన్ చర్చుమని అతనిసంక తిరిగింది.

“నేను మీతో మాటాడటంలే”

అని సిపాయిలవంక తిరిగి నేనువాడిమొగాన్నెల్లా ఉమ్మే శానో చూశారుకాదయ్యా ? దొంగముండాకొడుకు మేయరునన్ను హడలగొడదామని ఇక్కడకు వచ్చాడు. నువ్వంటే నాకు భయంలేదురా ! నాకు జావర్తు గారంటేనే భయమూ, భక్తివీ. జావర్తుగారు దయాళువు “అంటూమళ్ళీ” జావర్తువంక తిరిగి అంది.

“ఏమైనా; జనంకూడా న్యాయం చూడాలి. మీపద్ధతి నాకర్థమయిందండీ ! జావర్తుగారూ ! ఒక దాసీమనిషిని ఒక పెద్దమనిషి

మంచుతో కొట్టాడు. చుట్టూజనం నవ్వారు. పదిమందీ సంతోషించటానికేకాదా మాబ్రతుకుమరి. ఆ అమ్మి ఎదురు తిరగడం చూసి అల్లరి మాన్పించాలని, ఇద్దరిని విడిదీసి, ఆ అమ్మినిక్కడకు తీసుకొచ్చారు. దయామూర్తులుకనుక నాబిడ్డను చూచీ, నన్ను చూచీ, నన్ను వదిలేశారు. ఆరు నెల్లుఖైదు వేస్తే నాబిడ్డ గతి ఏమిటా అని ఆలోచించారు. 'ముండా, మళ్ళీ ఇక్కడకు రావద్ద'న్నారు. బాబూ ఇకెప్పుడూ అపచారం చెయ్యను. ఇక్కడనుంచీ నన్ను జనం ఏంచేసినాసరే. కదలను, మెదలను. ఇందాక గుండెల్లో బాధపెట్టి అల్లా అరిచానండీ! నావంట్లో కూడా ఏమీ బాగుండలేదు. అస్తమానంగగ్గొస్తుంది. కడుపులో నిప్పు ముద్దకట్టినట్టుగా మండుతుంది. డాక్టరు జాగ్రత్తగా చూచుకోమని చెప్పారు. ఇంకానావళ్ళు చూడండి. భయం లేదులెండి" అంటూ జావర్టు కఠినహస్తం తన మృదువైన కంఠంమీద అన్నింది.

ఇంతలోలేచి, తనవసనం సర్దుకొని, ఫాంట్లైన్ గుమ్మంవంక నడిచి, సిపాయిలవంక స్నేహంగాచూస్తూ—
అయ్యాలారా! జావర్టుగారు నన్ను పొమ్మన్నారు. పోతున్నానంది.

గుమ్మంలో అడుగుపెట్టి తలుపుముట్టగానే జంతువరకు కొయ్య బొమ్మలాగా జడంగానిల్చున్న జావర్టు ఒక్క అదటుద కదిలిక తెచ్చుకొని భయంకరంగా కేకవేశాడు.

'సార్జంట్' ముండ పారిపోతూంది. కళ్ళులేవా? ఎవరు పోనిమ్మన్నారునిన్ను ?'

“నేను” అన్నాడు మేడలేన్. జావర్టుకంతంవిని, వణకుతో ఫాం
టైన్ పట్టుబట్ట దొంగలా తలుపు వదిలింది. మేడలేన్ గొంతు
విని అటుచూచింది. ఆ నిమిషంనుంచి ఆమెకంతా అగమ్య
గోచరమైపోయింది. జావర్టునుంచి మేడలేన్ కేసి, మేడలేన్
నుంచి జావర్టు కేసి నిర్భాంతపోయి చూస్తూంది.

జావర్టులో స్వస్థతకొంచెం తప్పిందేమా! లేకపోతే తను-పోలీస్
ఇన్ స్పెక్టరు మేయరు నెదిరించడమా! కాక, గతయామంలో
జరిగిన అవకతవకలతో తాను పోలీస్ ఇన్ స్పెక్టరు మాత్రం
గా మిగిలిపోక మహాన్యాయాధికారపుదా మనుకొన్నాడో!
చాలిపోయిన మొగంతో, నీలిపారిన పెదవులతో, తెగింపు
చూపులతో స్వల్పంగాకనుబడకుండా, చలిస్తూ, చూపుక్రిందకు
వాల్చి బింకంగా—

‘మేయరుగారూ ! అల్లావల్ల కాదు అన్నాడు.

‘ఎందుచేత?’

‘ఈ నీచురాలు ఒక పెద్దమనిషినవమాన పరచింది.’

నెమ్మదిగా, అనునయపు పలుకులతో మేడలేన్ అన్నాడు.

‘ఇన్ స్పెక్టరు జావర్టు నామాటాకటివిను. నీవు సద్వర్తనుడవని
నేనెరుగుదును. అందుచేతనీకునచ్చ చెప్పటం కష్టంకాదు.
అసలు జరిగిన సంగతివేరు. బజారునపోతూ, గుంపుగూడి
ఉండటంచూచి, అక్కడకుపోయి నేను నిజం తెలుసుకొన్నాను.
తప్పంతా ఆ పురుషుడిదే. న్యాయప్రకారం: ఆమెకు, బదు
లుగా, అతన్ని అరెస్టు చేయవలసింది.

జావట్ట అడ్డుచెప్పాడు.

“ఈ తుచ్చురాలు మేయరుగార్ని అవమానపరిచింది.”

“ఆ సంగతి నేను చూచుకొంటాను. ఆ అవమానం నాది. నాచిత్తంవచ్చినట్లు చెయ్యచ్చు”

“క్షమించండి. ఆ అవమానం మీదయినా విచారణ జూజిసి యరికోర్టువారు చేయవలసిఉన్నది.

‘ఇక స్పెక్టరు జావట్ట! అంతర్వాణిని మించిన న్యాయాధిపతి. న్యాయస్థానంలేవు. ఆ స్త్రీ చెప్పినదే నేను విన్నాను. నేనేం చేస్తున్నానో నాకు తెలుసు.”

“మేయరుగారూ ! నేనేం, చూస్తున్నానో నాకు తెలియటం లేదు”

‘ఆపక్షంలో, ఆజ్ఞాపాలనంలో తృప్తిచెందు.”

‘నాధర్మం నేను పాటిస్తున్నాను. తద్విధిగా ఆరు నెల్లు ఆమె జైలుకు వెళ్ళితిరాలి.

మేడలేన్ గాంభీర్యంగా మందరస్థాయిలో అన్నాడు.

‘సావధానంగావిను జావట్ట. ఒక్కరోజయినా జైలుకు వెళ్ళదు.

ఈ నిశ్చిత వాక్యాలువిని, జావట్ట, గౌరవం మాత్రం తొలగ నీకుండా, నిశితంగా అతనివంకచూస్తూ అన్నాడు. ‘మీమాట కెదురాడ వలసినచ్చినందుకు నేనువిచారిస్తున్నాను. మేయరు గారూ! నాజీవితంలో, పెద్దలనెదిర్చడమిదే మొదటిసారి.

కాని నేను నావిధినతిక్రమించుట లేదని ప్రార్థనతో విన్న విస్తున్నాను. మీకోరిక ప్రకారం. మీషట్లజరిగిన అపచారం

అవ్వలపెడుదాం. రెండవవిషయమే మాట్లాడుతాను. నాసమ
క్షాన్న ఒకఇంటి యజమాన్ని, కొన్నిలరును, ఈ పిల్ల తిట్టి
కొట్టింది. ఏవిషయం ఎల్లాఉన్నా ఇదిమాత్రం పోలీసుకేసు,
నేను విచారించవలసిఉంది ఆ ప్రకారంగా, ఈ నేరస్తురాలిని
విచారించి నేనారు నెల్లుఖైదుశిక్ష విధిస్తున్నాను'

మేడలేక్ చేతులు కట్టుకొని పరుషంగా అన్నాడు. (అంతవర
కూ ఆ ఊరివాళ్ళెవళ్ళూ అతనినాక్కు అంతకఠినంగా ఉండ
టం ఎరుగరు.)

'నీవు చేప్పేకేసు సెంట్రల్ పోలీసుది. క్రిమినల్ కోడ్ 9, 11,
15, 61, సెక్షనుల ప్రకారం, విచారించవలసినది నేను.
ఈ స్త్రీని విడుదల చేయమని నేను ఉత్తర్వు జారీచేస్తున్నాను'.

తుదిప్రయత్నంగా జావద్ద ' కాని, మేయర్ గారూ... ' అని
మొదలు పెట్టాడు.

మధ్యలో మేడలేక్: "1799సం॥ చట్టపు, 81 సెక్షన్, నిరంకు
శ నిర్బంధత్వాన్ని గురించి చెప్పిన విషయాలని మన్ననచేసుకో
మని కోరుతున్నాను."

"నామాట....."

'మాట్లాడవద్దు'

"కాని....."

“బైటికి పో!”

రష్యన్ సిపాయిలా ఎదుర్కొమ్మున ఆనుకొన్నాడు, ఈగుండు దెబ్బ. జావర్లు తలవాల్చి భూమికివంగి, బైటికిపోయాడు.

ఫాంతులా తలుసానుకొని నిల్చుని, తన్ను దాటిపోతున్న జానర్ట్ కేసి నెట్టిగా విస్మయంతో చూస్తూంది. కొంతసేపటి క్రితంనుంచీ ఆమెలో మహాకల్లోల మారంభమయింది. గెండు

మహాశక్తులు తన్ను గూర్చి యుద్ధంచేయటం చూస్తూంది.

ఇద్దరువ్యక్తులు తనముందు తన్ను గురించి కుస్తీపడుతున్నారు.

తన మానం, ప్రాణం, స్వేచ్ఛ, బిడ్డ, తన ఆత్మ, తన సర్వస్వం వాళ్ళ చేతుల్లో వున్నాయి. భయంతో ఒణికిపోతున్న ఆమెకు

ఈ వ్యక్తులు, దేవాసురులులా కనుపించాడు. ఒకడు తనదైన

తమట్లు పలికాడు. ఒకడు అసురునిలా తనపై కక్షకల్పాడు.

దై సతము రాక్షసుని జయించాడు. కాని వక్కవిషయం ఆమె

గుండెల్లోనాటి ఆమె నాపాదమస్తకం కంపింప చేసింది. ఏ

దేవుడు తన్ను రక్షించాడో, ఆ దేవుణ్ణి తన ఆజన్మాంతం

కక్ష సాధిద్దామని పూర్తిగా అసహ్యించుకున్నది. పైగా

అతన్ని నీచాతినీచంగా అనమానపరచిన క్షణాన్నే అత

డామెను రక్షించాడు. నిద్రా! కలగంటూందా! ఈ ఆత్మే

పూర్తిగా మారిపోవాలా! ఆ కంపంలో మేడలేక అంటే

అసహ్యం, ద్వేషం అంతా ఒక్కసారిగా మంచులా కరిగి

పోయింది. అతనియెడ ఆమెలో అంకురించిన భావం వర్షనా

తీతం.

జావర్లు వెళ్ళిపోగానే మేడలేన్ ఆమెవంక తిరిగి కన్నీరావు

కొంటూన్న కంఠంతో నెమ్మదిగా అన్నాడు—

“నీ కథ విన్నానమ్మా. నీవు చెప్పిన విషయాలు నాకేం తెలియవు. కాని నేను నిన్ను సమ్మతున్నాను. నీవు ఘోష్ట్రదీపదలినట్లే నాకు తెలియదు. నాతో యెందుకు చెప్పలేదుతల్లీ! నీ అప్పులుతీర్చి, నీబిడ్డకు కబురుచేస్తాను. నీ యిష్టంవచ్చినచోట ఇక్కడైనాసరే, పారిస్ లో ఐనాసరే, నీ బిడ్డతో హాయిగా జీవించు. కావలసినడబ్బు నేనిస్తాను. మళ్ళీ మర్యాదతో గౌరవంతో జీవించు. ఒక్కసంగతి తెలుసుకోమ్మా! నువ్వు చెప్పినట్లే అయివుంటే— నా కవనమ్మకం ఏమాత్రంలేదు— పాపం అనేది, ఈనాటిదాకా నిన్నంటలేదు. దైవసముఖాన నీ నత్యానికీ, నీ శుచిత్యానికీ ఏమాత్రం కొరతరాలేదు. పిచ్చితల్లీ!” అని శిరం చేతితో నిమిరాడు.

తనతో కాసెట్టియా! ఈ తుచ్చ జీవనాని కంతమా! ఈ కరుణ, ఈ సౌఖ్యం, ఘోష్ట్ర భరించలేకపోయింది. సంధి చేప్టలాగ అతని చేతులుపుచ్చుకొని కన్నుల కద్దులుంటూ ‘ఓ! ఓ! ఓ!’ అని వెక్కివెక్కి రోదిస్తూ కుప్పగాకూలి మూర్ఛపోయింది.

కావ ప్రకరణము

ఫాంత్సైన్ ను తన ఆస్పత్రిలో చేర్చింది, మేడలేన్ కాసెట్టి కోసం కలుసుచేశాడు. థెనార్డ్స్ ఉత్తరం చూచుకొని “డబ్బు గల వాడెవరో ఫాంత్సైన్ ను చేరదీశాడు. కాబట్టి ఇంకా డబ్బులాగవచ్చు” ననుకొని పంపక సాకులు చెప్పి డబ్బు అడిగారు. ఫాంత్సైన్ సంతకంతో ఒక ఫర్మానా తీసికొని మేడలేన్ తన బయలుదేరి వెళ్ళి, కాసెట్టిని తీసుకువద్దామని సంకల్పించు కొన్నాడు. పిల్లను తీసుకొస్తేనేగాని ఫాంత్సైన్ దేహస్థితి బాగుపడేటట్టులేదు.

ఒకనాడు ప్రొద్దున మేడలేన్ తన గదిలో కూర్చుని వాగ్సు కొంటూండగా నొకరు వచ్చి జావర్టు గారు వచ్చారని చెప్పాడు. మేడలేనుకు కొద్దిచిరాకు తోచింది. పోలీసు స్టేషనులో విషయం జరిగినప్పటినుంచీ జావర్టు మునుపటికన్నా మేడలేనును తప్పించుకుని తిరుగుతున్నాడు. అందుచేత అతడు వాత మళ్ళీ జావర్టు మేడలేనును కలుసుకోలేదు.

‘లోపలికి రమ్మను’

జానర్టు ప్రవేశించాడు.

మేడలేన్ శలెత్తుకుండా వ్రాసుకుంటూనే ఉన్నాడు. అతని మనస్సుంతా ఫాంట్లైన్ సమస్యమీద ఉంది.

జానర్టు అతిశయంతో వంగి సలాంచేశాడు. మేడలేను వీపు గుమ్మంకేసిఉంది. వెనక్కి తిరగకుండా అతను వ్రాసికొంటున్నాడు. జానర్టు గదిలో కొన్ని ఆడుగులు ముందుకు వేసి నిశ్చలంగా నిలుచున్నాడు.

జానర్టు నెరిగున్న సాముద్రీకుడు (Physiognomist) ఎవరన్నా ఆక్షణాన్న అతన్ని చూసి ఉన్నట్టయితే “ ఏమి జరిగిందా ఇతనికి?” అని విభ్రాతుడవక మానడు.

జానర్టు సత్యసంధత, ధర్మభీతి, న్యాయచరణ నిశితత్వము, మనోనిష్కల్మషత్వము, అతని అంతరాత్మ తీవ్రత, ఎరిగివున్న అతని హృదయం మహాక్షుభితమై, అతనా తుపానులోనుంచి అప్పుడే బయటపడ్డట్టు గ్రహించవచ్చు. అంతవింతగా, అంతకొత్తగా అతనిముఖమేనాడూలేదు. గదిలో ప్రవేశించి, మేయరు గారికి నమస్కరించి. అతడు చూచిన చూపులో, అనుమానము, ద్వేషము, కఠి, ఏమీలేవు. జన్మలో, ఓరిమితప్ప వేరొండు మార్దవమెరుగని మానిసిలోని కర్కశత్వాన్ని మించి ఆ చూపులో ఏమీలేదు.

సంపూర్ణవినయంతో, సర్వసంగ పరిత్యాగంతో, యుద్ధపైని కుడిలాగ, మేయరుగారి చిత్తంవచ్చి మాట్లాడేదాకా మాట్లాడకుండా, శాంతంగా నిశ్చలంగా, టోప్ చేతిలో పట్టుకొని,

సగం— అధికారిముందరి సైనికునిలా, సగం—జజ్జీముందరినేరస్తు
డిలాగా— నిలబడ్డాడు. అతనిలో, పురాతన భావాలు, పురా
తన విశ్వయాలు అన్నీ నశించిపోయి, సర్వశూన్యమైన విషా
దం జేబు చీకట్లలా ఆవరించి, అవిచ్ఛిన్నమై అతనిముఖాన్ని
శిలాప్రతిమనుచేసింది. అతనిలో కించత్వము (humiliation.)
నిశ్చలత్వము, ధృతిపూరితమైన ఖిన్నత రూపర్పుకొన్నాయి.
తుట్టతుదకుమేయరు కలం ప్రక్కను పెట్టి సగంతిరిగి “ఏంజావర్ట్
ఏమిటిసంగతి?” అని అడిగాడు.

‘ప్రభూ! ఒక మహాపరాధం చేయబడ్డది’

“ఏమిటది”

“ప్రభుత్వపు చిన్ననాకరొకడు, ఒక మేజస్ట్రేటు గారియెడ తన
విధినిర్వర్తించటంలో, ఒక ముఖ్యవిషయంలో మహాపరాధం
చేశాడు. నాధర్మంప్రకారం ఈవిషయం తమకు తెలియపర్చ
టానికి వచ్చాను.”

“ఎవరా నాకరు?”

“నేను”

‘మేజస్ట్రేటువరు’ !

“మేయరుగారూ! మీరే”

మేడలేన్ నిబాలుగా కూర్చున్నాడు. జానర్ట్ తలవంచుకొని, అదే
ధోరణిలో తీవ్రంగా చెప్పుతున్నాడు.

మేయరుగారూ, నన్ను ఉద్యోగంలోనుంచి డిస్మిస్ చేయ
మని కోరటానికి వచ్చాను. మేయర్ విభ్రమంతో నోరుతెరి

చాడు. సాగకుండా జానవ్వు.

‘నారాజీనామా పంపరాదా అంటారేమో ? అదిచాలదు. అదిమర్యాదైన పద్ధతేగాని నేనామర్యాదకు తగను. శప్పు చేశాను. శిక్షాద్భుడను. అందుచే డిస్మిస్ చేయవలసిందే” అనికొంత ఆగి—

‘మేయరుగారూ ! ఆనాడు అన్యాయంగా నాయెడ తీవ్రత్వ ముచూపారు. నేడున్యాయంగా తీవ్రచర్య తీసుకోండి”

“ఏమిటీ ఆర్థంలేని వాగుడంతా, నీవుచేసిన నేర మేమిటి?”

జావర్ట్ ఒకదీర్ఘ నిశ్వాసం విడిచాడు.

“ఆరువారాలక్రితం నేను మీమీద నేరంమోస్తూ పై ఆధికారులకు రిపోర్టువ్రాశాను.”

మేడలేన్ పకాలున నవ్వాడు.

‘పోలీసువారి కనులలో అశవసర చోక్యంకలిపించుకొన్నారగా?’

‘పోతముద్దాయి, గాలీస్లేవ్ (Galley Slave—పడకానిన)” అని.

మేడలేన్ ముఖాన్ని నెత్తురుచుక్కలేదు. కనులు చెక్కితని జావర్ట్ ఆవిషయం గమనించలేదు.

“మీరు గాలీస్లేవ్ అనుకొన్నాను. కొన్నాళ్ల బట్టి అనుకొంటూవచ్చాను. కొంతపోలిక, ఫానరోల్స్లో మీరు చేసిన వాకబు, మీనడుంబలం, ఫాపివిలెంటు ఇతిహాసం, మీతువాకిగురి, మీ నడక, వీటి అన్నిటిని బట్టి. అసంభవమే! కాని మీరు జీన్ వాల్జ్లియనన్న పడకానిన అనుకొన్నాను”

‘ఏం పేరు?’

‘జీన్ వాల్జియన్. అతను కాన్స్టిట్యు. ఇరవై ఏళ్ళకితం టూలన్, ‘అసిస్టెంట్ జైలర్ గా నేనున్నప్పుడు వాడక్కడ ఫైదీ. గాలీస్, వదిలాక్, ఒక బిషప్పను దోచి, ఒక శావాయార్ కు^{లు} వాడి డబ్బులాగి పారిపోయాడుట. ఎనిమిదేళ్ళబట్టి దొంగక లేదు. పైన చెప్పినరీతిగా నేను తమరనుకొని రివోల్వ చేసాను. కోర్థానికి దాసుడనై తమ్మునిందించాను.”

మేడలేన్ కొద్దిగా కూడుకొని మామూలుగా అన్నట్లుగా ‘పైవాళ్ళేమన్నారు?’ అన్నాడు.

“నాకు మతి భ్రమించిందన్నారు.”

“ఊ!”

“నా దేతప్పు; వాళ్ళ దేసరి”

“నువ్వుప్పుకొన్నందుకు సంశోషం”

“ఒప్పుకోకతప్పుదు. అసలు జీన్ వాల్జియన్ దొరికాడు.”

మేడలేన్ చేతిలో పుస్తకం నేలమీద పడింది. జావద్దవంక పరీక్షగా చూస్తూ, వర్ణింప రానిస్వరంతో—

‘ఓహో!’ అన్నాడు.”

జావద్ద తలెత్తకుండా చెపుతున్నాడు.

“ఛాంపే మాత్యూఆనేవాడు, ఒక నాడు ఒక దొడ్లో యాపుల్ కొమ్మ విరిచి పళ్ళుదొంగిలించాడు. ఆ కొమ్మ అతని చేతిలో ఉండగానే పట్టుకొన్నారు. ఇంతవరకు చిన్న పోలీసు కేసు మాత్రమే. అంతే! కాని విధిఅట్లా తోసుకువస్తుంది. జైలు మరమ్మతులో ఉండబట్టి, ఛాంపే మాత్యూని ఎర్రాస్ (Arras) జైలులో

వేశారు. పాతముద్దాయి, బ్రెవెట్ అతన్ని చూడగానే
 'అరే! జీన్ వాల్జియన్ ఇల్లాచూడ'మన్నాడు. అతను అమాయ
 కత్వం సటిస్తూ నాపేరు ఛాంప్ మామూ. జీన్ వాల్జియ
 నెవలో నాకు తెలియ'దన్నాడు. ఆరాలు తీయగా
 పేరుమాడ్చినట్లు తోచింది. నాకోసం కబురుపంపారు."

“ ఊ! ”

‘ మేయగుగారూ! నిజము, నిజమే. నేను న్యూనతపడ్డాను,
 గాని ఆవ్యక్తి జీన్ వాల్జియనే. నేనుకూడా గుర్తుపట్టాను.’
 మేడలేట్ హీనస్వరంతో —

‘ బాగా నిశ్చయమేనా?’ అన్నాడు.

నమ్మక తప్పక వచ్చినవాడిలాగా ఒకవిషాదపు నవ్వునవ్వి,
 జావర్ట్ “ అ! నిశ్చయమే ” అన్నాడు.

జావర్టు అల్లా పరాకుగా నిలుచుని కలంధాలో వేళ్ళు
 త్రిప్పుతూ కొంతసేపాగి

“ అసలైన జీన్ వాల్జియన్ వేరేడిండగా, నేనిన్నాళ్లుగా ఇత
 రత్రా ఎల్లానమ్మానో తెలియకుండాఉంది. మేయగుగారూ!
 మీకుమాభిక్ష వేడుకొంటున్నాను.”

ఆరువారాలక్రితం, తన్ను తన ఆఫీసులోనుంచి, హీనాతిహీనం
 గా వెడలనడిపించిన వ్యక్తిని, క్షమార్పణ కోరుకొంటూంటే,
 ఈ రోషమూర్తి జావర్టు అప్రయత్నంగా, తనకు తెలియ
 కుండా, గాంభీర్యంతో, గౌరవప్రదమైన నిరాడంబరత్వంతో,
 స్ఫురించాడు.

విషయం తప్పించి మేడలే! “అమనిషే మంగాడు ? ” అని అడిగాడు.

“అదంతా ఒకగొడవ. ఎన్ని చెప్పినా, ఎన్ని అడిగినా, ఎల్లా అడిగినా, అతనునా పేరు ఛాంపేమాత్యూ. జీవోవాల్జియో కాదంటాడు. ఇదేమీ అర్థంకానట్టు సటిర్తాడు. కాని జీవోవాల్జియో చాలా తెల్లినవాడు. అందుచే ఎల్లా అన్నా సటిం చ గలడు. ఎర్రాస్ ఏసేజెస్ (Arras, Assizes)లో విచారణ. నన్నూ నామ్మానికి పిలిచారు.”

మేడలే! మళ్ళీ బల్లనంకతిరిగి ఒకపుస్తకం పేజీలు తిరగేస్తూ న్నాడు.

“జానర్టు! చాలు. ఆవిషయాలు నాకెందుకు, కాలహరణం. సరే నువ్వుపోయి, బుసాపైడమ్మ సందుమలుపులో కూరలమ్మిలో బండిసామిపెట్టే మీద సమన్సుపెట్టమని చెప్పు. వాడుకల్లుపొగరు బోతు. ఆ అమ్మి, పిల్లలూడా బండికిందపడి చచ్చేందుకు సిద్ధమయ్యారు. అక్కడ్నించి ఛార్జిలై దగ్గరకు వెళ్ళి—కానిచాలా పనులు చెయ్యతూన్నట్టున్నాను. నీవు ఎర్రాస్ (Arras) ఎప్పుడెళ్ళాలన్నావు ? ”

“రేపురాత్రికి విచారణ ఒకరోజంతా పట్టవచ్చు. నానాక్ష్యం ముగియగానే రేపు రాత్రే నేను వచ్చేస్తాను.

“సరే వెళ్ళిరా” అని చెయ్యి ఊపాడు.

జానర్టు కదలేదు.

“మేయరుగారూ ! ఒకమఃవి”

“ఇంకా ఏమిటి ? ”

“నేను వచ్చినవని మరచిపోయాను. నన్ను డిస్మిస్ చేయాలి”
మేడలేన్ నుల్చున్నాడు—

“జావర్టు ! నువ్వు సత్యపురుషుడివి. నువ్వంటే నాకు గౌరవం
హెచ్చు. గోరంతలు కొండంత చేస్తున్నావు. కాకుండా ఇది
నా విషయం. జావర్టు, నువ్వు పైకిరావలసినవాడవుగాని, క్రిం
దికి పోతగవు. నీ ఉద్యోగంలో నువ్వుండ వలసిందిగా నా
కోరిక.” జావర్ట్ వెలుగుతూన్న కండ్లతో మేడలేన్ వంక
చూశాడు. కొంత అజ్ఞానమయమైనా, ఏకైక లక్షితమూ, శుచి
పూర్ణమూ, అయిన అతని అంతరాత్మ అతని కన్నులలో
వెలిగిపోతూంది.

“మేయరుగానూ ! నే నొప్పకొను అల్లావీలులేదు.”

“ఇది నాస్వవిషయమని మళ్ళీ చెబుతున్నాను. ”

కాని జావర్టు పైమాటలు వినిపించుకోకుండా, తనమనస్సుకే
సమాధానం గట్టిగా చెప్పకొంటూన్న వానిలా చెప్ప
సాగాడు.

“నేను గోరంతలు, కొండంతలు చేయటం లేదు. నా హేతు.
కృమియు అది. నేను అన్యాయంగా మిమ్మల్ని అనుమానిం
చాను. అది పెద్దదోషంకాదు. నాకన్న పైవార్ని అనుమా
నించటం కొంత తప్పునా, అనుమానించటం, నా ఉద్యోగ
ధర్మం, విధి. కాని, ఋజువులు లేకుండా, కోపంతో. కక్షసాధిం
చటానికి, మేయరుగారు, మేజిస్ట్రేటుగారు, గౌరవనీయులు

అయిన మిమ్మునుమానించి మీపై నేరం ఆరోపించాను. ఇది చాలా అపరాధం. ప్రభుత్వపు నొకరైన నేను, మీరూపితమైన, ఆ ప్రభుత్వాన్ని నిందించాను. ఈ కృత్యమే నాకిందివాళ్ళెవళ్ళేనా చేసిఉంటే, నేనువాళ్ళని నొకరికి పనికిరారని తక్షణమే డిస్ ఛార్జిచేసి ఉండును.

ఆగండి మేయరుగారూ ! ఒకమాట.

నాజీవితంలో నే నింతవరకూ ఇతరులయెడ చాలా తీస్రంగా ప్రవర్తించాను. నాయెడ ఆ తీవ్రత నేను కనబరచలేకపోతే ఇన్నాళ్ళుగా నేనొసర్చినన్యాయమంతా అన్యాయమైపోతుంది. నా ఋజువర్తనమంతా అధర్మవర్తనమయి పోతుంది. ఇతరులయెడ తీవ్రత; నాయెడ అలసతయునా ! ఏం ! జావర్టున్యాయం. ఇతరులని శిక్షించటానికే గాని తన విషయంలో కాదేమో !

మేయరుగారూ ! నాకు దయచూపవద్దు. మీ దయ మూలాన్నే నారక్తం ఒకసారి ఉమకెత్తింది. ఏదయ, దుష్టులను శిష్టులనుండి రక్షిస్తుందో, అదయ చెడ్డది. సంఘానికి విషక్రిమి, ప్రభూ ! మంచిగా ఉండటం తేలికే, న్యాయంగా ఉండటం కష్టం. నేననుకొన్న వ్యక్తే మీరయి ఉన్నట్లయితే నేను మిమ్ము కరుణించే వాడినికాను. మేయరుగారూ ఇతరులయెడ ఎల్లాప్రవర్తించానో, నాఎడ అల్లాగే చరించటం నావిధి అయి ఉంది.

దురాచారులని పట్టుకొనేటప్పుడను కొనేవాణ్ణి. “ జావర్టు జాగ్రత్త ! ఏనాడైనా ధర్మపథం తప్పుతావేమో ” అని. నేను

అధర్మవర్తినయ్యాను. శిక్షపొందక తప్పదు. నాచేతుల్లో బలం ఉంది. బ్రతుకు తెగువు చూచుకో లేక పోలేను. మేయరు గారూ, ఇన్స్పెక్టరు జావర్జుని ఉద్యోగంలోంచి తొలగించ మని వేడుతున్నాను.

వినయంతో, సగర్వంగా, నిరాశతో, సంపూర్ణ నిశ్చయంతో పలికిన, ఈ పలుకులు, ఈ విపరీత ధర్మాచరణన కొకవింత మహాశ్మ్యం అనుభుతించాయి. “సరే, తరువాత చూద్దాం” అని మేడలేన్ అతనితో కరచాలనమునకు ముందుకు చేయి చాపాడు.

జావర్జు ఛటాలున ఒక అంగ వెనక్కు తగ్గి, కఠినంగా “క్షమించండి, మేయరుగారిచేయి గూఢచారి స్పర్శించరాదు” అని పండ్లు కరిచి

“అంతే ! ఏనాడు నేను నా అధికారం దుర్వినియోగం చేశానో, ఆనాటినుంచీ నేను గూఢచారిని మాత్రమే”

అని తలనంచి నెనుకకు తిరిగి తలుపు దాకాపోయి, నేల చూస్తూ—

“మేయరుగారూ, ఇంకో ఇన్స్పెక్టరువచ్చేదాకా నే మ్యూటీ లోనే ఉంటాను” అని వెళ్ళిపోయాడు.

అతని పడధ్వనులు వింటూ మేడలేన్ దీర్ఘాలోచనలో మునిగి పోయాడు.

౧౦ వ ప్రకరణము

కచ్చేరీ పనులుముగించుకొని మేడలేన్ సరాసరి ఫాంపైన్ దగ్గరకు వెళ్ళాడు. ఫాంపైన్ అతనిరాకకోసం రోజంతా కాసుకు నుండేది. అతనుదగ్గరున్న కాసేపు చాలాఆనందం అనుభవించేది. ఆమెకుసేవ చేస్తూన్న సిస్టరుకుకూడా ఫాంపైన్ అంటే జాలీ, ప్రేమా కలిగాయి. ఆవేళ ఫాంపైనుకు కొంత జ్వరం ఎక్కువైంది. మేడలేన్ రాగానే ఫాంపైన్ 'కాసెట్టివదీ?' అని అడిగింది. చిరునవ్వుతో అతను "వస్తూందమ్మా" అని సమాధాన పరిచాడు. రోజూకన్న అతను కాసేపు ఎక్కువగా ఆమె దగ్గిరకూర్చున్నాడు. నైద్యుడు ఆమె విషయం పెదవివిరిచి కృంగిపోతోందన్నప్పుడు ఆమె పరోక్షాన అతనిముఖము విచగ్నమైంది.

సరాసరి ఇంటికిపోకుండా అతను బళ్ళెసామి స్కాఫ్లూర్ దగ్గిరకుపోయి బాగాపోయే ఒకగుర్రపుబండికి అదే అడ్వాన్సు

ఇచ్చి బండి, గుర్రంఖరీదు అతనినగ్గిరహామిప్పెట్టి తెల్లనారే
నరికి బండి తనవాకిట వుండేటట్టుగా నియమించి ఇంటికి
వచ్చాడు. సరాసరి ఇంటికివచ్చి మేడమీద తనపడకగదిలోకి
పోయి గదితలుపులోన గడియవైచాడు. కిందగదిలో మరా
బుకు అర్థరాత్రిదాటాకకూడా పైగదిలో యెవరో ఇటు అటు
నడుస్తూన్న శబ్దం వినబడుతూనూనేఉంది.

2

మళ్ళీ ఒకసారి జీన్ వాల్జియన్ ఆత్మకేసి తొంగిచూడల్సిన
అవుసరం వచ్చింది. ఉద్యోగం లేకుండా చూడడం కష్టం యెం
దుకంటే అల్లాంటి మనః. ప్రవృత్తికి మించిన భీభత్స
దృశ్యం వుండదు.

మనోనేత్రం, మానవునిలోకన్నా అఖండ తేజాన్ని, గాఢాం
ధకారాన్ని ఇంకెక్కడాకాంచలేదు. అంతకుమించి నిగూఢము,
మహాత్మరము, అనంతమైనవిషయాన్ని మరి దేన్నీ పరిశీలించ
లేదు. సముద్రంకన్నా గంభీరమైన దృశ్యమున్నది; ఆకాశం.
ఆకాశంకన్నా గంభీరమైన దృశ్యముంది; మానవాత్మ. ఆత్మ
గీతం పాడదలచుకొంటే, ఏ ఒక్కమానవునిద్వేనాసరే— అతడు
నీచాతినీచుడైనాసరే— సర్వపురాణసార సంగ్రహమూ. ఒక
మహాగీతిగా నిలచి పోతుంది.

చినజెర్వే పారిపోయిన నాటినుంచి జీన్ వాల్జియన్ మారి
పోయాడు. విషప్పు తన్ను ఏవ్యక్తిగా చేయదలచుకొన్నాడో
ఆవ్యక్తిగా అయిపోయి వ్రవర్తించాడు. అది కేవలం ఒకమా
ర్చే కాదు. ఒకపునర్జన్మ. విషప్పిచ్చిన వెండి పళ్ళెం అమ్మసి

సెమ్మాలు రెండూ. స్మారకచిహ్నాలుగా మిగుల్చుకొని మ—
 వురం చేరాడు. తన్మవక్తిత్వము పూర్తిగా మాయం చేసుకొని
 కొత్తమనిషిగా అయి క్కడ తన పూర్వార్థ జీవితానికంతకూ
 ప్రియశ్చిత్త పూర్వకమైన నూతన జీవితాన్ని శాంతంగా
 గడుపుకొంటూ వచ్చాడు. తనమునుఁజీ పేగుదాచేసికొని తన
 జీవితాన్ని విత్రం చేసుకొంటూ మానవమధ్యనాంచి దైన
 సాన్నిధ్యం చేరాలనే భావాలతో అతనిమనసు నిండిపోయింది.
 సామాన్యంగా ఈ రెండు భావాలు సమన్వయంగా వడుస్తూ
 అతని జీవితాన్ని శాంతంగా గడిపేవి. కాని ఒక్కొక్కప్పుడు
 ఈ రెండూ సంఘర్షణలోకి వచ్చేటప్పటికి రెండవ భావానికి
 మొదటిది బలైపోయేది. అలాంటప్పుడు తన పేరు బయల్పడు
 తుందన్న భయం అతన్నడేది కాదు. అలాంటప్పుడల్లా తన
 స్వార్థాన్ని పర సేవముందు తొక్కేసు నొనేవాడు.

అయినా ఇంతకుముందెప్పుడూ ఈ రెండు భావాలకు ఇంత
 విపరీత సంఘర్షణరాలేదు. జానర్డ్ మాట మొదలెట్టగానే
 ఏదో ఒక మేఘం ముంచుకొస్తున్నట్టుగా అతని కనిపించింది.
 తను ఇంతగా దాచేసిన ఆ పేరు జానర్డ్ నోట పలికేటప్పటికి
 తనవిధి వైపరీత్యానికి పిడుగుదెబ్బ తిన్నట్టుగా అచేతనమై
 పోయాడు. ముంచుకొనివస్తున్న శుచానుకు తలబిగ్గేమహా
 నృక్షంలాగా వంగిపోయాడు. ఆ మబ్బులోనుంచి ఉరుములు
 మెరుములు తన నెత్తిమీదకు కూడకొంటున్నట్టుగా అనిపిం
 చింది. జానర్డ్ మాటలు వింటూన్నప్పుడు వెంటనే పరుగెత్తి
 పోయి సభామధ్యంలో జీన్ వాల్జియన్ నని ఒప్పేసుకొని ఛాంప్
 మాథ్యూని జైలునుండి పిడిపించి ఆస్థానమాకరమించుకొందా

మని ఉద్రేకం కలిగింది. కాని ఆ ఉద్రేకాన్ని అల్లాగే అణిచేసుకోగలిగాడు. నిజంగా అతను వెంటనే అల్లాచేస్తే మహత్తరంగా ఉండేదేమో ! విషప్పు మాటలనాటినుండీ తన సద్గర్భం నుంచి వకనిముసమైనా అతను తొలగిపోలేదని చెప్పుకోగలిగితే చాలా ఉత్తమంగా ఉండేదే ! కాని జరిగిన విషయాలు జరిగినట్టుగా చెప్పవలసిఉంది. ఆ భావాలన్నిటినీ అతను తొక్కిసుకొన్నాడు. అతని మనస్సులో వక షడ్గతు పాను రేగిపోతోంది. బైటికి మాత్రం అతిప్రశాంతంగా అతను నడుస్తున్నాడు. రోజంతా అతని మనస్సులో తుపాను రేగుతోనేవు ఉంది. కాని సిత్యకృత్యాలు అతినెమ్మదిగా చేస్తున్నాడు. ఈ విషయంలో ఎల్లాప్రవర్తించాలో అతనికి అగమ్యగోచరంగా ఉంది. అట్టాస్కు పోయి న్యాయస్థానంలో ఈ విచారణ చూడటంలో ఏమీ హానిలేదన్నట్టుగా అనుకొని బండిమాట్లాడాడు.

పూరా ఆకలితో శుభ్రంగా భుజించికూర్చుని ఆలోచించాడు. ఈ సంఘటన మహావిపరీతంగా అతని మనస్సుకు గోచరించింది. యేదో తెలియని ఆవేదనతో భయంతో తలుపులోపల గడియ వైచాడు. ఎవరో లోపలికి వస్తారన్న భయమేసినట్టుగా. దీపం చిరాకెత్తించింది. దీపమార్చేశాడు. అ చీకట్లో చేతుల్లో తల పట్టుకొని ఆలోచిస్తున్నాడు.

నే నెక్కడున్నాను ? ఇదికలగాదా ? నే విన్నదేమిటి ? నిజంగా భావర్థు నాతో ఈ మాటలన్నాడా ? ఈ ఛాంప్ మాధ్యమెవరు ? నాలాగున్నాడట. ఇది సంభవమా ? నిన్న ఈ పా

టికి ఏచీకూ చింతలేక శాంతంగా ఉన్నానే. దీనిఫలితమేమిటి నేనేం చెయ్యాలి ? ”

ఇల్లా ఒక భావంవెంట ఒక భావం, అందకుండా, నిలవకుండా, బుర్రలో పరుగెత్తుతున్నాయి. దేనికీస్థాయి చిక్కటంలేదు. తల వేడెత్తిపోయి కాలిపోతున్నట్లుగా ఉంది. కిటికీదగ్గరకు పోయి కిటికీ తెరిచాడు. బైటనక్షత్రాలులేవు. మళ్ళీవచ్చి బల్ల దగ్గర కూర్చున్నాడు. ఒక గంట అల్లాగడిచిపోయింది. అతని భావాలలో అనవగాహనంగా కొంతస్థాయి చిక్కుతూన్నట్లుగా అనిపించింది. తను యెంత విపరీత విషమ పరిస్థితుల్లో ఉన్నా, కర్తృత్వము తన చేతుల్లోనే ఉన్నట్టతని కనిపించింది. జైలులో తన పూర్వవ్యక్తిత్వ స్థానానికేర్పడిన కాళీలోకి, విధి ఇంకో తనలాంటి వాడిని తోనేస్తోంది. ఆ కాళీ మాత్రం పూర్తి అవాలి. ఈ పరిస్థితుల్లో తను చేయవలసిన దేమిలేదు ఊరికే ఉంటే చాలు. మళ్ళీదీవం వెలిగించాడు.

“నేను దేనికి భయపడ్డాను. నా చాతచరిత్రం జైలువడే దోవ దానంతటదే మూసుకుపోయింది. నన్నుపసిగట్టిన జావర్తు కింకో జీన్ వాల్వియన్ దొరికాడు. పసితప్పాడు. నాజోక్యం లేకుండానే ఈ పనులన్నీ సాగిపోయాయి. యెవరో దుఃఖం అనుభవించాల్సిస్తే దానికి నా ఇదేముంది? దైవం చేస్తూన్న పనులు ప్రతిఘటించడానికి నే నెవరిని ఉహు ! ఇంకీ విషయం నే నాలోచించను. ” అనుకొంటూ లేచి వచారు చేయటం మొదలు పెట్టాడు. కాని సంతోషం చిక్కలేదు. సముద్రతరం గాలను ఒడ్డుకు రాకుండా ఆపటం ఎంతతేలికో, మనస్సును

ఒక భావంచుట్టూ పరిభ్రమించకుండా చేయటం అంతే తేలిక.
భగవంతు డాక్టర్ను సముద్రంలాగే రేగించేస్తాడు. మళ్ళీ గ
తుపాను రేగింది.

పేరు దాచెయ్యటమా! పోలీసులను మోసపుచ్చటమా!
ఈ కాస్త కేనా ఇంత పవిత్ర జీవనం గడిపింది! తన స్వక్తి
త్వాన్ని కాకుండా ఆత్మను రక్షించుకొనాలనే ఉన్న తాశయం
తో కాదా ఇన్నాళ్ళు గడిపింది! బిషప్పు చెప్పింది అదే
కాదా! పాత జీవితం తలుపులు మూసెయ్యటమా! దైవమా
మళ్ళీ మునుపటికంటే నీచమైన బంధువులు దొంగతనమా!
ఇంకోవ్యక్తి జీవితాన్ని, స్వేచ్ఛను, ఆనందాన్ని, దొంగిలిం
చేయటమేనా! ఆ జీవని ఈ భూలోక నరకంనుంచి తప్పిం
చాలి. కాని తను ఏనరకంనుంచి తప్పించుకొచ్చాడో మళ్ళీ
ఆనరకంలో పడాలి. ఈ జీవితమంతా వృధావిపోతుంది.
ఈ కీర్తి మాసిపోతుంది. అతని కక్కడ బిషప్పు నిల్చున్న
ట్లుగా అనిపించింది. ఆ బిషప్పు దృష్టిలో, ఆ మెడలీను
కంటే ఈ జీవవాల్జ్వియనే ఉత్తముడుగా కనపడుతున్నాడు.
ఈ పనిచెయ్యక తప్పదు. అబ్బా! తన విధియింత విపరీతమా!
మానవదృష్టిలో నీచుడుకాందే, దైవదృష్టిలో ఉత్తముడు
కాలేడా?

‘సరే, వెళ్ళి నాధర్మనిర్వర్తించి అతన్ని వదిలిస్తాను’ అనుకు
న్నాడు.

అల్లా ఒకనిశ్చయాని కొచ్చాననుకొనికొంతసేపు గడిపాడు. ఇం

తలో చటుక్కున ఛాంపైన్ జాకం వచ్చింది. మల్టీబకటీషన్ సంగ్రామం.

ఇంత సేపూ తన్ను గురించే ఆలోచించు కొన్నాడు తప్పకతరచిం తనలేదు. ఇదంతా వివిధరూపాల్లో “స్వార్థం” మాత్రమే. తను ఇక్కడినుంచిపోతే ఈ ఘరం సంగతేమిటి, ఈ ఛాన్స్ కోసం వర్తకం, జనం, బీదా, బిక్కి, బిడ్డలు అంతా ఏమయి పోతారు? ఆ స్త్రీ యేమయిపోతుంది. తనుపోతే ఈ ఊరికి అత్తపొయి నట్టేగాదా? ఈ ఛాంపైమాఘ్యకోసం వీళ్ళందరినీ బలియ్యుటమేనా. ఛాంపైమాఘ్య కేవలం వక నీచుడే; తన్ను తను బైలుపెట్టుకోవడం కేవలం స్వార్థచింతనా, పిచ్చిశలపూ మాత్రమే కాదా? *This book belongs to*

Mr. Venkateswaraiah

ఇంతవరకూ విధి తన జోక్యం లేకుండా నమ్రుకొంటూ వచ్చింది.

+ ఇప్పుడు తను ఇందాక అనుకున్నట్లుగా చేయటం కేవలం తప్పు. తన వక్కడి ఆత్మకోసం, పొరుగువాళ్ళనందరినీ వరకంలోకి తోనేయ్యటం. కాబట్టి తన్ను బైలుపెట్టుకోకూడదు.

ఇల్లా అనుకొని అతను అమ్మయ్యా! అనుకొన్నాడు. జీన్ వాల్జియన్ ను గుర్తు తెచ్చేవన్నీ తగలెయ్యాలనుకొన్నాడు. ఇన్నాళ్ళూ భద్రంగా దాచిన వస్తువులుకొన్ని బయటకు తీశాడు. 1815 నాటి జీన్ వాల్జియన్ పాతదుస్తులు, బిషప్ప సెమ్మాలలు, చిని జెర్వేనాణెం. ఇవన్నీ తీసినిప్పలో వేసికాల్చేశాడు. దాంతో జీన్ వాల్జియన్ ను పూర్తిగా నాశనం చేసాననుకొన్నాడు.

ఇంతలో అతని లోపలనుంచి జీన్ వాల్జియన్ ! జీన్ వాల్జియన్

అని వక కేకవినపడటయింది. ఒళ్ళుగగుర్పొడిచి, వింటూన్నట్టు గాఅగాడు.

“అల్లాగే చెయ్యి, అదేవద్దతి. సెమ్మాల కాల్చేసేయి, బిపప్పు నుమరిచిపో. అన్నీ మరిచిపో! ఛాంప్ మాఘ్యాని నాశనంచెయ్యి. నీపేరుబరువుతో వాడుకుంగిపోయి, నరకం అనుభవించనీ; నువ్వుమాత్రం సత్పురుషుడవుగా ఉండిపో. ఇక్కడ మేయ గుగాఉండి గౌరవంగా, సుఖంగా, నలుగురి పొగడ్తలూ అందుకొంటూకూర్చో! ఇక్కడ నీస్థానంలో వాడుమగ్గిపోతాడు. బలే వీలు. ఆరి దుర్మార్గుడా!”

అతనివళ్ళు ముచ్చెమటలు పోశాయి. ఆ అంతరాత్మ ఆగలేదు. “జీవాల్లియో! నిన్ను పొగడుతూ అనేకకంఠాలు అల్లరిగా పలుకుతూ ఆశీర్వాదిస్తుంటాయి. ఒక్కకంఠం మాత్రం చీకట్లో ఎవళ్ళకీ వినపడకుండా తిట్టుకొంటూవుంటుంది. అభాజనుడా! విను. ఆకంఠాలన్నీ స్వర్గానికి పాకే లోపలే కిందపడి పోతాయి. ఈ ఒక్కకంఠమే దైవం దగ్గరకు వెళ్తుంది.”

ఆ అంతరాత్మ నాదంతో గది అంతా నిండిపోయింది. తన కంఠం కాదనుకొని గట్టిగా “ఇక్కడెవరైనా ఉన్నారా” అని అరిచి, విపరీతంగానవ్వి “అయ్యో మూర్ఖత్వమా! ఎవళ్ళున్నారు” అనుకున్నాడు.

కాని ఆవేళ అంతరాత్మ ఆ గది అంతానిండిపోయింది. మళ్ళీ అతనిమనసును కెలికేసింది. మళ్ళీసముద్రంలాగ అతనిమనసు

రేగిపోయింది. అల్లా ఆ రాత్రింతా ఆ ఆత్మతో
యుద్ధం చేశాడు. స్కా ఫూర్ బండిరానటంతో తెలివి తెచ్చు
కొని అతను ప్రమాణం బయలుదేరాడు.

3

మర్నాడు తెల్లారి గట్ల అత్తాననుంచి నస్తూన్న టపాబండీకి మ-
చురం దగ్గరగా ఒక చిన్న బగ్గీసుడుకు తగిలి చక్కాలు కొట్టు
కొన్నాయి. బగ్గీతోలుకొంటూన్న మనిషి. తలెత్తకుండా
తోలుకొంటూ పోతున్నాడు. టపాబండీ అబ్బాయి వెనక్కి
వేసిన కేక అతనికి వినబడలేదు.

మేడలేన్ తలెత్తకుండా దీర్ఘాలోచనలో మునిగిపోయి అల్లాగే
పోతున్నాడు. చివరికి ఒక చిన్నపల్లె దగ్గరకొచ్చేటప్పటికి
గుట్టం అలిసిపోతే సత్సంగిందగ్గరకొచ్చి ఆకలితో ఆగాడు. అక్కడ
తిండి సహించలేదు. మళ్ళీ గుర్రానికి దానా పెట్టిన మనిషి బండి
చూసి, అతనితో ఈ బండి ఇంకకదలవన్నాడు. చూడగా
బండిఇరుసు విరిగిపోయిఉంది. అక్కడ బండీ బాగుచేసేవాడు
లేదు. ఇంకో బండి దొరకదు. ఒక రోజు ఆగితే కాని బండి బాగు
చేసేందుకు వీలులేదు. అతనిొక్క నిశ్వాసం వదిలాడు. మనసు
కొంత తేలిక పడ్డది. ఇంకాలో ఒక వృద్ధురాలు అక్కడికొచ్చి
తనబండీ అద్దెకిస్తానని చెప్పింది. అల్లా విధి మళ్ళీ తోసుకొచ్చిం
ది. తను అంతకుముందు పక్షి అల్పసంతోషానికతను చీడం
చుకొన్నాడు. తన్నెవరూ ఇల్లా చెయ్యమనలేదే! తనంతచేసు

కొన్న దేగాదా. మనస్సు కుదురుచేసుకొని మళ్ళీ బయలుదేరాడు. ఆ ముసలమ్మ ఈనాం అడిగింది. ఆతను విసుక్కుంటూ వెళ్ళిపోయాడు. అడగకుండా వేలకువేలు గుప్పేసిన అతనికి ఆ ముసలమ్మ ఈనాం అడగటం దౌష్ట్యమనిపించింది. ప్రకృతిదృశ్యాలన్నీ తుదిసారిలాగా అతనిముందునుంచి వెనక్కుపోతున్నాయి. పొగమంచు కప్పేస్తోంది. చీకటి పడింది. అట్టాన్ చేరేటప్పటికి రాత్రి ఎనిమిదిగంటలయింది. ఎనిమిది గంటలకే కోర్టుపూర్తి అయిందేమో. కోర్టువాకిటనిలిచి తటపటాయించి లోపలకు పోయాడు.

4

ఛాంప్ మాధ్యమవిచారణ జరుగుతూంటే జడ్జిగారివద్దకు నౌకరు ఒక చీటీతీసుకొని వచ్చాడు. వారినిలోపలికితీసికొనిరమ్మనికబురు చేసి, జడ్జితనపనిలో నిమగ్నుడయ్యాడు. మేడలేన్ లోపలికివచ్చి అవకాశకర్పిలో కూర్చున్నాడు. తనపనిలో మునిగివుండే జడ్జి, ప్రాసిక్యూటర్ మొదలైనవారితనికి తమస్వాగతాలిచ్చారు. అంతకుమించి ఎవరూతన వంకచూడలేదు. ఇదంతా ఒకమాయగా కళ్ళముందర జరుగుతూంది. తనపాత జీవితమంతా ఉబ్బెత్తుగా బైటబడి తనకళ్ళముందర నడుస్తూంది. వీళ్ళంతా నిజమైన మనుష్యులే, ఇదంతానిజమే. మునుపటిలాగే అదే వేళ, అదేమనుష్యులు, అదేపద్ధతి, జావద్దుకోసం చూశాడు. జానర్లు కనపడటంలేదు.

ఛాంప్ మాధ్యమ విచారణ తీవ్రంగాసాగిపోతోంది. అంత కంటేకూడా అతను జీన్ వాల్జియన్ అన్న వాదంబలపడిపోతూంది. ఇందరు విజ్ఞానమూర్తులు తన్ను జీన్ వాల్జియన్ అనిచెప్పి,

నేరారోపణం చేస్తోంటే, ఆలజ్ఞాని ఆశ్చర్యంతో చూస్తున్నాడు. అతని అమాయకత్వం అంతా నటన లాగా, అతి తెలివి తేటల లాగా అర్థం చేసుకో బడ్డది. అతని పక్షపు ప్రియమైన అతనిలోనమ్మకం కలుగలేదు. బ్రెవెట్, ఛెనెల్లూ కోషి పెల్లీ, ముగ్గురు దొంగలూ సాక్ష్యానికొచ్చి అతన్ని గుర్తించారు. అతను మూఢుడులాగు చూస్తూ జనమంతా నవ్వినప్పుడు నానా నవ్వుతూ నిలబడ్డాడు. జజ్జీ ఇంక చాలిద్దామనుకొని అతను జేకావాలియన్ అన్న పూరానమ్మకంతో శిక్ష వేసేందుకు సిద్ధంగా ఉన్నాడు.

అప్పుడు ప్రెసిడెంట్ ప్రక్కనుండి ఒకకంఠం వినబడింది. “బ్రెవెట్ ఛెనెల్లూ, కోషి పెల్లీ!! ఇటుచూడండి” ఆ కంఠంలో ఉన్న విషాదగాంభీర్యాలు ప్రజలనొక్కసారి జల్లుమనిపించాయి.

అంతవరకు వేళాకోళాలతో వెకిలింతలతో గడుస్తూన్న సభ ఒక్కసారిగా నిశ్శబ్దమైంది. ప్రజలంతా ఈ మహిమాదృశ్యం చూస్తున్నారు.

మేడలేజ్ ముందుకువచ్చి బ్రెవెట్, ఛెనెల్లూ, కోషి పెల్లీలవద్దకు నడిచి ‘నన్ను గుర్తించలేరా’ అని అన్నాడు.

వాళ్ళు ముగ్గురూ తెల్లపోయారు.

“న్యాయాధిపతులారా! ఆ ఛాంప్ మాధ్యూని వదిలెయ్యండి. అసలైన జేకావాలియనును నేను. అతను కాదు.”

ఒక్కళ్ళూ ఊపిరి వదలటంలేదు.

ఒక మహిమా దృశ్యాన్ని చూస్తున్నవిభ్రమంతో జనం నిశ్శబ్దంగా ఐపోయారు.

పబ్లిక్ ప్రాసిక్యూటరు తెలివితెచ్చుకొని 'ఇక్కడేవదైనావై ద్యులున్నారా' అని అడిగాడు. మేడలేట్ విషాదంగా సవ్వి అన్నాడు. "అయ్యా? కృతజ్ఞుడను. కాని నాకు మతిభ్రమి చలేదు. నేను నాధర్మం నిర్వర్తిస్తున్నాను. నేను జీనువాల్జియన్ని. అతన్ని వదిలేయండి. నా పేరు దాచేసుకొని మేడలేట్ అనేపేరుతో పవిత్రజీవితం గౌరవంగా గడుపుకొందామనుకొన్నాను. కాని అది అసంభవమని తోస్తోంది. బిషపుని, చినజేర్వేనీ నేను దోచినమాట నిజమే, జీవాల్జియన్ భయం కరుడన్నమాట నిజమే, అల్లాంటి నేను సంఘానికి సలహాఇయ్యటానికి తగనుగాని, నేను ఏ నరకంలోనుంచి బైలుపడదామని అనుకొన్నానో ఆనరకం మాత్రం, చాలానై చ్యమైనదనీ, హానికరమనీ మాత్రం చెప్పగలను. జైలు మనుష్యులను రాక్షసుల జేస్తుందని జ్ఞప్తికుంచుకోండి.

ఇంక అ మనిషిని వదిలేయండి. మాయింటిదగ్గర పొయ్యిబూడిదలో చినజేర్వే నాణెందొరనుతోంది. ఏమిటీ! ఎవరూనన్ను నమ్మడంలేదా! హరహరా! జావద్దంటే బాగుండు నే? నన్ను గుర్తుపట్టేవాడే."

అతనివాక్కులోని కరుణ, విషాదశాంత గాంభీర్యాలు వర్ణించటానికలవిగాదు దొంగలవంక తిరిగి.

'బ్రెవెట్ ఇలాచూడు! నువ్వుగాలీస్ లో గళ్ళబేగు వేసుకునే వాడవు కాదా!' బ్రెవెట్ అదరిపడ్డాడు. "ఛేనాల్టూ!

నీవీపుమీద T.F.P. అన్న అక్షరాలు మాపేసేందుకు ఒక నాడు నిప్పుదగ్గర కాల్చుకొన్నమచ్చ ఇంకా వీపుమీద ఉంది కదా?" ఛెనాల్డ్లా నిజంఅని ఒప్పుకొన్నాడు. "కోషిపెల్లి నీఎడం చేతిమూల 1815 అన్న అంకెలు పచ్చాపొడిచావుగదా? "

ఇవియుజవుఅవగానే అతను విజయసూచకంగా చిరునవ్వు నవ్వాడు. ఆ నవ్వులో ఉన్న నిరాశ చూపరులు మరిచిపోలేరు. "చూశారా ! నేను జీన్ వాల్జియన్ని!" అక్కడ జజ్జీలుఉన్నట్లు లేదు. అది కోర్టులాగాలేదు. పబ్లిక్ ప్రాసిక్యూటరుకు తను కేసు పెట్టాలన్న స్పృహలేదు. ఆ మహిమాదృశ్యం ముందర జనం అంతా అచేతనులైపోయారు.

"సరే మీ కాలం ఇంక వృధపుచ్చను. నే నెక్కడ దొరుకు తానో మీకు తెలుసునుకదా! " అని అతను సభాభవనం విడిచి వెళ్ళిపోయాడు.

అతన్ని ఎవరూ అడ్డలేదు. కొంత సేపటికి, అందరూ తేరుకొన్నాక, మేడలీన్ ను అరెస్టు చేయవలసిగాని జూరీకు హుకుం వెల్పింది.

5

ఫాంట్లెన్ రాత్రంతా నిద్రలేక జ్వరం బాధతో గడిపింది- మధ్యమధ్య సంతోష స్వప్నాలతో- మేడలీన్ ఊళ్ళోలేరనివిన గానే కాసెట్టికోసమే వెళ్ళాడన్న ఆశతో కొద్దిగా కళవచ్చింది. మేడలీన్ వచ్చేటప్పటికి నిద్రపోతుంది. నిశ్శబ్దంగా ఆమె ప్రక్కనే కూర్చున్నాడు.

కళ్ళు తెరిచి అతన్ని చూచి సంపూర్ణవిశ్వాసంతో “కాసెట్టీ ?” అని అడిగింది. మేడలేన్ “వస్తుందమ్మా” అన్నాడు. ఫాంట్లెన్ సంతోషంతో కాసెట్టీ క్షేమ సమాచారాలడుగుతూంది.

అతను చెప్పాల్సినమాట అతనినోట్లోనే ఆగిపోయింది.

ఫాంట్లెన్ కాసెట్టీని చూపించమని మారాం చేసింది. డాక్టరు వల్ల కాదన్నాడు. ఉదేకంతో డాక్టరును తిట్టింది. వెంటనే పరితాపపడి క్షమార్పణ కోరుకుంది.

మేడలేన్ ఆమె చెయ్యి తన చేతుల్లో పెట్టుకొని ఉపశమన వాక్యాలు చెప్పుకున్నాడు. దూరాన్న ఒక పిల్ల పాటవినబడింది. “అదుగో కాసెట్టీయే” అనుకొని సంతోషించింది. ఇంతలో ఆ పిల్ల వెళ్ళిపోయింది.

మేడలేన్ ఆమె వంక చూస్తూ కూర్చున్నాడు. ఆకస్మాత్తుగా ఆమె ముఖంలో చెప్పరాని భీతి వచ్చి, నోట మాటలేక, రక్షణ కూడా అతని చెయ్యి గట్టిగా పట్టుకుంది.

మేడలేన్ వెనక్కి చూశాడు.

వికటాట్టహాసంతో జానర్ట్ గుమ్మంలో నిల్చుని ఉన్నాడు. మేడలేన్ ఫాంట్లెన్ తో “నీకోసం రాలేదమ్మా” అని, జావర్తుద్దీగ్గిర కు వెళ్ళి “జానర్టు! నాకు మూడురోజులు గడువియ్యి. ఈమె నూతు ర్ని ఈమె కొప్పగించి నీతో వచ్చేస్తాను” అన్నాడు.

జావర్తుహుంకరంచాడు. వీధిముండలు మహారాణుల్లాగా, బండి పోటు దొంగలు మేయర్లులాగా చూడబడటం ఇంక చాలువ

న్నట్టుగా తెలిపాడు. “కాసెట్టీని తీసుకొనిరా లేదా!” అని ఫాం
ట్రైన్ వెనక్కి పడిపోయింది.

మేడలేన్ దగ్గరకు వెళ్ళాడు. అమెలో ఉచ్చాస్ నిశ్వాసాలు
లేవు. మేడలేన్ తలవంచి ప్రక్కనే కూర్చున్నాడు. జావర్టు
వచ్చి అతని వీపుమీద చెయి వేశాడు.

‘ఈ ఆమ్మాయిని చంపేశావు.’

“చాలునోహూసికొని రమ్మ”న్నాడు జావర్టు. మేడలేన్ అతని
కేసిభీకరంగా చూశాడు. జావర్టు అడలిపోయి నాలుగడుగులు
వెనక్కితగ్గాడు. మేడలేన్ అమెత్రక్క మాకరించి ప్రార్థనలో
మునిగాడు. జావర్టు అతన్ని కనలించలేదు.

ప్రార్థన ముగించుకొని మేడలేన్ తన్ను జావర్టు కప్పగించు
కొన్నాడు

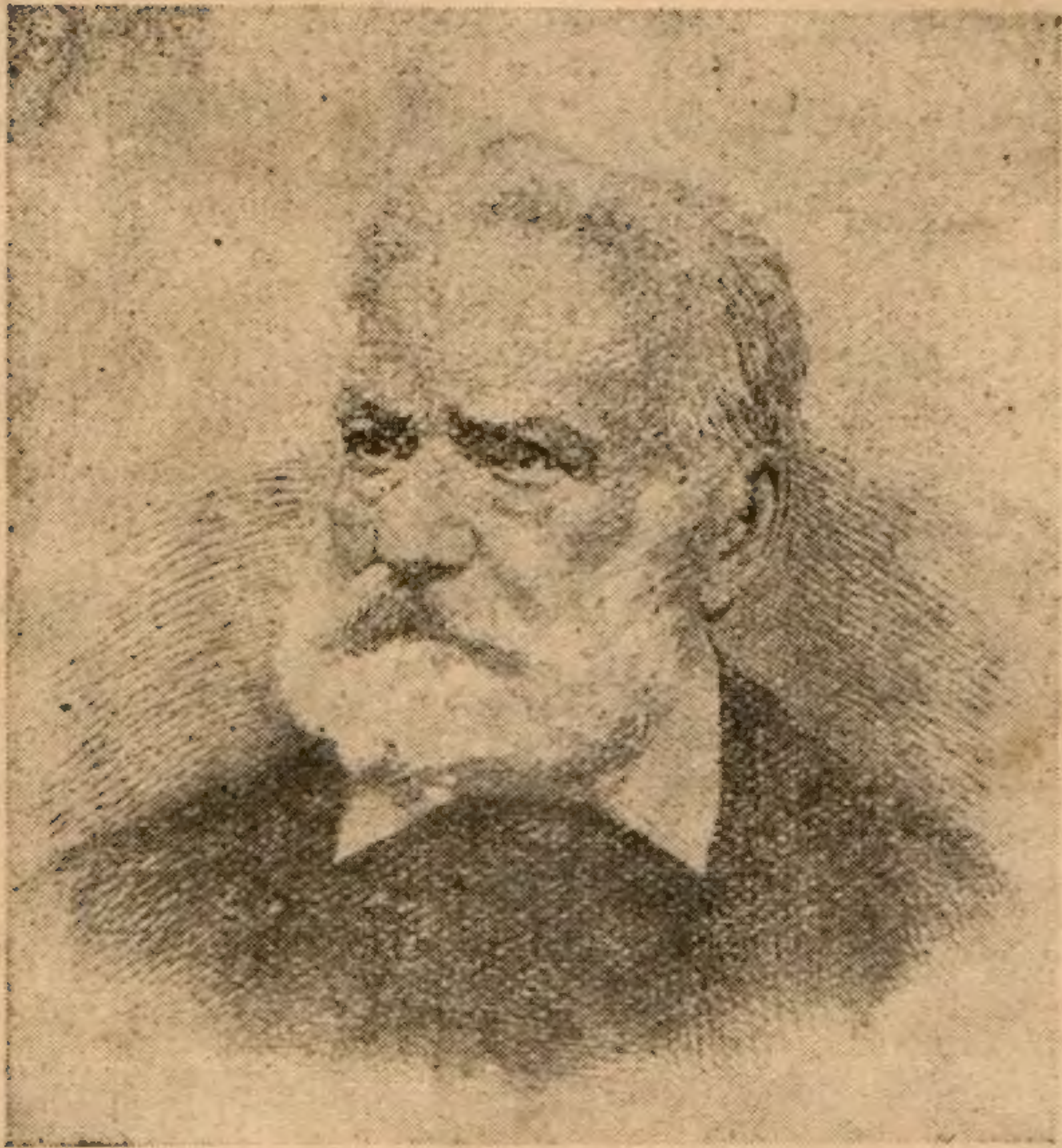
అడోరు మేడలేన్ నుమరచిపోయి పూర్వస్థితికి వచ్చింది.

రెండవ భాగము

: కాసెట్టీ :

విక్టర్ హూగో

1802 — 1885.

తండ్రి నెపోలియన్ చక్రవర్తి సైన్యములో సేనాని. తండ్రితో పైన్యాలవెంట చూ్యాగోతనబాల్యంగడిపాడు. తరువాత పారిస్ లో చదువు. ఆరోజుల్లోనే కవిత్వావ్యాసంగంలో కాలంగడిపాడు. మొట్టమొదట ఏలపాటలు వ్రాశాడు. తరువాత కామ్రేమ్ వల్ అనేనాటకంతో, ఆరోజుల్లో నూత్న పంధాలు తొక్కే యువకవులకు నాయకుడయ్యాడు. ఆ నాటినుంచీ ఆసానం అల్లాగే నిలుపుకొన్నాడు. అనేకవిధాలుగా సారస్వతంలో కృషి చేసాడు.

ఇతని నవలలో “లామిజరబ్లా” సుప్రసిద్ధము. పరివంచసారస్వతంలో ప్రథమశ్రేణికి చెందింది. ఫాంటెక్ ఈ నవలలో ప్రథమభాగము. రెండవభాగం, కాసెట్టి, జీన్ వాల్వియక్ మారియస్ లగాధ.

మనసు ఫౌండేషన్ పుస్తకాల పరిశీలనాపట్టిక

పుస్తకం సంఖ్య	TPLA126B124
పుస్తకం పేరు	ఫాంటిక్
తారీఖు	30/10/24
ముందు అట్ట	NO
వెనుక అట్ట	NO
మొత్తం పేజీలు	135
పెద్ద సైజు పేజీలు	NO
భాగ పేజీలు	NO
లేని పేజీలు	no
తయారు చేసినది	ROHITH
పేజీలు విడదీసినది	ROHITH
ప్లాన్ చేసినది	ROHITH
పరీక్ష చేసినది	ROHITH
పేజీలు పరిశీలించినది	
ఫైలింగు చేసినది	
ప్యాకింగు చేసినది	NO
పరిస్థితి	GOOD